

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1926.

Andra kammaren.

Nr 31.

Tisdagen den 4 maj.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 28 nästlidna april förda protokollen.

§ 2.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 105, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för statens övertagande av vissa fordringar hos svenska stenkolsaktiebolaget Spetsbergen m. m.; och blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 3.

Vidare föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 106—108, jordbruksutskottets utlåtanden nr 47—53 och andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

§ 4.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till riksdagens interparlamentariska grupp;

nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat;

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922;

nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till kyrkliga ändamål;

nr 191, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående definitiv löne reglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. m.;

nr 192, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny provinsialläkartaxa jämte i ämnet väckta motioner;

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader; och

nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet; samt

från bevillningsutskottet:

nr 195, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning av fastighetstaxering år 1927 m. m.;

nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt;

nr 197, i anledning av väckta motioner angående utförselbevis för spannmål; och

nr 198, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å delar till automobiler m. m.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Hov	under 3 dagar fr. o. m. den 5 maj,
» <i>Borggren</i>	» 3 » » » 6 » och
» <i>Nylander</i>	» 4 » » » 5 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 5 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet jämte en i ämnet väckt motion.

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.

I en till riksdagen avlåten, den 25 februari 1926 dagtecknad proposition, nr 140, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 84,000 kronor att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t ägde att bestämma.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Bergman* väckt motion, nr 287, däri föreslagits, att riksdagen måtte med huvudsakligt bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition uttala önskvärdheten av att konkurrensen om de nya forskarstipendierna måtte i forskningens eget intresse och i analogi med professorskonkurrenter stå öppen utom för docenter även — inom en viss åldersgräns — för andra till professor obefordrade idkare av de vetenskaper, som vore representerade vid universiteten och Karolinska institutet.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t ägde att bestämma.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Oscar Olsson*, *Petrén*, *Pauli*, *Bengtsson* i Norup och *Lindskog*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 49,000 kronor att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t ägde att bestämma; samt

av herrar *Bergqvist*, *Johan Bernhard Johansson*, *Wiklund*, *Jansson* i Falun, *Carlsson-Frosterud*, *Olsson* i Kullenbergstorp och *Jönsson* i Revinge, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion, i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 21,000 kronor att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t ägde att bestämma.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Då det nu är känt, att första kammaren tagit utskottets förslag i denna fråga, torde det icke vara så stora

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

möjligheter att i denna kammare få igenom den reservation, som jag yrkat bifall till. Men jag har måst ansluta mig till denna reservation, därför att jag anser, att om det skall vara någon mening med dessa stipendier, så måste det vara ett så pass stort antal, att de kunna fördelas på de olika universiteten och om möjligt även på Karolinska institutet. Av den anledningen kan jag ju för det första säga, att det är ingen mening i, om den reservation, som går på tre forskarstipendier, blir bifallen, därför att då bleve det ju endast ett stipendium till varje universitet och ett till Karolinska institutet. Och de skulle vardera gälla under sex år. Alltså icke mer än vart sjätte år skulle man kunna få tre nya stipendier, och det kan väl ändå icke anses vara så lyckat, om man nu skall införa ökade stipendier av den betydelse, som vi alla äro eniga om, att dessa stipendier skulle ha. De få nämligen aldrig betraktas såsom någon uppmuntran till kvarliggande av docenter vid universiteten, utan de äro avsedda framför allt att uppmuntra dessa eminenta förmågor, som kunna finnas inom de olika fakulteterna, till att fortsätta sin vetenskapliga forskning.

Jag skall, herr talman, icke gå vidare in i denna debatt, därför att det blir säkert åtskilliga, som komma att yttra sig. Jag har endast velat framhålla denna synpunkt såsom motiv för att jag ställt mig på den reservation, som vid punkten avgivits av herr Oscar Olsson m. fl., och jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman, mina herrar! Den vetenskapliga forskningen i vårt land torde väl vara ganska väl tillgodosedd genom de framstående män, vilka innehava de ordinarie lärostolarna vid våra statsuniversitet och andra högskolor. Men givet är, att vi måste sörja för, att det vid universiteten finns vikarier för dessa vetenskapsidkare samt ersättare för dem, i händelse de avgå från sina tjänster.

Nu lät det på den föregående talaren, som om dessa sju stipendier, som han föreslagit, skulle vara absolut nödvändiga just med hänsyn till att vi behöva docenter. Jag vill emellertid framhålla för honom, att Uppsala universitet redan nu har 41 docenter, Lunds universitet har 37 och Karolinska institutet 5. Och tar man i betraktande det ordinarie antalet professorer, tror jag verkligen, att detta antal är mer än tillräckligt för sitt ändamål. Det är ändå på det sättet, att vad staten har att göra är att tillgodose behovet av docenter, det behov, som kräves för själva undervisningen. Men den omständigheten att det finnes ett större antal personer, som äro kompetenta för en docentur, kan i detta sammanhang enligt min mening icke alls tagas i betraktande. Det är ju icke längre sedan än 1921, som en särskild, av Kungl. Maj:t utsedd kommitté sysslade med detta spörsmål under ordförandskap av en så framstående fackman som professor Thyren i Lund. Och denna kommitté yttrade i sitt betänkande, att »otvivelaktigt hava på sina håll strävanden låtit sig förmärka, som ytterst torde åsyfta att av universitetens docenter skapa en kår av fast avlönade befattningshavare». De sakkunniga hålla med hänsyn härtill före, att förhållandena med nödvändighet påkalla en begränsning av tiden för docentstipendiernas åtnjutande. Och professor Thyren framhöll alltid med mycken styrka, att det skulle vara en betydlig olägenhet för universiteten, om man av dessa docenter skapade ett slags långliggare, som lågo kvar vid universiteten. För min del håller jag före, att även om en del av dem äro framstående vetenskapsidkare, så är det icke något hinder för en sådan att söka ett lektorat eller annan tjänst. Han kan ju sedermera, om en professur blir ledig, söka denna och, om han är den på området främste, sålunda återbördas till universitetet.

Att märka är vidare, att det är icke alls universiteten, som begärt dessa nya stipendier. Och när universitetsmyndigheterna själva ansett sig kunna reda sig

med det antal docenter, som de redan ha, så vet jag icke, varför riksdagen skulle ställa sig mera konungsk än konungen själv och bevilja ett så stort antal som sju, vilket ju av vissa reservanter föreslagits. Och Kungl. Maj:t ansåg sig ju denna gång kunna hugga till med icke mindre än tolv nya docentstipendier. För min del håller jag före, att något så stort antal icke behövs. Jag skulle helst vilja gå på rent avslag beträffande hela framställningen. Men av vissa praktiska skäl har jag reserverat mig för att begära tre dylika docentstipendier.

Beträffande de framstående forskare, som skulle komma i åtnjutande av dessa stipendier, har man möjlighet att redan med nu gällande bestämmelser ge sådana stipendier åt framstående forskare. Det inträffar ju allt emellanåt, att ett docentstipendium besparas, vilket då går till en besparingsfond. Och ur denna besparingsfond kunna sedermera stipendier utdelas åt sådana framstående vetenskapliga forskare, som icke äro ordinarie innehavare av docentstipendier.

Jag tror sålunda, att det icke finns något behov här i landet av dessa stipendier. Och på dessa grunder, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Bergqvist m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Rydén: Jag skall icke draga upp någon debatt utan endast be att få yrka bifall till utskottets förslag under erinran, att första kammaren tagit det, och att det är en mellanlinje mellan de båda ytterlighetsståndpunkterna.

Chefen för ecklesiastikdepartementet herr statsrådet Olsson: Herr talman! När man läser utskottets utlåtande, är det rätt lustigt att se, hur utskottet liksom stretar emot förslaget. I varje fall kan man åtminstone säga, att man stretar emot med armarna — det finns ju ett halvt tjog reservanter, som streta emot med både armar och ben. Emellertid är jag som departementschef glad och tacksam för att utskottet i alla fall kommit till den uppfattningen, att dessa forskarstipendier nog kunna ha en uppgift att fylla.

I stort sett kan man väl säga, att de unga vetenskapsidkarnas akademibana mera är fylld av hopp än egentligen av några timliga fördelar. Det finns säkerligen ingen kår i vårt land, som består av så mycket kvalificerat folk, och som ändå lever under så osäkra förhållanden som dessa docenter. Att det i alla fall, som herr Jönsson i Revinge påpekade, finns så gott om docenter, det beror på detta något, som vi ibland med ett kanhända något väl stort ord kalla för den heliga elden. Men det är dock bättre nu, än det var förr. Och detta beror därpå, att staten har gripit in. Men staten har inte gjort detta för docenternas skull, utan staten har gripit in, för att man skall kunna få duktiga professorer. Docentstipendierna, som man här talar om, äro till för att skapa bra professorskonkurrenser. Ty sådana får man inte utan tävlan. Och här är det, som ekonomin spelar en stor roll. Den rike faderns son knogar på och skriver. Det blir kanhända inte alltid så synnerligen utmärkta saker, men det blir i alla fall undersökningar, och det blir avhandlingar. Den fattige där- emot måste bryta banan och gå ut ur tävlingen, därför att han ju först och främst måste leva.

Nu är det min mening i denna sak — om jag får säga den — att hur många docentstipendier vi än ha — och herr Jönsson i Revinge angav ju antalet, tyckte jag — så skulle det inte skada, om vi hade ännu flera stipendier för de unga vetenskapsidkarna här i landet. Tävlan skulle bli starkare, och resultatet skulle säkerligen också bli vackrare. Men det är förståeligt, att docenterna som kår har en något annan uppfattning. Den räknar så här, att om man blir docent först vid trettio år och inte blir professor förrän vid fyrtio, och om man så inte får ha ett docentstipendium längre än sex à sju år, då blir det ju en lucka mellan de trettiosex à trettiosju åren och fyrtio år, en lucka, som

*Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)*

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

naturligtvis bör fyllas på något sätt. Därför yrka docenterna som kår att få dessa stipendier förlängda, sträckta ut över en längre tid.

Men alla docenter äro inte vetenskapsmän av Guds nåde, alla böra därför inte på något vis lockas att ligga kvar vid akademien. Många av dem böra så fort, som det är möjligt, söka sig ut på de arbetsfält, som i grunden äro deras. Docenturen, menar jag, bör vara ett övergångsstadium, som är bäst, om det är så kort som möjligt. Men det är klart, att den här avmönstringen, om jag så får kalla den, bör också den ske med förstånd och urskillning. Här säger herr Jönsson i Revinge, att en duktig karl kan väl söka sig ut till någonting annat, han kan väl t. ex. taga ett lektorat. Precis! Men det är just däri, som faran ligger. Avmönstringen skall väl inte taga bort de bästa. Det är väl inte dessa, som skola försvinna från rekryteringsplatserna. Ur den stora hopen docenter växer det fram verkliga vetenskapliga begåvningar — personer, som på grund av denna sin begåvning och sin energi kunna göra vetenskapen ovärderliga tjänster. Men nu möter här också ekonomen. Ty det är, som man sagt, det märkvärdiga här i världen, att genierna också måste äta. Och det är då, som jag menar, att staten skall gripa in. Utskottet säger, att man bör skapa en skarp och bestämd gräns mellan docentstipendierna och de stipendier, som departementschefen här lagt fram förslag om, de s. k. forskarstipendierna. Det är också min mening. Meningen är inte att genom dessa stipendier rädda undan de docenter, som i alla fall kanske komma att stanna på överblivna kartan; meningen är i stället, att just de personer, som ha någonting att ge, också skola få tillfälle att ge detta, att de sålunda inte av ekonomiska skäl skola behöva lämna den vetenskapliga verkstaden och slänga undan verktygen — de böra få tillfälle att smida, medan järnet är varmt.

Nu äro vi väl i grund och botten eniga om den saken, om jag undantar de några få, som herr Jönsson i Revinge stod som representant för; ty han ansåg sig ju egentligen helst böra yrka avslag på det hela. Skiljaktigheten ligger ju närmast i, hur garantier skola kunna skapas. Där säger utskottet, att de garantier, som departementschefen tänkt sig, inte räcka; vi få ha starkare garantier. Nu tror jag för min del, att utskottet och jag nog ha precis samma uppfattning i den saken. Man kan kräva för mycket, och man kan kräva för litet. Man skall inte göra någondera. Jag tänker inte, att man i utskottet menar, att inga andra än nobelpristagare skulle kunna få ett sådant här forskarstipendium. Det är väl därför bäst att överlämna den saken åt dem att bedöma, som litet bättre än vi kunna göra det, personer, som från morgon till kväll stå i den vetenskapliga gärningen. Men dem, jag inte kan bli sams med i denna fråga, det är de reservanter, som herr Jönsson i Revinge företräder. Deras reservation innebär egentligen en ovanlig misströstan om vårt lands vetenskapliga ställning. Om jag verkligen hade haft den meningen, att det bland våra hundratals docenter inte skulle kunna bringas upp mer än tre, som skulle kunna vara värda att få ett forskarstipendium, då är jag säker på, att jag inte lagt fram någon proposition. Då hade den saken fått vara. Men det lilla land, som ändå som vårt står på en så hög nivå, att det skickar fram den ena nobelpristagaren efter den andra, det landet behöver inte hysa en sådan misströstan. Jag får därför säga, som herr Bengtsson i Norup började, att skall det vara någon mening med det här, då skall man ha ett något sänär antal. Om inte — ja, då kan man naturligtvis, som de ärade reservanterna, bjuda på tre stycken.

Herr Lindskog: Herr talman! Som möjligen en och annan här i kammaren erinrar sig, var jag i fjol i en kammardebatt alldeles bestämt emot varje tanke på en förlängning av docentstipendietiden. Utöver de sex år, som då lämnades, kunde jag icke anse det möjligt att gå.

I år ligger däremot frågan på en helt annan bog. Här har från ecklesiastikministern kommit ett förslag om, vad som här kallas för forskarstipendier, och därmed inaugureras en helt ny typ av stipendier, åt vilken tanke jag för min del ville ge den allra livligaste anslutning. Det är nämligen så, såvitt jag kan förstå, att varken vårt land eller något annat land i världen har råd att ge livstids försörjning åt alla de personer, som äga vetenskaplig begåvning. Det är därför jag menar, att vi helt enkelt icke kunna tänka oss, att vi skola försörja alla docenter vid universiteten för framtiden. Men lika visst synes det mig vara, att varken vårt land eller något annat land i världen har råd att undvara de verkligt eminenta forskarbegåvningar, som kunna föra vetenskapen i betydlig grad framåt och därmed också skänka ökade möjligheter åt mänskligheten i stort. Nu är här, som vi se, en ny typ av stipendier föreslagen, som icke avser att gynna de vanliga medelmåttorna vid universiteten, som icke avser att skapa vad herr Jönsson i Revinge kallade för långliggare eller herr Bengtsson i Norup kvarliggare, och som vi i skolorna vanligen kalla för kvarsittare. Det är icke alls meningen att skapa en sådan typ utan tvärtom. Utskottet har ytterligare betydligt skärpt fordringarna utöver vad ecklesiastikministern satt som villkor. Enligt min mening äro de villkor, som ecklesiastikministern satt, otillräckliga. Och utskottet har här enhälligt ytterligare skärpt dem och krävt verkligt eminent forskarbegåvning som villkor för dessa docentstipendier. Den oenighet, som här föreligger, gäller blott antalet stipendier. Här går herr Jönsson i Revinge in för tre, utskottet för fem, och herr Bengtsson i Norup och jag jämte några andra reservanter gå in för sju. Ja, det där antalet sju, som jag tillåtit mig gå in för, beror icke alls på, att sjutalet vore i synnerlig grad heligt, lika litet som herr Jönssons tretal accepterats för helighetens skull. Utan sjutalet har, synes det mig, här varit det enda naturliga och riktiga. Därmed får man den riktiga fördelningen mellan de olika institutionerna: tre i Uppsala, tre i Lund och en vid Karolinska institutet. Det har den fördelen, att man verkligen har några stycken att ge bort vid varje universitet och behöver icke ge till blott en enda person, som herr Jönsson i Revinge ville, vid universiteten i Lund och Uppsala. Saken är nämligen den, och var och en som har någon erfarenhet på detta område vet, att det är nästan omöjligt att jämföra t. ex. en humanist och en naturvetenskapsman i fråga om vetenskapliga förtjänster. Man har ett likartat fall vid univeristetet i Lund, och där kunna humanisterna säga, att den och den är den bäste vetenskapsmannen bland de humanistiske docenterna och naturvetenskapsmännen kunna säga, att detta är den bäste *vi* hava, men att jämföra den bäste humanisten med den bäste naturvetenskapsmannen är som en sinkadus; det går icke. Därför ligger det någonting i detta att hava några stycken att taga till. Man kan ge den bäste naturvetenskapsmannen och den bäste humanisten, och man kan hava ett till att dela ut bland de övriga eller reservera för kommande år, ty man får också sörja för framtiden, då det ju är för tre eller sex år som de skola givas bort.

Nu har herr Rydén talat för ett yrkande på fem stipendier. Det synes mig, som om detta yrkande på fem lider av samma stora fel som yrkandet på tre. Det har nämligen framkastats tanken på att ett skulle vara, jag skulle vilja säga, en löshäst, en sådan där planet som irrar omkring bland övriga fixstjärnor utan att veta var den slutligen hamnar, det skall ges bort av Kungl. Maj:t till Uppsala eller Lund eller Karolinska institutet. Men det förvånar mig verkligen, att en så utomordentligt klok och inom universitetsförhållanden så väl bevandrad man som herr Rydén icke kan förstå, huru kolossalt stora svårigheter bortgivandet av detta stipendium kommer att medföra. Vi skola tänka oss, huru det i realiteten ser ut. Här är ett forskarstipendium. Det skall ges bort åt vilken forskare som helst, i Lund, Uppsala eller Stockholm. Vi

Ang. forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet. (Forts.)

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

tänka oss att det blir ansökningar — som Kungl. Maj:t tänkt det — det blir låt oss säga fem forskare från Lund, fem forskare från Uppsala och två forskare i Stockholm, summa summarum tolv, var och en inom olika vetenskapsgrenar. Det gör tolv olika vetenskapsgrenar. Det skall tillsättas tre sakkunniga från varje håll, det vill säga det måste tillsättas 36 sakkunniga för att ge bort ett enda forskarstipendium. Det är en så rent orimlig konsekvens detta för med sig, och icke nog med detta, utan sedan står den arma Kungl. Maj:t inför detta: vem skall jag välja bland denna stora massa, då icke dessa sakkunniga hava graderat de olika sökandena; de sakkunniga bland historikerna säga, att *denne* sökande är utmärkt förtjänt, och astronomerna i Uppsala, att *denne* sökande är utmärkt förtjänt, och så undan för undan, och vad skall Kungl. Maj:t göra? Detta blir en svårighet för Kungl. Maj:t, och det blir ett Erisäpple som kastas ut mellan de olika institutionerna, som kommer att skapa otrevnad och obehag för alla parter.

Jag skall icke närmare gå in på herr Jönssons i Revinge framställning här. Jag tror herr Jönsson i Revinge dock har rätt mycket missförstått allt vad dessa docentstipendier heter; det är icke meningen, att de skola vara till för undervisningens behov utan de skola vara till för forskningens behov, och då menar jag, att det räcker icke med att säga, att den som icke kan slå sig fram vid universitetet skall söka ett lektorat — ty vad skall en docent i konsthistoria eller sanskrit eller slaviska språk göra, om han är en eminent begåvning och förtjänt av att stanna kvar och ytterligare utveckla sig i sin bransch?

Jag kan således, herr talman, icke finna annat, än att den reservation, som här är framförd till förmån för sjutalet, har så starka skäl för sig både av positiv och negativ art, att jag för min del måste tillstyrka densamma.

Herr **Rydén**: Herr talman! Då jag icke har lyckats i mitt uppsåt att genom att bara helt kort yrka bifall till utskottets hemställan avvärja en debatt, som nu tydligen håller på att rulla upp sig, så ber jag att få säga ännu ett par ord, men jag skall då icke heller försöka provocera fram ännu flera talare.

Jag vill deklarerar, att så som Kungl. Maj:ts proposition förelåg från början var jag bestämd motståndare till den och ansåg, att skillnaden mellan forskarstipendium och de vanliga docentstipendierna icke var tillräckligt markerad. Den var nog formellt uppklarad, men beträffande villkoren och bestämmelserna som skulle gälla för forskarstipendierna saknades den nödiga skärpan, när det gällde att åstadkomma klarhet mellan dessa och de egentliga docentstipendierna. Efter att hava tagit del av olika åsikter beträffande docentstipendiernas långvarighet och antal och kommit till den uppfattningen, att man icke kan gå in för att förlänga docentstipendietiden, ville jag icke vara med om att här på en bakväg och under annan benämning i verkligheten genomföra en förlängning av denna tid. För mig har det emellertid alltid framstått såsom mera sympatiskt att i stället för att göra detta skapa en eller annan rörlig professur vid universiteten för att därmed bereda universiteten tillfälle att under gynnsammare former för den forskare det gäller vid sig binda en vetenskaplig forskarbegåvning, och den tanken om rörliga professurer har jag också framfört under resonemangen i utskottet. Emellertid har statsutskottet, för det alternativ utskottet stannat för, lagt en hel mängd restriktiva påpekanden och begärt en betydlig skärpning i villkoren, när det gällde att komma i åtnjutande av ett forskarstipendium, som gjorde, att jag ansåg mig kunna våga vara med om detta försök, allt under förutsättning att man icke tar till ett alltför stort antal stipendier. Att här skulle finnas bland överåriga docenter tolv stycken genier, tror jag är att överskatta de tillgångar, man har vid universiteten; jag

tror nog, att man får anbringa blygsammare mått, och därför har jag för min del varit med om att understödja ett förslag om ett mera begränsat antal. När det sedan gäller att sätta denna gräns, kan man ju säga, att det kan betecknas som en smaksak, om man så vill. Jag kan icke tillmäta herr Lindskogs synpunkt den allra ringaste betydelse, att det skulle vara någon svårighet med att hava ett rörligt stipendium, som sålunda sökande från tre olika universitet eller högskolor skulle kunna tävla om. Jag kan icke ett ögonblick erkänna, att det innebär sådana svårigheter, att man för den sakens skull borde gå emot ett sådant förslag. Hava icke universiteten större svårigheter att klara än att reda upp frågan, vem som skall hava ett rörligt stipendium, så äro de att gratulera.

Ang. forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet.
(Forts.)

Nu har jag för min del i sista ögonblicket gått med på utskottets förslag, i syfte att man skulle få en mellanlinje, som kunde samla utan gemensam votering båda kamrarna, och fördelen av att taga utskottets förslag i stället för en av reservationerna är den, att om utskottets förslag tages i denna kammare, kommer också den motivering, som är knuten till utskottets hemställan för de fem stipendierna, att ingå i riksdagens skrivelse. Skulle man taga sju här, finnes därför en annan motivering, och då blir följden, att hela motiveringen bortfaller i riksdagens skrivelse, och då går denna fråga rörande forskarstipendier till Kungl. Maj:t utan något som helst direktiv, och då framstår för mig hela faran med den ursprungliga läggningen av stipendierna. Tar man tre, blir det också gemensam votering, men efter den praxis, som gäller, att vid en gemensam votering bortfaller motiveringen, skulle resultatet bliu detsamma. Om kammaren är angelägen att bevilja ett antal forskarstipendier och är angelägen om, att till dessa bliu knutna sådana direktiv, som finnas omnämnda i utskottets hemställan och som verkligen giva dem karaktär av forskarstipendier och icke förlängning av docentstipendier, då är det klokt av kammaren att följa första kammarens beslut och taga utskottets hemställan.

Det är sålunda framför allt av ett rent praktiskt skäl, som jag, herr talman, har anslutit mig till utskottets hemställan, och hade det icke varit så, att i statsutskottet sitta sådana människor, som det är så rysligt svårt att komma överens med, så hade där uppgjorts en kompromiss på den grundvalen. Men sedan detta tagits i utskottet, reserverade sig så många på den ena sidan, och då är det klart, att de, som stodo på andra sidan, ville skapa motvikt. — Jag tycker, att när kompromissen icke lyckades i utskottet, få vi försöka göra den i kammaren.

Häruti instämde herr *Jonsson*.

Herr Holmdahl: Herr talman, mina damer och herrar! Utskottet har i princip upptagit Kungl. Maj:ts här föreliggande förslag, och jag tillåter mig konstatera detta till att börja med, därför att jag icke kan finna annat, än att det är ett glädjande resultat av denna proposition. Det är ett glädjande resultat för alla dem, som i likhet med herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet äro övertygade om, att denna nu föreslagna nya anordning skall bliu av stor betydelse för forskningen i vårt land. Ty vad innebär den nya anordningen? Jo, den innebär, att unga vetenskapsidkare skola få ökade möjligheter att fortsätta sitt forskningsarbete utöver den tid, som docentstipendierna medge, och vad det betyder i ett land med så få möjligheter till akademisk befordran och med så få professurer i de olika ämnena är lätt att inse.

Men sedan man konstaterat detta, att utskottet i princip har gått med på den nya anordningen, kan man ju icke underlåta att finna, vad herr statsrådet här påpekat, att det skett med en viss motsträvhhet. Denna motsträvhhet beror på de betänkligheter, man hyser för att den nya anordningen skulle komma

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

att visa sig föra annat i sitt sköte än som åsyftats med densamma. Dessa betänkligheter hava nu återigen betonats och understrukits av herr Rydén, och herr Rydén lägger synnerlig vikt vid de uttalanden, som utskottet här gör, då utskottet framhäver, att det föreligger en synnerlig risk för att inrättandet av dylika forskarstipendier kan bliva en omväg till förlängning av innehavet av docentstipendierna, och mot denna förlängning har riksdagen många gånger uttalat sig. Jag kan för min del icke riktigt inse, att det ligger någon större skillnad mellan de uttalanden, som herr statsrådet gör i propositionen, och de uttalanden, som utskottet gör. Jo, på det sättet föreligger en skillnad, att, för såvitt jag förstår, utskottet överdriver icke obetydligt farhågorna för att forskarstipendierna skulle bliva blott en förlängning av docentstipendierna. Alla äro ense därom, statsrådet har betonat det i propositionen, och jag vet icke, att någon gjort någon annan mening gällande, att det är nödvändigt, att gränsen drages tydlig och markerad mellan denna nya grupp av stipendier och de gamla docentstipendierna. Men jag kan icke underlåta att parentetiskt påpeka, att det synes mig som om utskottet drar denna gräns något väl markerad, när utskottet framhåller, att fara föreligger, att de s. k. forskarstipendierna bliva till sin karaktär närbesläktade med docentstipendierna. Ja, den faran torde verkligen föreligga, helt enkelt därför att docentstipendierna till sin karaktär också äro forskarstipendier. Docentstipendierna äro också inrättade i första rummet för att bereda möjlighet åt unga forskare att under en tid efter doktorsgradens vinnande fortsätta med sin forskning. Det är docentstipendiernas främsta syfte och det syfte, som ligger på undervisningslinjen, kommer först i andra rummet. Det kan därför icke hjälpas, att dessa forskarstipendier skola vara till sin karaktär besläktade med docentstipendierna. Det är i själva verket samma syftemål, som dessa stipendier vilja fylla, men just därför att docentstipendierna anses böra vara begränsade, så komma dessa nu föreslagna att komplettera docentstipendieinstitutionen på det sätt, att ett litet urval av docenterna kunna få möjlighet till understöd för sin forskning under längre tid än sju år. Som sagt, alla äro ense om att gränsen skall markeras mellan dessa olika grupper av stipendier, liksom alla äro ense därom, att det skall ställas stränga krav på vetenskapliga kvalifikationer för åtkomsten av dessa nya stipendier. Men jag kan icke heller här underlåta att parentetiskt säga, att utskottet här i det mycket vällovliga syftet att betona skillnaden tar till väl starka uttryck, då utskottet säger, att det är en eminent forskarbegävnings och en vetenskaplig rangställning, som skall fordras för innehav av dessa stipendier. Ja, när man läser detta om den vetenskapliga rangställningen, kunde man verkligen misstänka, att här motiveras inrättande av nya nobelpris eller inrättande av nya professurer av alldeles särskilt hög rangordning och icke forskarstipendier, som blott med 1.000 kronor överstiga docentstipendiernas belopp. Men vad jag ville komma till är, att enligt mitt förmenande utskottets farhågor, att gränsen mellan de båda stipendierna icke skulle kunna upprätthållas, äro överdrivna. Och jag skall nu med några ord be att få peka på de skäl, som kunna anföras till grund för detta påstående.

Dessa forskarstipendier komma ju att tillsättas efter en alldeles särskild procedur; det framgår av handlingarna, att avsikten är, att sakkunnigas utlåtande skall inhämtas o. d.; och redan härigenom borde väl farhågorna i högst betydlig grad minskas, för att personer, som icke äro därav förtjänta, skulle erhålla dessa stipendier och komma i åtnjutande därav. Vidare komma dessa stipendier att utdelas efter alldeles särskilda grunder, och alla äro liksom statsrådet och utskottet fullt ense därom, att det skall vara graden av vetenskaplig skicklighet, och endast hänsynen härtill som skall vara bestämmande för utdelandet av dessa stipendier. När därtill kommer, att det blir universitetsmyndigheterna själva, som naturligtvis få tillfälle att yttra sig om dessa villkor

och att Kungl. Maj:t kommer att fastställa dem efter universitetsmyndighetenas hörande, så tror jag verkligen icke, att man behöver hysa större farhågor för att dessa stipendier skola utdelas åt mindre kvalificerade personer än som är äsyftat. Och slutligen har det från intet håll förutsatts annat, än att endast ett mycket begränsat urval av stipendierade docenter skall kunna komma i åtnjutande av dessa stipendier. Av deras i förhållande till docentstipendierna starkt begränsade antal följer alltså att det blir så stark konkurrens om dessa forskarstipendier, att även om det icke vore stipulerat några särskilt stränga villkor, så skulle konkurrensen göra, att fordringarna komme att ställas synnerligen högt för åtkomsten av eller möjligheten att få dylika forskarstipendier. Om allt detta tages i betraktande, så tror jag, att man icke behöver hysa några farhågor för att forskarstipendierna skola så att säga flyta ihop med docentstipendierna och beteckna en omväg till förlängt innehav av dessa. Då detta, mina damer och herrar, är huvudskälet, varför utskottet stannat vid så lågt belopp som fem stipendier — jag påpekar, att detta är det enda skäl, som utskottet anser för att gå så långt ner som till fem stipendier ifrån de av Kungl. Maj:t föreslagna tolv — så vill jag verkligen hemställa till kammaren, om den icke bör finna motiverat att bifalla den reservation, som har förordats av herr Bengtsson i Norup, av herr Lindskog och även nu av herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet och som går in för ett antal av sju. Det ligger i öppen dag, att det syfte man vill vinna med denna nya anordning kan äventyras, om man tager till för knapp.

När jag för min del icke kan finna, att de farhågor, som utskottet här så starkt gjort gällande — och enligt mitt förmenande för starkt — för att syftet med stipendierna skall kunna äventyras, äro välgrundade, så har jag, herr talman, häri fullt tillräcklig anledning att yrka bifall till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna vid utlåandet fogade reservationen.

Med herr Holmdahl förenade sig herrar *Lindman, Löfgren* i Stockholm och *Andrén*.

Herr *Jönsson* i Revinge: Herr talman! Jag kan icke underlåta att yttra några ord med anledning av att herr ecklesiastikministern gjorde gällande, att anslutning till reservationen om tre stipendier skulle innebära ett misströstande om den vetenskapliga forskningen i vårt land samt att han kände sig beklämd över att man hyser den uppfattningen, att man i hela landet endast kunde uppleta tre stycken framstående forskarbegåvningar. Jag har emellertid utgått från att bland de 83 ordinarie innehavarna av docentstipendier man också skulle kunna hitta en och annan framstående forskare, för att antalet icke skulle behöva begränsas till så lågt tal som de tre extra docentstipendier, som vi i vår reservation velat gå med på.

Herr Lindskog frågade bl. a., om de som vore docenter i t. ex. sanskrit eller sinologi eller annat sådant ämne, skulle kunna söka och erhålla lektorat. Jag medger, att sådant nog för detta slags vetenskapsidkare skulle ställa sig synnerligen svårt, men jag kan icke tänka mig, därest man beviljar tre stycken forskarstipendier, att dessa icke skulle anses räcka till för de framstående vetenskapsmän, som idka dessa vetenskapsgrenar.

När herr Lindskog gjorde gällande, att det är omöjligt att leta upp den rätte i valet bland många och att det skulle vara så svårt att hitta den rätte och mest förtjänte bland dessa forskare, så drabbar ju den anmärkningen även hans reservation om sju stycken stipendier; ty herr statsrådet gjorde ju gällande, att det behöves tolv stycken sådana forskarstipendier. Det är hans mening således, att det finnes tolv så utomordentliga forskarbegåvningar, att man måste vidtaga denna extraordinära åtgärd för att framdeles knyta dem vid universiteten. Men

Ang. forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet.
(Forts.)

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

då är klart, att om bland dessa tolv endast kan väljas ut sju, stöter man på samma svårigheter — kanske inte riktigt men närapå — som om man skall välja ut ett mindre antal. Jag tycker icke det argumentet är så överväldigande, som herr Lindskog själv tycks vilja göra gällande.

I varje fall är det på det sättet, att även lektoraten betraktas åtminstone i viss grad som vetenskapliga lärostolar. Det visas ju även i timplanen i fråga om dessa lektors undervisning, som är betydligt lägre än för exempelvis adjunkter; och detta lägre antal undervisningstimmar motiveras just med, att även lektorerna äro vetenskapliga forskare, som behöva tid för sin vetenskapliga gärning och därför icke heller ha så många lektionstimmar.

Jag tror sålunda, att det icke ligger så värst orimligt uti, att de docenter, som icke längre komma i åtnjutande av docentstipendier och inom den närmaste tiden icke ha utsikt att befordras till professorer, söka lektorat och tjäna vetenskapen i egenskap av lektorer.

Jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Kanske synes det egendomligt, att jag tar till ordet i denna fråga. Men när jag nu begär ordet sker detta mest därför att jag hört den förmodan framkastas, att jag med ganska stort lugn skulle se, om kammaren här gjorde vissa besparingar på Kungl. Maj:ts förslag och även på den reservation, som i detta fall går på sju stipendier.

Jag vill icke gärna, att denna debatt skall gå förbi, utan att jag fått deklarerat, att detta verkligen är ett av de anslag, där jag utan någon tvekan följt ecklesiastikministern.

När jag säger detta, kanske jag också bör tillfoga ett par ord i sakfrågan. Jag vet, att denna proposition har väckt viss tveksamhet på en del håll, därför att man varit rädd för, att man härigenom skulle konservera docenter vid universiteten och sålunda icke nå det mål, som man satt med dessa forskarstipendier. Jag vill fritaga Kungl. Maj:t helt och hållet ifrån den tankegången, att man här skulle hjälpa docenterna och icke vetenskapen. När Kungl. Maj:t har sagt — och det är vad som väckt någon uppmärksamhet — att det kanske icke vore nödvändigt att ständigt för dessa forskarstipendiars innehavare kräva erkänd professorskompetens, så har detta icke berott därpå, att Kungl. Maj:t tänkt sig, att någon skulle kunna bli innehavare av dessa stipendier med mindre vetenskaplig duglighet än som fordras för professur. Men saken ligger så till, såsom många, vilka känna till universitetetslivet, veta, att när man söker en professur händer det icke så sällan, att den, som på ett visst område gjort den största vetenskapliga insatsen och allmänt erkännes som den största vetenskapliga begåvningen, kan av en eller annan sakkunnig förklaras inkompetent till professuren, därför att han icke fyllt villkoren inom hela professurens område. Professurerna äro ju lärarebefattningar och icke bara vetenskapliga befattningar, vilket gör att man kan få se sådant hända, som att en person, vilken skrivit ganska goda ting över ett större område, går förbi den som gjort större insatser, men endast på ett område. Det är för att förebygga den möjligheten, att det icke skall bli några nya slags professurer i den gamla betydelsen och för att man skall fritt kunna välja ut den vetenskapliga forskarbegåvningen, som man nog torde böra vara försiktig, när man fastställer sådana yttre formella kompetensvillkor. Här gäller det vetenskapen och ingenting annat, vilket bör så kraftigt som möjligt understrykas. Här har från flera håll talats, som om det vore fråga om att hjälpa docenter från att slippa komma ut i verksamhet i praktiska livet, vid läroverken o. dyl. Det är icke alls meningen. Meningen är att hjälpa den svenska vetenskapen, att taga tillvara de vetenskapliga be-

gåvningar, som den ena gången efter den andra få lämna sitt vetenskapliga arbete, därför att de icke kunna existera på detta sitt arbete.

Till sist, om herrarna tänka på hur det står till vid våra universitet, så är det ju bekant, att för att bli docent fordras en utbildning på åtta till tio år sedan man tagit studentexamen och kommit till universitetet. Det dröjer ofta längre, därför att en del personer ha icke enskild förmögenhet, de kunna icke heller leva på skuld under hela sin studietid, utan måste förtjäna sitt bröd under sin vetenskapliga studietid, vilket gör, att de icke bli docenter förrän vid trettio år och däröver. I de flesta fall måste det bli så att en del, som fått docentstipendier under sex år, sedan tvingas ut till verksamhet på andra områden. Ingen klagar över detta, om det är folk, som gör större nytta med att komma ut i samhällsarbetet. Men den, som känner till förhållandena och vet, hur människor äro beskaffade och att begåvningarna äro så olika, vet också, att det finnes folk, som kan göra ett förstklassigt och utmärkt arbete inom vetenskapen, men komma att bli synnerliga medelmåttor vare sig som lektorer eller på annat sätt ute i det praktiska samhällsarbetet, som man brukar kalla det. Är det då icke rimligt, att samhället försöker sörja för, att dessa vetenskapliga begåvningar få tillvaratagas för det ändamål, för vilket de så att säga av naturen är utrustade.

Jag tror nu, att jag såsom finansminister kan säga, att det icke är att slösa med penningar, utan jag tror det är att tillvarata de naturtillgångar landet äger och att det i längden skall visa sig vara den bästa sparsamheten, om denna kammare ville gå så långt som möjligt, när det gäller att bestämma dessa stipendier.

Herr Rydén: Herr talman! Jag är för min del alldeles övertygad om att herr finansministerns anförande uttryckte uppsåtet hos dem, som tänkt ut detta förslag.

Jag tror dock, att detta uppsåt blir mycket mera effektivt tillgodosett, om vad som skrivits i statsutskottets utlåtande får bli riksdagens skrivelse, och detta följaktligen tjäna som direktiv, när det gäller att tillämpa denna nyhet på ifrågavarande område. Att vi i statsutskottet icke haft klart för oss från början, att detta uppslag vore främst bundet vid vetenskapligt intresse, är lätt förklarligt, då så vitt jag vet ingen akademisk myndighet någonsin begärt ett forskarstipendium av denna beskaffenhet; men däremot har uppslaget till detta kommit genom en hemställan från Lunds docentförening om ett ökat antal stipendier och en förlängd docentstipendietid.

Jag vill hoppas, att herr statsrådet också skall finna, att det kan vara en ganska rimlig sak, att man vill börja försiktigt, när man skall gå in för detta och sålunda stanna vid de fem stipendierna.

Men vad jag främst fäster avseende vid är, att man icke genom att taga en annan siffra låter den motivering, som åtföljer utskottets hemställan, förfalla och därigenom kanske åstadkommer en helt annan tillämpning av vad som här är å bane än som varit tänkt från utskottets sida.

Jag ber därför, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för ecklesiastikdepartementet herr statsrådet Olsson: Herr talman! Det är behagligt även för en medlem å statsrådsbanken, att se kammaren något lugnad. Jag får eljest betyga, att jag till i dag aldrig skrikit så mycket för något Kungl. Maj:ts förslag som för detta.

När jag begärde ordet ännu en gång, var det för att säga ett par ord om de synpunkter, som herr Rydén just nu framförde. Att uppslaget till ifrågavarande stipendier kommit från docentföreningarna är riktigt på sätt och vis men inte på vis och sätt. Uppslaget har nämligen kommit från universitetshåll — från professorshåll — under diskussionen om docentföreningarnas för-

*Ang. forskarstipendier för docenter vid universiteten och Karolinska institutet.
(Forts.)*

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

sök att ordna för docenterna som kår. Det är naturligtvis också riktigt, att man här bör gå försiktigt fram, men jag kan inte finna, att man brister i försiktigheten därför, att man nu ger sju stipendier i stället för fem. Jag tycker inte, att försiktigheten i det ena fallet är så mycket större än i det andra, om man nu över huvud skall tvingas att vara så försiktig på detta område.

Vad beträffar påståendet, att motiveringen vid en eventuell gemensam votering komme att falla bort, skulle väl detta ha någon betydelse för den händelse den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t representerar, och den, som representeras av utskottet, vore vitt skilda från varandra. Jag har här i kammaren sagt ifrån, att jag inte tror det egentligen finns någon sådan skillnad. Det har nu vittnats från finansministerns sida, att intentionerna hos Kungl. Maj:t äro precis desamma som hos utskottet. Därest motiveringen skulle falla bort, så skulle det innebära en fara endast om också regeringen och departementschefen fölle bort eller om universitetsmyndigheterna, som tagit del av denna fråga och äro av regeringens och utskottets mening, fölle bort. En sådan katastrof kunna vi väl inte räkna med, och jag finner därför farhågorna inte vara större än att man kan se bort ifrån dem.

Herr Månsson i Furuviik: Herr talman! Gentemot herr finansministerns yttrande vill jag framhålla, att vi nog vilja tillvarata forskarbegåvningarna, men att vi icke förstå, varför stipendierna skulle vara bundna endast vid docenterna. Det synes mig, som om vi vore i fara att så småningom glida in på den vägen, att den som en gång blivit docent även blir en pensionerad docent, även om han icke får någon professur. Visserligen kan det nuvarande läget ställa sig hårt i många fall: en man som är docent har kommit bra långt i sin vetenskapsgren och har i allmänhet ett brinnande intresse att få fullfölja sitt arbete så länge han lever. När han icke kan få en professur innebär detta strängt taget ett upprivande av hela hans livsgärning. Men alla, som gå in på dessa banor, veta, vilken risk det innebär: de spela krona och klave om sin framgång. Det är visserligen ingalunda så, att alla docenter, som äro förtjänta att få en professur komma i åtnjutande av en sådan. Det har t. o. m. funnits verkligt framstående forskare, för vilka det varit på håret när, att de icke blivit professorer. Jag minns särskilt ett fall för en tid sedan. Hade emellertid vederbörande den gången icke fått en ordinarie professur, hade man sannolikt skapat en personlig professur för hans räkning. Det gäller sålunda, att det ena göra och det andra icke låta. Det gäller att å ena sidan vara med om forskarstipendier och å andra sidan se till, att det icke här blir fråga om några stående docentstipendier. Och framför allt: man bör se till, att stipendierna utdelas till personer, som verkligen äro dugande forskare, även om de bedriva forskningen fritt utan att vara docenter och akademiker.

Nu kommer härtill, att flården är något, som vi dyrka i högsta grad. Härmdagen inrättade vi en enligt min mening alldeles onödig professur, och jag undrar, om professorerna i statistik i Uppsala och Lund själva veta vad de äro till för. Vi ha vidare professorer t. ex. i litteraturhistoria. Jag undrar, vad man egentligen har för gagn av en professur i litteraturhistoria. Några av dessa professorer ha väl bedrivit en fullt vetenskaplig verksamhet, men andra ha erbjudit exempel på motsatsen.

Jag skulle helst sett, att frågan legat till på ett annat sätt, men, som det nu är, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Carlsson-Frosterud: Herr talman! Det är kanske vågsamt, att jag som lekman ger mig in på en diskussion med vetenskapsmän i detta ämne, men då jag undertecknat herr Bergqvists reservation, och vi reservanter blivit

mycket hårt bedömda i synnerhet av chefen för ecklesiastikdepartementet, skall jag tillåta mig säga ett par ord.

Herr ecklesiastikministern yttrade, att utskottet som sådant spjärnat emot med armarna i denna fråga, och att vi reservanter spjärnat emot med både armar och ben. Trots detta påstod han, att han var både glad och tacksam över det resultat, vartill utskottet kommit, alldenstund man givit ett principiellt erkännande åt betydelsen av ifrågavarande forskarstipendier. Jag vill då hemställa till herr ecklesiastikministern, att även jag finge åtminstone till $\frac{3}{4}$ vara innesluten i denna tacksamhet, emedan vi reservanter anslutit oss till utskottets motivering och endast i stället för fem stipendier föreslå tre. Vår ståndpunkt är alltså principiellt densamma som utskottets, men vi ha ansett, att man borde något kraftigare tillämpa principen om försiktighet vid beviljande av anslag för stipendier till ett nytt ändamål.

Nu säger herr Rydén, som numera står för utskottets förslag men som nog förlett både mig och flera av reservanterna att stanna på ifrågavarande linjen om ett anslag å 21,000 kronor till tre stipendier, att om det skulle bli gemensam votering, komme utskottets motivering att bortfalla, och han åberopar därvidlag en allmän praxis. Då emellertid vi reservanter ha samma motive- ring som utskottets majoritet och utskottets motivering antagits av första kammaren, så skulle väl Kungl. Maj:t, om vid den gemensamma voteringen förslaget om tre stipendier segrade, icke uraktlåta att trots motiveringens bortfallande taga hänsyn till det principiella underlaget för anslagets beviljande.

Jag anser sålunda för min del, att vårt förslag är synnerligen rimligt, Principiellt stå vi ju på samma ståndpunkt allesamman, då vi anse, att något bör göras. Förhållandena på detta område äro ju sådana, att även om vi icke skulle ta ett så stort steg i dag, så ha vi ju framtiden för oss, och jag tänker mig möjligheten att vid en kommande riksdag få anslagsbeloppet utökat, ifall det visar sig kunna väl fylla det avsedda ändamålet. Jag ber alltså att få yrka bifall till herr Bergqvists m. fl. reservation.

I detta anförande instämde herrar *Törnkvist* i Karlskrona och *Jansson* i Edsbacken.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till den reservation, som avgivits av herr Bergqvist m. fl.; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förstnämnda propositionen. Herr Jönsson i Revinge begärde emellertid votering, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 3:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen åskade likväl herr Holmdahl votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 97 antager den av herr Bergqvist m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit herr Oscar Olssons m. fl. reservation.

Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)

*Ang. forskar-
stipendier för
docenter vid
universiteten
och
Karolinska
institutet.
(Forts.)*

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan propositionen för huvudvoteringen, som efter given varsel nu upplästes och godkändes samt anslogs, erhöll följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 97, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Bergqvist m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter det kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser samt sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 2.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för undervisning i slöjd åt vid vissa sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern; nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en baltisk-geodetisk kommission m. m.; och

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående definitiv löne-reglering för befattningshavare i överståthållarämbetets kansli m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 3.

*I fråga om
möblering för
vissa rum i
den för landshövdingen i
Stockholms län
avsedda tjänstebostaden.*

Å föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande, nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande och underhåll genom statens försorg av möblering för vissa rum i den för landshövdingen i Stockholms län avsedda tjänstebostaden.

I en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1926 dagtecknad proposition, nr 136, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att de av riksdagen i samband med beslut om ny löne reglering för landshövdingarna godkända grunderna i fråga om anskaffande och underhåll genom statens försorg av möblering för vissa rum i för landshövding avsedd bostad jämväl finge äga tillämpning beträffande den tjänstebostad, som inom staten tillhörig fastighet kunde komma att tilldelas nuvarande landshövdingen i Stockholms län.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte vinna riksdagens bifall.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Oscar Olsson, Kobb, Petré, Pauli* och *Anderson* i Råstock, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Som kammarens ledamöter torde finna, ha vissa ledamöter i utskottet avgivit en reservation i förevarande fråga, och jag skall med några ord be att med stöd av innehållet i den kungl. propositionen nr 136 yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till propositionen.

I fråga om möblering för vissa rum i den för landshövdingen i Stockholms län avsedda tjänstebostaden.

(Forts.)

Om herrarna taga del av propositionens innehåll, skola ni finna, att frågan om bostad för landshövdingen i Stockholms län varit svävande i ungefär fem år och att landshövdingen icke kunnat begagna sig av den förmån, som eljest brukar stå en landshövding till buds, nämligen att taga emot tjänstebostad vid sitt tillträde och inrätta sig därefter. Jag vågar också säga, att om landshövdingen i Stockholms län varit påstridig och hållit på att få åt sig anvisad bostad i enlighet med de planer, som riksdagen tidigare för sin del gått in för, skulle det varit svårt för riksdagen att komma ifrån saken. Nu säger man, att ett medgivande uti det avseende, som här föreslås, skulle direkt strida mot den lönereglering för landshövdingarna, som riksdagen i fjol antog. Ja, tacka för det! Det är alldeles klart, att om medgivandet icke stått i formell strid med denna lönereglering, skulle icke Kungl. Maj:t behövt framlägga någon proposition, då hade saken förevarit och kunnat ordnas utan vidare. Nu ligger det hela emellertid icke till på det sättet, utan riksdagen är enligt min mening skyldig att ställa Stockholms läns landshövding i samma predikament som andra landshövdingar, och detta gör man icke, om man icke går in för den kungl. propositionen. Därför yrkar jag som sagt avslag på utskottets hemställan och bifall till propositionen.

Häruti instämde herrar *Christenson* i Södertälje och *Andersson* i Igelboda.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Herr Anderson i Råstock yttrade, att landshövdingen i Stockholms län icke fått samma förmåner som andra landshövdingar att taga emot tjänstebostad i samband med tillträdet av befattningen. Det är emellertid att märka, att i förevarande fall ha lönevillkoren icke varit fästade vid bostaden utan vid tillträdet av befattningen. De som tillträtt efter den nya löneregleringens ikraftträdande skulle icke åtnjuta förmånen att staten ombesörjde möblering. Skall man frångå den principen, är hela gärdet upprivet. Att tjänstebostad icke kunnat beredas landshövdingen i Stockholms län i likhet med andra landshövdingar spelar i detta avseende ingen som helst roll, ty när frågan behandlades vid förra årets riksdag, var man fullt medveten om, att det fanns vissa landshövdingar, som saknade tjänstebostad, och vi ansågo icke, att på grund härav det fanns något som helst skäl för att meddela särskilda bestämmelser. Och som inga förhållanden visa på att landshövdingen i Stockholms län i detta avseende är annorlunda ställd än landshövdingarna i de andra länen, så ha vi icke kunnat finna något som helst skäl för bifall till det här av Kungl. Maj:t framställda förslaget.

Dessutom skulle man kunna säga, att det finnes en bidragande orsak till vårt avslagsyrkande, nämligen att den boställsvåning, som här på grund av riksdagens beslut blivit upplåten, tydligt och klart markerats vara av provisorisk art. Och då vill jag ifrågasätta, huruvida det överhuvud taget kan vara skäl att reflektera på att ändra de en gång fastställda villkoren, om det kan vara lämpligt att gå in för att anskaffa möbler i en provisorisk boställsvåning. Jag tror, att det är synnerligen olämpligt och kan medföra att, när en definitiv bostad blivit anskaffad eller när länsstyrelsens lokalfråga och bostadsförhållandena för landshövdingen blivit ordnade, man på nytt får anskaffa möbler för en representationsvåning.

Andra kammarens protokoll 1926. Nr 31.

*I fråga om
möblering för
vissa rum i
den för lands-
hövdingen i
Stockholms län
avsedda tjän-
stebostaden.*

(Forts.)

Detta är emellertid enligt min mening en underordnad sak, att det här gäller en provisorisk bostad. Huvudsaken är att villkoret icke är fäst vid bostaden utan vid tillträdesdagen. Det är detta, som varit det för utskottsmajoriteten avgörande, och jag ber på grund härav få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Det förefaller mig, som om det resonemang, vilket ligger bakom avslagsyrkandet från statsutskottsmajoritetens sida, icke vore av särskilt vägande beskaffenhet. Vad är det som skulle ske, därest riksdagen bifölle förslaget att staten skulle bekosta möblering av fyra rum i den boställsvåning, som man nyss har beslutat upplåta åt landshövdingen i Stockholms län? Jo, det skulle ske att staten möblerade en dylik statvåning några år tidigare, än staten eljest skulle behöva göra. Så snart landshövdingsskifte äger rum, skall staten möblera ett liknande antal rum. Nu erinrar jag mig icke, i vilken ålder landshövding Edén befinner sig, men det kan väl dröja en 10 å 12 år, tills landshövdingsskifte skall äga rum. Under dessa 10 å 12 år skall man, när man upplåtit bostad åt honom, tvinga honom att personligen sörja för möbleringen i stället för att staten skall göra detta. Men när de åren äro gångna, skall staten i varje fall bekosta en precis likadan möblering som det nu är fråga om. Det är alldeles riktigt att villkoret för möbleringen är knutet till tiden för tillträdet till en landshövdingsskifte. Att man icke i fjol tog upp frågan om de två landshövdingarna — ty flera är det icke, som hittills icke fått bostad i statens hus — det berodde naturligtvis väsentligen därpå, att ingen visste, när det kunde erbjudas dem bostad i statens hus. Detta låg alldeles i vida fältet, och man hade icke anledning att i det sammanhanget taga upp frågan om t. ex. landshövdingen i Stockholms län.

Om jag skall nämna kostnaderna — detta är ju antingen en kostnadsfråga eller en principfråga — bestå de i den ränteförlust, som kan uppstå under landshövding Edéns tjänstetid, på det belopp möblerna komma att kosta. Det finns ingen sannolikhet för att möblerna bli billigare om 10—12 år, utan hela kostnadsskillnaden komme att bestå av den ränteförlust staten kan lida på att lägga ut beloppet några år tidigare än eljest.

Ur principiell synpunkt, vad finnes det där för hinder? Jo, det är vad konsekvenserna beträffar ingenting annat, än att landshövding Stenström i Härnösand befinner sig i likartat predikament och att alltså, om det upplåtes bostad åt honom i statens hus, konsekvensen då också skulle bli, att staten finge möblera några rum åt honom. Men det är också, såvitt jag förstår, den enda konsekvensen. Alla andra landshövdingar ha vid tillträdet fått bostad upplåten åt sig i residensena, de ha möblerat själva, och i fråga om dem är alltså saken expedierad. Men i fråga om de övriga landshövdingarna, som icke fått en motsvarande möblering, är saken icke expedierad. Rummen skola möbleras, och då förefaller det mig åtminstone, som om det vore ganska obilligt att säga: ja, ni få klara denna möblering själva, och först er efterträdare kommer staten att i det här avseendet intressera sig för.

Jag kan icke neka till att jag tycker det vore riksdagen värdigare att gå till mötes detta anspråk. Det har som sagt icke stor betydelse varken ur kostnadssynpunkt eller ur konsekvenssynpunkt, och på ett beslut i den riktning, som statsutskottet här föreslår, kan lätt bli fästad en etikett, som icke är vidare angenäm.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Att herr statsrådet icke fann utskottsmajoritetens avslagsyrkande synnerligen bärande motiverat, förundrar oss ju inte, som höra till majoriteten. Ty just genom framläggande

av denna proposition har givetvis herr statsrådet klargjort sin ställning till frågan.

När då herr statsrådet förenklar problemet därhän att han säger: ja, det är blott några år det här egentligen kan gälla, ty vid tillträde av ny landshövding i Stockholms län skall ju det villkoret tillämpas, som är stadgat beträffande de nya landshövdingarna enligt löneregleringen i fjol, ja, herre gud, så kan man resonera om alla landshövdingar; logiskt sett skulle man då inlösa de möbler de anskaffat, såvitt jag förstår, om man nu menar, att det inte betyder någonting. Det var väl också ett annat villkor, som gäller i fråga om de nya landshövdingarna, d. v. s. dem som tillträtt efter löneregleringen, men som icke omedelbart tillämpas på de landshövdingar som tillträtt innan löneregleringen och därför ha en viss övergångstid, innan denna reglering skall tillämpas. Och det är väl ingen hemlighet att vi ansågo, att det ena skulle ekonomiskt komma att i någon mån uppvägas av det andra, d. v. s. att de senare fingo möblera själva men skulle uppvägas av att de i övrigt finge använda sig av detta övergångsstadgande. Men detta har nu alldeles fallit bort i den kungl. propositionen, det där villkoret som skulle tillämpas beträffande landshövdingarna som skulle erhålla möbler.

Sedan var det litet egendomligt med den här Rosenbadshistorien. Jag var skeptiker och trodde att det icke var något vidare lyckligt för staten att gå med på densamma. Och nu får man genast här höra, att nu betraktas bostaden där som ett vanligt landshövdingensresidens. Det man talade om så mycket, när den här bostadsfrågan var före, att det här gällde ett provisorium och att bostaden kunde utrymmas, om staten till äventyrs behövde denna lägenhet för något ämbetsverk eller annat ändamål, det visar sig nu ha varit ett tämligen fåvitskt tal. Nu skymtar det ju fram något helt annat, nu ser det helt och hållet ut, som om det här skulle vara något definitivt; jag minns särskilt att de som i utskottet gingo in för Kungl. Maj:ts förslag beträffande Rosenbadsrummen t. o. m. ville skärpa villkoret, att det hela var ett provisorium, och att jag då tillät mig säga att jag ställde mig ändå synnerligen skeptisk, ty det komme i verkligheten ej att bli så.

Nå, nu är det ju så, att där statsverket möblerar, så har statsutskottet, och jag förmodar även Kungl. Maj:t, gått ut från den synpunkten, att det skall vara möbler som verkligen intaga en värdig plats i de stora residensrummen. Nu har man sagt mig — jag har själv icke kunnat bilda mig något omdöme i saken — att dessa rum på Rosenbad inte just vore av den beskaffenheten utan mera som en fin privatmans bostad. Då brukar man ju så i verkligheten, då man skall möblera något nytt och det gäller andra ämbetsverk, låta en arkitekt göra ritningar för att möblerna skola komma att stå i god överensstämmelse med rummen och dylikt, och jag förmodar, att det vore meningen, att det skulle gå till på samma sätt här beträffande det tillfälliga landshövdingensresidenset i Rosenbad. Att då dessa möbler skulle passa och vara användbara i ett nytt landshövdingensresidens, det har jag svårt att tro, då jag antager, att ett eventuellt nytt residens väl icke kommer att byggas efter mönstret av Rosenbad utan mera efter andra landshövdingensresidens. Det blir därför nog så beträffande möbleringen, att denna blir till arten ganska olika, om det gäller möblering av Rosenbad eller ett residens.

För övrigt ligger ändå frågan så, att har man gjort en lönereglering och själv bestämt villkoren — i det fallet voro Kungl. Maj:t och riksdagen alldeles ense, om vi också dyrkade upp Kungl. Maj:ts villkor ett litet grand, men i stort sett få vi väl anses ha varit ense — då är det märkvärdigt, att Kungl. Maj:t redan riksdagen efter vill bryta itu det beslut som Kungl. Maj:t själv förut framkommit med. Det är detta som vi i statsutskottet icke kunnat godtaga, och vi anse, att icke minsta orätt skett landshövdingen i Stockholms län,

I fråga om möblering för vissa rum i den för landshövdingen i Stockholms län avsedda tjänstebostaden.

(Forts.)

*I fråga om
möblering för
vissa rum i
den för lands-
hövdingen i
Stockholms län
avsedda tjän-
stebostaden.
(Forts.)*

om han i den här privata bostaden på hotell Rosenbad får möblera dessa rum, liksom jag antager, att han möblerat de rum, som han hittills bebott som landshövding och vilka han erhållit hyresbidrag till.

Det är på dessa skäl, herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Möller**: Ja, jag skall icke taga kammarens uppmärksamhet så lång tid i anspråk.

Jag har icke förstått, vad statsutskottet menade med den provisoriska bostaden. Det är väl ändå på det sättet, att om man beslutat upplåta en bostad åt landshövdingen, så blir den icke tagen ifrån honom, förrän staten behöver den för annat ändamål och i sammanhang därmed kan anvisa annan bostad. Det villkoret skiljer sig i själva verket icke nämnvärt från det villkor, som efter löneregleringen i fjol gäller för alla landshövdingar. Det står uttryckligen i bestämmelserna beträffande deras bostadsförhållanden att »där särskilda förhållanden därtill föranleda, må Kungl. Maj:t tilldela landshövding antingen annan, åt honom förhyrd bostadslägenhet, eller ock — — — kontant hyresersättning» etc. Och detta är ditskrivet fullt avsiktligt, för att staten skall kunnat taga i anspråk även landshövdingbostäderna i residensen, om staten behöver rummen för andra ändamål. I det fallet blir skillnaden, såvitt jag förstår, icke så stor. Jag förmodar att då riksdagen skrev detta om tillfällig bostad man icke tänkte sig Stockholms läns landshövding som en flyttfågel, som skulle bo än här och än där och överhuvud skjutsas omkring av statsmakterna, såvida det icke fanns verkliga skäl därför.

Jag kan inte veta, vad som kan ligga bakom ett eventuellt kompromissuttryck i statsutskottets utlåtande, men det förefaller mig, som om detta tal om en provisorisk bostad vore en underordnad synpunkt, då det gäller att taga ställning till möbleringsfrågan. Att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle innebära ett sönderbrytande av fjolårets lönereglering, är ett argument, vars giltighet jag icke kan fatta.

Herr **Jansson** i Falun: Med anledning av herr statsrådets sista anförande vill jag framhålla, att det icke är bostadens egenskap av att vara provisorisk som varit det avgörande för utskottsmajoriteten, utan det avgörande har varit dagen för tillträdet till befattningen, ingenting annat och det har utskottet strukit under.

I fråga om konsekvenserna som statsrådet talade om vill jag säga, att det är alldeles självklart att i och med detsamma man här brutit de villkor som fastställts i fjol, så är fältet öppet. Vad har man för rätt att då vägra övriga 22 landshövdingar möbleringsersättning, de som ha tillträtt boställsvåningen och själva möblerat den. Detta är pudelns kärna. Man har gått in för att upphäva de villkor som uppställdes i fjol vid löneregleringens genomförande, och det kan jag ej finna lämpligt. Detta är själva kardinalpunkten i statsutskottets motivering, att vi icke vilja bryta den bestämmelse, som i fjol antogs på grund av förslag från Kungl. Maj:t, och där det uttryckligen sagts ifrån att det endast gäller dessa som tillträtt sin befattning efter sedan löneregleringen trätt i kraft. Detta, menar jag, kan departementschefen icke komma ifrån.

Sålunda har från departementschefens sida, såvitt jag förstår, icke framlagts något som helst skäl som kan ge denna kammare anledning att frånträda den uppfattning som den hade förra året. Första kammaren har för resten tagit utskottets förslag, och jag kan ej finna att andra kammaren för sitt vidkommande bör gå någon annan väg än första kammaren.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts i ämnet avlåtna proposition; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid av herr Andersson i Igelboda, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt ansloges:

I fråga om möblering för vissa rum i den för landshövdingen i Stockholms län avsedda tjänstebostaden.

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 101, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit Kungl. Maj:ts i ämnet avlåtna proposition.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 4.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 102, om anvisande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor biföll kammaren vad utskottet i nämnda memorial hemställt.

§ 5.

Till behandling upptogs härpå statsutskottets utlåtande, nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Uti en till riksdagen den 20 februari 1926 avlåten proposition, nr 170, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Av de under visst år jämlikt förordningarna om automobilskatt, om särskild skatt å automobilgummiringar och om särskild skatt å bensin och motorsprit eller jämlikt de särskilda bestämmelser, Konungen enligt 18 § i förstnämnda förordning må hava meddelat, influtna skattemedel (*automobilskattemedel*) skola tjugu procent tillfalla rikets städer för att användas för dessas gatu- och väghållning samt åttio procent landsbygden för att användas företrädesvis till förbättring och underhåll av för den allmänna samfärdseln särskilt betydelsefulla vägar och broar.

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

2 §.

Av den städerna tillkommande andel av skattemedlen skola åttio procent fördelas mellan de särskilda städerna i förhållande till de belopp, som från dem influtit i automobils katt.

Angående fördelningen av återstående tjugu procent förordnar Konungen.

3 §.

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med en tiondel av distriktets verkliga kostnad under året näst före det, varunder automobilskattemedlen influtit, för vägunderhåll och vinterväghållning, därvid i nämnda kostnad jämväl inbegripes all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Sådant bidrag utgår dock icke, med mindre vägunderhållet hela det år, varunder automobilskattemedlen influtit, ålegat vägkassan; och skall bidraget, där vägunderhållet ej jämväl hela det därförut förflutna året ålegat vägkassan, såvitt angår vägunderhållet beräknas å den jämlikt 46 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet uppskattade kostnaden.

Till grund för beräkandet av ovan berörda verkliga kostnad skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Försummar väghållningsdistrikt att förebriaga nöjaktigt utredning om storleken av samma kostnad, må, i den ordning Konungen bestämmer, väghållningsdistriktets rätt till nu omförmålt bidrag förklaras förverkad.

b) Vad av omförmålda åttiofem procent återstår skall tillgodokomma de särskilda länen i förhållande till de belopp, som influtit i automobils katt från respektive läns landsbygd, därvid iakttages, att Kalmar läns landstingsområden betraktas såsom särskilda län.

2 mom. Av återstående femton procent må ett belopp, motsvarande högst en procent av landsbygdens andel av skattemedlen, enligt Konungens förordnande användas till understödjande av sådana forsknings- och undersökningsarbeten, som anses i synnerlig grad befrämja ett ändamålsenligt användande av ifrågavarande skattemedel, och återstoden mellan länen fördelas på sätt Konungen förordnar.

4 §.

Konungen äger att av skattemedel, som enligt 3 § 1 mom. b) och 2 mom. skola tillgodokomma visst län, årligen bevilja bidrag till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar och broar inom länet samt till underhåll av sådana av vederbörande vägkassa underhållna vägar och broar, vilkas underhåll på grund av automobiltrafik i synnerlig grad försvåras, ävensom till sådan vinterväghållning, som är till särskilt gagn för automobiltrafiken. Vad av länet tillkommande skattemedel ej åtgår till beviljade bidrag skall besparas, intill dess sålunda uppkommet överskott bliver i enahanda ordning utdelat eller om dess användning annorledes förordnas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1927, från och med vilken dag förordningen den 20 juni 1924 (nr 258) om fördelning av automobils kattemedel upphör att gälla.

Till utskottets behandling hade jämväl hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

de likalydande motionerna nr 272 inom första kammaren av herr *Boberg m. fl.* och nr 396 inom andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*;

de ävenledes likalydande motionerna nr 273 inom första kammaren av herrar *Ingeström* och *V. Edward Larson* samt nr 397 inom andra kammaren av herrar *Jeppsson* och *Björnberg*; ävensom

Ang.
förrättning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

motionerna inom andra kammaren:

nr 392 av herr *Bergström* i Bäckland;

nr 395 av herrar *Ryberg* och *Johanson* i Hallagården;

nr 398 av herrar *Eriksson* i Västbro och *Lindgren*; samt

nr 399 av herrar *Schill* och *Lundén*.

Utskottet hemställde, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och i anledning av motionerna I: 272 och II: 396 ävensom med avslag å motionerna I: 273 samt II: 392, 395, 397, 398 och 399 måtte

a) antaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 20 februari 1926 intagna, riksdagens prövning underställda förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel; och

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i vad mån bidrag av automobilskattemedel skulle kunna utgå jämväl för vägväsendet inom köpingar och vissa andra stadslänkande samhällen samt om framläggande för riksdagen av det förslag i ämnet, vartill utredningen kunde giva anledning.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Kvarnzelius*, *Asplund*, *Johan Bernhard Johansson* och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionerna I: 272 och II: 392, 396 och 399 ävensom med avslag å motionerna I: 273 samt II: 395, 397 och 398, måtte

a) med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag i ämnet icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, för sin del antaga vid reservationen fogat förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel (Bil. A.); och

b) i skrivelse — — — giva anledning.

Den i reservationen i mom. a) omförmälda bilagan var av följande lydelse:

Bil. A.

Förslag

till

Förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

2 §.

3 §.

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars vägar helt eller delvis övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med en tiondel av distriktets verkliga kostnad under året näst före det, varunder automobilskattemedlen influtit, för vägunderhåll och vinterväghållning å sålunda övertagna vägar. Hava distriktets samtliga vägar övertagits, må i nämnda kostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg. Sådant bidrag utgår dock icke, med mindre vägunderhållet hela det år, var-

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

under automobilskattemedlen influtit, ålegat vägkassan; och skall bidraget, där vägunderhållet ej jämväl hela det därförut förflutna året ålegat vägkassan, såvitt angår vägunderhållet beräknas å den jämlikt 46 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet uppskattade kostnaden.

Till grund för beräklandet av ovan berörda verkliga kostnad skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Beträffande väghållningsdistrikt, som endast delvis övertagit distriktets vägar till underhåll av vägkassan, skola räkenskaperna vara så förda, att härav framgår huru stor del av distriktets kostnader för vägunderhåll, som belöper å till underhåll av vägkassan övertagna vägsträckor, ävensom för vinterväghållning.

Försummar väghållningsdistrikt att förebringa nöjaktig utredning om storleken av samma kostnad, må, i den ordning Konungen bestämmer, väghållningsdistriktets rätt till nu omförmält bidrag förklaras förverkad.

b) — — — — —
2 mom. — — — — —

4 §.

Denna förordning — — — att gälla.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Då vi i år återigen ha den obligatoriska vägdebatten, så befinner sig frågan nu i ett annat läge än under föregående år; i så måtto att Kungl. Maj:t har ändrat ståndpunkt sedan de föregående åren. Det oupphörliga upprepadet av den åsikten, att, när de allmänna vägarna övertogs av vägstyrelserna inom respektive väghållningsdistrikt, tycks ha haft en viss trolldomskraft i sig så till vida att då blevo vägarna bra i och med detsamma, oavsett vad som vidtogs med vägarna för övrigt. Jag erkänner att jag aldrig kunnat dela den där vidskepelsen — ty något annat är det i verkligheten icke — utan jag har trott och tror fortfarande att vägarnas sättande i gott skick i vårt land är beroende på, på vad sätt de skötas och sedan underhållas.

Om vi nu ta och dela in de allmänna vägarna i litet förnuftiga klasser, så ger det sig genast, att våra allmänna vägar kunna rubriceras någorlunda så här: primärvägar, sekundärvägar och tertiärvägar. Med primärvägar avser jag då sådana huvudlinjer, där en stor genomgående trafik går fram och där en synnerligen stor motortrafik också äger rum, och dessa båda slag av trafik bruka ju gärna sammanfalla. Med sekundärvägar åter förstår jag sådana vägar som ha avsevärt mindre trafik, men dock större än de vägar jag skulle vilja sätta i den tredje klassen, nämligen tertiärvägarna, som då få beteckna sådana vägar som det egentligen kan vara en smaksak om de skola komma in såsom allmänna vägar eller fortfarande stå under enskilt vägunderhåll, ity att tertiärvägarna i allmänhet icke slitas mera än de enskilda vägarna i gemen.

Nå, när vi nu gå vidare, så möter oss genast den kända invändningen, att när alla de allmänna vägarna inom ett distrikt äro medgivna till automobiltrafik, så skola de givetvis behandlas alla på lika sätt. Då svarar jag: ja, det där är en mycket vacker teori, men ha herrarna något utsikt till eller förhoppning om att verkligen kunna genomföra den teorien ute i verkligheten? Hur mycket pengar tro ni då egentligen det skulle komma att behövas för att få dessa vägar i lika gott stånd allesammans såsom allmänna vägar? De miljonerna äro nog utomordentligt många, som då komma till att gå åt. Och är det

för resten behövt att ordna saken på detta sätt? Det är det, som är det huvudsakligen avgörande. Ty vare sig pengarna plockas ut på det ena eller andra sättet, så är det dock samhället som får betala det hela, det kommer man inte ifrån.

Ang.
förförordning om
fordelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

Om vi då se på primärvägarna så tycker jag rent ut sagt det är en lek med ord, då man säger, att det skall vara till underhåll av primärvägarna vad som för övrigt är avsett att ur de särskilda anslagen från automobilskattemedlen utgå såsom underhåll av de andra vägarna. Ty våra primärvägar kunna helt enkelt inte klaras genom ett underhåll, utan de måste ombyggas. Skall man taga ett exempel, som jag tycker skulle ligga herrarna mycket nära till hands, nämligen landsvägen Stockholm—Södertälje, som ni väl sett litet var, så kunna väl herrarna icke kalla för underhåll det arbete, som är gjort på den vägen. Jag kallar det åtminstone för min del för en ombyggnad, och det är väl det rätta ordet, förmodar jag. Och såsom man har gått fram på den vägen, på samma sätt får man gå fram hundratals mil i vårt land. Ty något underhåll, vare sig det sker av vägstyrelserna eller det sker av privata, det duger inte, det håller inte. Om en väg skall hålla för stark och tung trafik och framför allt för snabbtrafik, som frestar vägen mycket, får själva vägkroppen vara stabil. Detta blir icke fallet endast genom att vilket underhåll som helst påføres de vanliga landsvägarna, som övertagits av vägstyrelserna, vare sig dessa tagit hand om alla vägar i ett distrikt eller endast primärvägarna. Vi ha här en karta över Malmöhus län, som utvisar resultatet av den trafikräkning, som skett i slutet av augusti förra året. Då var trafiken dock icke den största, utan störst var den vid midsommartiden. Hade hänsyn tagits härtill, skulle dessa grova streck på kartan blivit ännu grövre. Vad betyda då strecken? Jo, de angiva vägar, som befaras av minst 100 motorfordon per dag. Bredden på strecken äro så inritade att 2 mm. betyda 100 motorfordon per dag och därefter kan man utläsa trafikintensiteten. Jag vågar påstå, att för vägar med så stark trafikintensitet duger absolut icke något underhåll, utan där måste helt enkelt en *ombyggnad* ske.

Man har nu sökt lösa vägproblemet på olika sätt. Ett sätt består i att tillgripa stensättning med smågatsten, det är starkt och väl pröbat. Ett annat är asfaltering jämte stenläggning, och ett tredje är den rena betongvägen. Dessa försök äro icke tillräckligt gamla, för att man med säkerhet skall kunna avgöra vilka metoder som äro fördelaktigast. Man får pröva sig fram ett år i sänder och se, huru det går. En betongväg är i varje fall billigare än en stensatt väg.

De andra vägarna, som icke äro så mycket trafikerade, men ändå äro underkastade stark nötning, har man på sina håll byggt om på det sätt, att man med det största tryck man kan åstadkomma lägger makadam i tre lager om några decimeter, varefter man tjärar. Man gör detta senare för att icke vatten skall kunna intränga i vägkroppen, ty detta verkar fullkomligt förstörande vid snabbtrafik och tung trafik. Sådana vägar kosta omtrent 40 % av vad en stensatt väg kostar, alltså en avsevärd skillnad.

Hela problemet är givetvis att åstadkomma bästa möjliga vägar för minsta kostnad på lång sikt, ett problem, som man i Malmöhus län gjort mera än något annat län för att lösa. Vi ha också kommit underfund med att våra vägstyrelser ha mer än tillräckligt att göra endast med primärvägarna; dessa kräva ovillkorligen mycket snabba åtgärder och penningar. Man har visserligen i angränsande vägdistrikt försökt att taga maskinella don till hjälp, och man har väntat sig att genom hyvling och skrapning m. m. göra det hela mycket effektivt och billigt. Men hur se vägarna ut nu, en tid efteråt? Jo, som de se ut åtta dagar efter det tjälen gått ur jorden! Den där billigheten har alltså försvunnit. Det var nog ett sanningens ord, när en ledamot

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

i statsutskottet motiverade utskottets förslag därmed, att det ställer sig så dyrt, om vägkassan övertager det hela, så att det därför skulle vara befogat, att man gäve 10 % i drickspengar. Åtminstone har jag för min del alltid sagt, att man icke skall använda starkare medel än som behövas. Även om automobilskattemedlen skulle stiga rätt mycket och därmed pengar bleve tillgängliga för vägbyggnader och underhåll i stor utsträckning, skulle det vara en synnerlig lycka, om vi om femton år hade primärvägarna i vårt land i någorlunda ordentligt skick.

Det är då egendomligt, att Kungl. Maj:t vill låta pengarna användas till förbättring av samtliga allmänna vägar. Man har visserligen börjat så försiktigt med 10 %, men var och en vet nog, att det sedermera blir både 15 och 20 %. Huruledes har man egentligen tänkt sig klara problemet? Detta är bara första smakbiten.

Herrarna kunna själva förstå, att på sådana områden, som utmärkas av de grova linjerna på kartan, få vägstyrelserna hålla på var åttonde dag året runt för att sätta vägarna i skick, utan att det likväl lyckas ordentligt. Det är nämligen *ombyggnad*, som behöves. Jag trodde verkligen, att när man så nära Stockholm som i vägen till Södertälje hade ett exempel på vad som kräves för att sätta en starkt trafikerad väg i stånd, så borde vår vägfråga med detta som undervisningsmaterial kommit i ett något bättre läge. I förbigående vill jag säga, att jag icke förstår, varför man gjort denna väg så smal. Man rider upp på den synpunkten att automobiler äro tillåtna på alla vägar och att därför alla vägar skola ha 10 % bidrag. Man fäster sig inte vid om det går 500 bilar om dygnet eller 5 om dagen eller kanske 5 i veckan, det skall överallt vara enhetligt ordnat. Och dock är det på primärvägarna, som man allvarligt måste sätta in sina ansträngningar.

Nu är det klart, att jag under sådana förhållanden helst skulle sett ett avslag på förslaget i dess helhet, då man ju därmed finge större möjligheter att få primärvägarna iordningsatta. Något sådant tycks emellertid vara omöjligt att uppnå. Sannerligen jag kan förstå, varför man icke, när man nu driver slagordet, att ifall vägarna skola bli bra, måste vägstyrelserna ta hand om dem, låter de vägar, som ha så stor trafik och som vägstyrelserna övertagit, få sina bidrag. Varför skola de vara styvbarn? Vad ha de vägarna syndat, som icke skola få sina 10 %?

På detta sätt skulle jag vilja se vägproblemet. Jag beklagar, att denna fråga kommit in i en återvändsgränd. Det viktigaste är nämligen, att de vägar äro i utomordentligt gott skick, som skola ha den tunga och snabba trafiken. Detta mål fjärrar man sig ifrån, om man endast ger bidrag till underhåll. Sätter man tillräckligt högt bidrag, kan det rent av bli en affär för väghållningsdistriktet att hålla på med underhåll av vägarna och icke med ombyggnad. Med den erfarenhet jag har måste jag säga, att man tagit upp problemet från felaktig utgångspunkt. Jag skall verkligen be, att herr statsrådet ännu en gång övertänker problemet, innan vi till nästa år samlas i riksdagen på nytt.

Det är ju Kungl. Maj:t det närmast åligger att ägna omtanke åt dessa förhållanden och tillse, att vi erhålla verkliga primärvägar över allt i landet, där de bäst behövas. I Danmark har man ju dessa Kongeveje sedan femtio år tillbaka, men här har man ju inte brytt sig om att införa någonting liknande, ty här äro vi så demokratiska, att den allra sämsta väg skall underhållas såsom den allra främsta. Men detta blir för dyrt, och skall underhållsfrågan läggas på den bogen, då orka vi icke lösa den ännu på mansåldrar.

Härmed, herr talman, skall jag sluta och ber att såsom frågan nu ligger få yrka bifall till herrar Kvarnzelius m. fl. reservation.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Larsson**: Herr talman! Med anledning av herr Olssons i Kullenbergstorp anförande ber jag att få läsa upp några rader i början av mitt i den nu föreliggande propositionen intagna yttrande till statsrådsprotokollet. Vad jag i dessa rader anförut gäller närmast de större och starkare trafikerade vägarna. Det heter där:

*Ang.
fördelning om
fordelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)*

»Vid automobilskattens införande och meddelandet av bestämmelserna angående automobilskattemedlens fördelning framhölls, att den angelägnaste uppgiften för vägväsendets höjande vore att genom förbättringsarbeten sätta vägnätet i stånd att tåla den starka påfrestningen från automobiltrafiken. Denna uppfattning, som även fick uttryck i de första fördelningsföreskrifternas avfattning, har icke jävats av erfarenheten under den tid, som därefter förflutit. Alltjämt måste det anses vara av synnerlig vikt att i mån av behov genom erforderliga förstärkningsarbeten försätta vägarna i sådant skick, att de kunna i skälig omfattning motstå trafikens åverkan. Ur ekonomisk synpunkt är detta av stor betydelse, enär man, då trafiken nått en viss utveckling, endast på sådant sätt kan åvägabrunga en rimlig begränsning av underhållskostnaderna.»

Jag hoppas, att herr Olsson i Kullenbergstorp icke vill göra några erinringar mot dessa uttalanden.

Jag skall vidare med anledning av herr Olssons anförande gå något tillbaka i tiden och erinra om vad som förekom vid förra årets riksdag. Jag gör detta därför, att herr Olsson fann det egendomligt, att Kungl. Maj:ts lagt propositionen just så som den nu föreligger. Vid förra årets riksdag väcktes nämligen en motion av herrar C. G. Ekman m. fl. i första kammaren och herr Hamilton m. fl. i denna kammare. I dessa likalydande motioner yrkades »att av den andel av automobilskattemedlen, som tillkomme landsbygden, erforderligt belopp skulle ställas till förfogande för att beträffande de väghållningsdistrikt inom landet, där samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, användas för tilldelning av ett ytterligare väghållningsbidrag å 15 procent utöver det ordinarie bidrag av 30 procent, som nu utginge enligt gällande väglag». Med anledning av dessa motioner beslöt riksdagen en skrivelse i vilken det bl. a. heter:

»Ett beslut i av motionärerna angiven riktning torde också, enligt vad från sakkunnigt håll vitsordats, bidraga till ökad trygghet för vägdistriktens ekonomi samt ökat intresse för övergång till ett mera tidsenligt underhåll genom vägkassorna och härigenom i stort sett till en besparing för landet i sin helhet i avseende å vägutgifter. Härigenom skulle även underlättas fördelningen av medlen samt övervakandet av deras rätta användning.»

Jag ber också att få framhålla, att den nu föreliggande kungl. propositionen är grundad på en utredning, föranledd av denna riksdagsskrivelse. Utredningen är verkställd av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte av mig särskilt tillkallade sakkunniga. Jag bör kanske meddela kammaren, vilka dessa sakkunniga voro. Jag sökte att få sådana personer, som voro hemma på detta område och som följaktligen kunde bedöma, hur saken lämpligast borde ordnas. De sakkunniga utgjordes av följande ledamöter av riksdagen nämligen, från första kammaren herrar Frändén, Nilsson i Gränebo och von Sneidern samt från andra kammaren herrar Anderson i Råstock och Andersson i Rasjön. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag är grundat på de sakkunnigas förslag i ämnet och står, i vad avser den del, som beröres i reservationen, i fullständig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Då herr Olsson i Kullenbergstorp underkänner de grunder, varpå Kungl. Maj:ts förslag vilar, så underkänner herr Olsson därmed också riksdagens beslut förra året. Det kan han ju från sina utgångspunkter möjligen också ha skäl till, men det borde inte be-

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

höva väcka förvåning hos herr Olsson i Kullenbergstorp, att Kungl. Maj:t har sökt effektuera de önskemål, som riksdagen förra året gav uttryck åt.

Nu skall jag något beröra den reservation, som även herr Olsson biträtt. Reservanterna yrka, att icke blott de väghållningsdistrikt, där vägkassan helt övertagit underhållet, skola erhålla dessa 10 %-bidrag, utan att även de distrikt, där vägkassan endast delvis, d. v. s. endast för vissa vägar, övertagit underhållet, skola bli delaktiga av detta extra bidrag. »Såsom av ett flertal länsstyrelser framhållits», yttrade reservanterna, »torde nämligen skäl saknas att från bidrags åtnjutande utestänga väghållningsdistrikt, som övertagit exempelvis allenast genomlöpande större stråkvägar.»

Mina herrar, detta »flertal» av länsstyrelser, som reservanterna här åberopa, utgöres av summa tre! Tjugoen länsstyrelser däremot ha i sina yttranden över de sakkunnigas förslag förklarat, att de icke ha något att erinra emot förslaget, och en del av dessa tjugoen länsstyrelser ha bestämt understrukit vikten av att inga andra vägdistrikt än de, där vägkassan *helt* övertagit underhållet, böra få del av detta extra bidrag.

För att styrka detta mitt sista uttalande skall jag be att få citera vad en del länsstyrelser ha uttalat just i den punkt, varom reservationen rör sig. Jag skall inskränka mig till att återge yttranden från tre länsstyrelser i olika delar av landet. Jag börjar med länsstyrelsen i Norrbottens län, som anför: »Att de automatiskt utgående bidragen uteslutande förbehållas de väghållningsdistrikt, som helt övertagit underhållet på vägkassan, står i god överensstämmelse med vad som f. n. gäller beträffande underhållsbidrag av automobilskattemedel, och denna anordning torde bliva en kraftig sporre för de distrikt, som fasthålla vid den gamla ordningen, att snarast övergå till ett mera tidsenligt underhållssystem.»

Länsstyrelsen i Örebro län yttrar följande: »Det synes ock välbetänt, att denna särskilda ersättning må utgå allenast till sådana distrikt, vilka övertagit samtliga vägar till underhåll medelst vägkassan, då det ur synpunkten av ett fullgott vägunderhåll måste anses synnerligen önskvärt att så äger rum och förhandenvägen av en dylik förmån otivelaktigt kommer att påskynda denna önskvärda utveckling.»

Länsstyrelsen i Hallands län anför: »Länsstyrelsen anser det yttrest viktigt att dylikt bidrag icke må tillkomma andra än de distrikt, som *helt* övertagit vägunderhållet på vägkassan, och där alltså den verkliga kostnaden kan verifieras. Genom den förmån, som härigenom beredes dessa distrikt kan väl förväntas, att benägenheten till att övergå till denna rationellare metod för väghållning kommer att ökas.»

Ja, härmed torde jag ha visat, hur pass mycket stöd reservanterna kunna, från länsstyrelsernas sida, ha för sin uppfattning.

Reservanterna säga vidare: »Att i räkenskaperna särskilja de av vägkassan underhållna vägarna torde ej heller möta några större svårigheter.» Ja, här är en punkt, varom meningarna äro synnerligen delade. De sakkunniga och en hel del av länsstyrelserna äro av den uppfattningen, att det blir ganska svårt att i dylika fall kunna utöva en effektiv kontroll över hur dessa medel användas. Man framhåller, tvärtemot vad reservanterna här vilja göra gällande, att även om en mera enhetlig bokföring infördes, vilket ju är meningen att göra, så kommer det att uppstå ganska stora svårigheter i sådana distrikt, som delvis övertagit underhållet, att på ett fullt rättvist sätt skilja mellan underhållet av de vägar, som övertagits av vägkassan, och det övriga underhållet. I detta hänseende stå de sakkunniga och, som jag nämnde, en hel del av länsstyrelserna på en annan ståndpunkt än vad reservanterna göra, och det synes även mig verkligen mycket sannolikt, att det skulle bli rätt så svårt att här kunna öva en effektiv kontroll. Detta är ett av skälen till att varken de sak-

kunniga eller jag för min del — lika litet som riksdagen, då denna fråga tidigare varit före — ansett lämpligt förorda, att även de distrikt, som delvis övertagit underhållet, skulle få detta extra bidrag till de vägar, som underhållas på vägkassans bekostnad.

Det finnes emellertid också en annan synpunkt, som framhållits både i de sakkunnigas förslag och, såsom herrarna nog märkte av de citat, som jag nyss lämnade, jämväl av länsstyrelserna, och det är, att den anordning, som nu är föreslagen i den kungl. propositionen, kommer att verka till att distrikten så småningom eller i varje fall i raskare tempo än eljest skulle bli fallet, komma att övertaga underhållet. Härigenom kommer man fram till ett i stort sett mera rationellt vägunderhåll än som f. n. kan äga rum, d. v. s. dels med enbart naturaunderhåll och dels med naturaunderhåll jämte underhåll genom vägkassan på vissa vägar.

Slutligen vill jag erinra därom, att redan med nu gällande bestämmelser rörande bilskattemedlens fördelning finnes det ju möjlighet för dessa väghållningsdistrikt att för de vägar, vilkas underhåll vägkassan övertagit och på vilka särskilt stark biltrafik råder, kunna få bidrag från vederbörande läns automobilskattefond. Sådana bidrag kunna nämligen beviljas icke endast till förbättringar av dessa vägar utan jämväl, där så visar sig erforderligt, till underhåll. Dessa distrikt bli således icke utan underhållsbidrag från automobilskattemedlen, men man har ansett, att det icke vore tillrådligt att låta dessa distrikt, som endast delvis övertagit underhållet, komma i åtnjutande även av detta extra bidrag, varom här är fråga.

Jag hoppas för min del, att andra kammaren liksom första kammaren skall komma att bifalla utskottets förslag, som innebär bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Efter herr statsrådets klarläggande anförande är det givetvis inte så mycket att säga från utskottsmajoritetens sida, men jag kan dock inte underlåta att göra några påpekanden.

Det framgår av statsutskottets utlåtande nr 6 i fjol, vid vilket utlåtande fogats en utförlig reservation, att det mellan utskottsmajoriteten och reservanterna då rådde enighet om, att de nya grunder beträffande automobilskattemedlens användande till ökade underhållsbidrag, varom motioner hade väckts och vilka sedermera tillstyrkts av reservanterna, endast borde gälla sådana väghållningsdistrikt, som helt övertagit vägunderhållet.

Den saken klaras upp på sid. 75 i det nämnda utlåtandet, där det heter på följande sätt: »Vad angår de övriga väckta motionerna, vilka samtliga avse utsträckning av rätten till underhållsbidrag jämväl till sådana vägdistrikt, inom vilka vägkassan icke övertagit underhållet, vill utskottet erinra, att vissa i liknande syfte vid föregående riksdag framförda yrkanden av riksdagen avslogos. De skäl, som därvid anfördes mot en generell utsträckning av rätten till underhållsbidrag av bilskattemedel även till sådana vägdistrikt, finner utskottet icke kunna fränkännas giltighet.»

Nu kan man säga, och det har också sagts i utskottet, att den där formuleringen är något för dunkel, men om man ser efter vad som sades av reservanterna och deras anhängare i debatten i andra kammaren i fjol, så framgår det, att man nog var i stånd att riktigt läsa ut vad som stod där. Sålunda yttrade, enligt vad protokollet från onsdagen den 29 april i fjol utvisar, exempelvis herr Olsson i Broberg, som yrkade bifall till reservationen, följande, sedan han polemiserat mot utskottsmajoritetens ståndpunkt: »Det talas nämligen om 'väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll av vägkassan', och det finnes många distrikt, där man endast övertagit vissa vägar, men bibehåller naturaunderhållet för de övriga på det gamla sättet. Ja, men

*Ang.
förförordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)*

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

det är nog bara en tidsfråga, när vägkassan även inom de distrikt, där man så här försöksvis slagit in på denna bog, kommer att övertaga vägunderhållet i dess helhet. Ty erfarenheten från de distrikt, som så gjort, visar, att detta är den enda riktiga principen.»

Jag har velat citera detta för att litet närmare klarlägga vad som får anses ligga i reservanternas mening i fjol, och då herr Olsson i debatten då påpekade, att det var en gynnsam utveckling man hade att motse, så skall jag be att få stödja detta påstående med en utredning, som verställts av en kapten H. N. Pallin i en liten skrift benämnd »Vägunderhållets ståndpunkt i Sverige 1925».

I denna utredning har författaren företagit sig att visa fram utvecklingen sådan den ter sig i siffrornas ljus, d. v. s. såsom det faktiskt förhåller sig i verkligheten. Författaren visar, att enligt det material han hade till sitt förfogande, då skriften kom till, hade vid mitten av år 1925 177 vägdistrikt helt övertagit underhållet på vägkassan. Om jag nu därtill lägger de uppgifter vi fingo på fjärde avdelningen av chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, så kan jag med ledning av alla dessa upplysningar säga, att för närvarande är det mer än 54 % av samtliga vägdistrikt, som anslutit sig till den nya principen för underhållets verkställande. Chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarade också, att i ett stort antal distrikt pågår utredning om att slopa naturaunderhållet och överflytta vägunderhållet i dess helhet på vägkassorna.

Saken har gått precis så, som man har velat att den skulle gå. Det har blivit litet påskjutning från riksdagens sida undan för undan i riktning mot ett rationellt vägunderhåll, och det vill jag säga för min del, att jag tycker det skulle vara ganska egendomligt, om man i år, när riksdagen fått mottaga det förslag, som efter omsorgsfull prövning kommit till stånd i form av en kungl. proposition, om man då skulle gå ifrån de sunda principer, som man i flera år slagit fast här i riksdagen. Jag förstår icke vad det skall vara för mening i en sådan åtgärd. Dessutom är jag tvungen säga, att om reservanternas förslag från i fjol hade genomförts, så hade det för stora delar av vårt land — jag syftar främst på Norrland och Mellansverige — blivit sämre ställt än det skulle bli enligt den kungl. proposition, som nu föreligger och som jag hoppas att andra kammaren om en stund kommer att bifalla. I fjol var det nämligen aldrig fråga om att få inräkna kostnaderna för vinterväghållningen vid underhållskostnadens beräkande, men detta medges nu och åstadkommer enligt mitt sätt att se en betydligt rättvisare fördelning än som varit fallet förut.

För att säkerställa dessa 10 %-bidragen har Kungl. Maj:t vidare föreslagit en ändring av själva fördelningsgrunden för automobilskattemedlen så att den s. k. utjämningsandelen minskas från 20 % till 15 % av landsbygdens automobilskattemedel och huvuddelen av medlen, förut 80 %, höjes till 85 %. Det är från dessa 85 % underhållsbidragen skola utgå, innan återstoden fördelas på länsfonderna. Härigenom kunna de vägdistrikt, som övertagit underhållet genom vägkassan, över lag garanteras 10 % bidrag, och man behöver icke riskera, att denna procent pressas ned, vilket kunde befaras ske, därest underhållsbidragen utginge av utjämningsandelen.

Jag kan icke förstå annat än att här ha alla rimliga anspråk blivit tillfredsställda, och vill man ha en vägpolitiskt riktig utveckling i vårt land, kan jag icke tänka mig, att man kan vilja vara med om att släppa efter på de krav, som riksdagen i så många år hållit på, helst man har tydliga och klara belägg för, att man genom dessa beslut lyckats få in vägunderhållet på mera rationella linjer.

Då jag misstänker, att man kommer att tala om orättvisor o. dyl., därför att

de väghållningsdistrikt, som endast delvis övertagit underhållet, icke skola kunna få med av detta bidrag, så vill jag påpeka, såsom för övrigt statsrådet redan har gjort, att det ju finnes möjlighet att på annan väg få bidrag till sådana vägar. Jag skulle vilja fråga talesmännen för dem, som vilja gå in för detta, jag höll på att säga, plottersystem, om de verkligen kunna visa, att naturadistriktet blivit utan bidrag av automobilskattemedlen. Jag tror icke det, och i den mån dessa distrikt kunna visa, att det finnes bärande skäl att lämna dem bidrag, så få de det också. Detta är något som man bör hålla i minnet, när man talar om dessa saker. Vi se här endast ett försök att åstadkomma en så att säga automatisk fördelning av kostnaderna för dem, som vilja gå in för mera rationella principer.

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Jag skulle kanske också säga några ord till herr Olsson i Kullenbergstorp, det skall inte bli mycket. Han har ju förmånen att ha en ståndpunkt för varje år, och i fjol resonerade han på detta sätt — jag kan gärna citera vad han yttrade, det står på sid. 19 i samma protokoll, som jag förut omnämnde: »Jag har under debatten i år i utskottet särskilt framhållit, att skall man gå den väg, som herrar reservanter vilja gå, då är första förutsättningen den, att man i väglagen tar bort bestämmelsen om att vägunderhåll får ske in natura. Det vore rent spel, då kunde vi diskutera den frågan alltigenom.» Efter att sedan ha framfört ungefär detsamma som han nu i annat sammanhang framfört i år, slutar han med att yrka bifall till statsutskottets utlåtande, där man då tog bestämt avstånd från att plöttra bort bidragen till även sådana distrikt, som icke övertagit underhållet. — Det finnes svart på vitt på den saken. Det är möjligt att min förmåga att läsa innantill icke är så förstklassig, men jag har sökt göra mitt bästa, och nu behåller jag protokollsboken här för att kunna citera mera, om så behövs.

Herr talman, då detta förslag är det rättvisaste förslag man hittills lyckats åstadkomma och samtidigt det, som är lättast att kontrollera, och då förslaget vidare medför en ny impuls till bättre och rationellare metoder för underhåll av landets vägar, ber jag, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Persson* i Fritorp, *Carlsson-Frosterud* och *Pettersson* i Hällbacken.

Herr **Månsson** i Erlandsro: Herr talman, mina damer och herrar! Då jag är en av motionärerna i den här frågan, anser jag mig böra framhålla de motiv, som föranlett mig att väcka min motion.

Herr statsrådet omnämnde nyss de direktiv, som man tidigare gått ut ifrån vid automobilskattemedlens fördelning, nämligen att man velat genom bidrag till förbättringsarbeten sätta vägnätet i stånd att tåla den starka påfrestningen från automobiltrafiken. Men jag undrar, om man inte, då man gick in för automobilbeskattningen, ändå räknade med, att automobiltrafiken skulle bära den betydligt ökade kostnad, som vägunderhållet härigenom fick vidkännas. Vid framläggande för 1922 års riksdag av förslaget till förordning om automobils katt kom detta också till synes, ty där åberopades också främst denna grund för skattens påläggande. I första rummet skulle ju automobilskattemedlen användas till det ökade underhållet av vägarna, som nödvändiggjordes genom automobiltrafiken, och i andra rummet framhöll man, att det var nödvändigt att erhålla väl byggda för sådan trafik lämpade vägar. Att dessa totala underhållskostnader sedan dess stegrats, framgår av den officiella vägstatistiken, och det torde vara till fyllest att påpeka, att denna kostnad år 1922 utgjorde 21.7 miljoner kronor, år 1923 24.9 miljoner kronor, och år 1924 29.9 miljoner kronor, motsvarande alltså en stegring med respektive c:a 15 och 20 %. Redan i betraktande av de nu nämnda siffrorna och utan hänsyn alltså

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

till den före år 1922 förefintliga motorfordonstrafiken och den därav förorsakade ökning i underhållskostnader, framstår den nu till bestridande medelst automobilskattemedel föreslagna andelen av kostnaderna, 10 %, såsom allt för lågt tilltagen för att kunna ens tillnärmelsevis motsvara den verkliga kostnadsökningen. Valet av denna siffra synes heller icke ha grundat sig på några verkliga utredningar och beräkningar angående den av automobiltrafiken orsakade ökningen i underhållskostnader.

Vid utformandet av stadgandena rörande automobilskattemedlens fördelning vill det synas, som om man mera tagit sikte på arbeten, som direkt vore till nytta för automobiltrafiken, än på sådana, som kunde lätta väghållningsbördan. I motiven till bestämmelserna i ämnet nämnas såsom exempel på förbättringsarbeten i första hand omläggning av krokiga vägar och borttagandet av backar — båda slagen av skäligen ringa betydelse för väghållarna. Om man ser på de förslag, som uppgöras till förbättring och nybyggnad av vägar, framgår det med tydlighet, att man icke över allt beaktar den ekonomi, som därvid spelar in. Man kan se hurusom t. ex. en väg utstakas 50 meter från en förut iståndsatt väg, fastän det på grund av ägorättsförhållandena icke finnes någon möjlighet till upptagande av den gamla vägen. Den efterlängtnade och nödvändiga lättningen i underhållsbördan torde sålunda lämpligast stå att erhålla genom ökat direkt bidrag till kostnaderna för underhållet. Att nu, då ingen av reservanterna ansett sig kunna gå in för ett statsbidrag på mer än $\frac{1}{10}$, yrka på en höjning till $\frac{2}{10}$, som vi motionärer hemställa om, anser jag icke nu gagna oaktat utskottet framhåller: »Utan att vilja fränkänna de sålunda anförda synpunkterna ett visst berättigande anser dock utskottet försiktigheten bjuda, att ifrågavarande bidrag för närvarande icke sättes högre än Kungl. Maj:t föreslagit.» Alltså, utskottet vill visserligen icke fränkänna de synpunkter, som man i motionerna anfört, såsom skäl för ett bidrag på $\frac{2}{10}$ av bilskattemedlen till vägunderhålningen, ett visst värde, men utskottet anser dock försiktigheten bjuda, att för närvarande icke gå högre än till $\frac{1}{10}$.

I anslutning till ovan framförda synpunkter må det påpekas, att ett erkännande av att automobilskattens främsta uppgift är att bringa lättnad i det ökade vägunderhållet borde hava till följd, att underhållsbidrag av nu avsett slag skulle tillgodokomma allt vägunderhåll med de undantag blott, som kunde betingas av fordran på kontroll över medlens rätta och praktiska användning. Enligt både de nu gällande och i det föreliggande förslaget bibehållna stadgandena fordras, för att underhållsbidrag efter särskild ansökan skall kunna lämnas, visserligen allenast att den väg, som avses, underhålles av vägkassan. Principiellt är alltså medgivet, att dylika bidrag kunna tillgodokomma även de distrikt, som icke övertagit alla vägar. Men det må i förbigående erinras därom, att under behandlingen vid 1924 års riksdag av förslaget till nu gällande förordning om automobilskattemedlens fördelning statsutskottet för sin del tillstyrkte, att även fordran på att vägen i fråga skulle underhållas av vägkassan måtte uteslutas. Om man nu skulle begränsa bidraget till sådana vägdistrikt, som helt övertagit väghållningsbördan, skulle det naturligtvis komma att verka som en press på vederbörande att alldeles frångå naturaunderhållet. Jag undrar emellertid, om det vore fullt riktigt. Man glömmar, att man, om man i distrikten helt skulle övergå till att låta vägkassan övertaga vägunderhållet, åstadkommer betydligt ökade kostnader, icke endast för dem, som utgöra vägunderhållet i natura utan även för dem, som få bidraga till vägunderhållet i form av vägskatt. Man får ju alltid betala sina lärpengar, och den erfarenhet man fått i de vägdistrikt, där vägkassan till viss del övertagit vägunderhållet, är bland annat, att man icke alltid har kunnat som vägmästare eller som sakkunniga biträden finna lämpliga personer. Dessa personer ha visserligen i många fall goda teoretiska förutsättningar, men det har ofta brustit, när

det gällt att praktiskt utföra arbetet och att verka som arbetsledare. Det är ofta, som man fått se stora missgrepp härutinnan vållat onödigt stora kostnader. Det kan väl knappast heller ligga i statens intresse, bland annat med hänsyn till dess egenskap av bidragsgivare, att framtvinga en dylik övergång, när den icke är alldeles nödvändig på grund av trafikens art eller eljest medför verkliga ekonomiska fördelar.

Ang.
föreläring om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Herr statsrådet delgav kammarens ledamöter de yttranden, som inkommit från vissa länsstyrelser. Jag skall taga mig friheten att citera vad länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit. Länsstyrelsen framhåller först, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och de sakkunniga — efter att hava berört svårigheterna att bedöma den särskilda slitning på våra vägar, som automobiltrafiken medför, vilket bedömande förutsätter trafikräkningar — i sitt förslag framhållit, »att motorfordonet redan nu vunnit en så vidsträckt användning, att större delen av vårt vägnät i större eller mindre mån tages i anspråk av detsamma, att den otvivelaktigt väsentligaste delen av kostnaderna för landets vägunderhåll tages i anspråk för av motorfordon befarna vägar samt att, därest det väghållningsdistriktet tilldelade bidraget till underhåll hölles inom måttliga gränser, intet tvivel rådde om att beträffande både sommar- och vinterväghållning bidraget endast komme att täcka sådan ökad underhållskostnad, som vore förorsakad av automobiltrafik». Länsstyrelsen fortsätter sedan: »Att motorfordonen i större eller mindre mån taga i anspråk större delen av vägnätet är otvivelaktigt, och särskilt gäller detta om Malmöhus län, där endast ett par allmänna vägar äro undantagna från automobiltrafik, men vad som här är av betydelse är givetvis, i vilken mån sådan trafik äger rum.» Jag skall be att få hänvisa till den karta, som finnes här på väggen, och som visar, hur många fordon, som enligt företagen trafikräkning den 27—31 aug. 1925 per dag passerat de olika vägarna inom Malmöhus län. Om man går ut ifrån infartsvägarna till våra städer, framgår till exempel, att på infartsvägen till Malmö passerar på viss vägsträcka c:a 4,500 fordon per dag. På infartsvägen till Ystad passerar c:a 1,000 motorfordon per dag. På infartsvägarna till Hälsingborg och Landskrona är motsvarande antal c:a 2,000 och på den väg, som sammanbinder Malmö och Lund passera mellan 2,200 och 2,500 fordon dagligen. Åtskilliga andra mera belysande siffror skulle kunna påvisas, som tyda på att automobiltrafiken är mycket ojämnt fördelad. Jag frågar då, huruvida det ur alla synpunkter icke kan vara riktigt att först iståndsätta de stora stråkvägarna, som beröras av automobiltrafiken, och låta vägkassan övertaga underhållet av dessa. Det medför för väghållningsdistrikten kostnader, som bliva ganska betungande endast detta.

Jag övergår till utskottets utlåtande. Där framhålles:

»Gentemot den i propositionen uppställda fordran att ifrågavarande underhållsbidrag icke må utgå med mindre *samtliga* vägar övertagits av väghållningsdistriktet, har i väckta motioner framhållits, att verkligt bärande skäl icke syntes kunna förebringas för att icke låta detta bidrag avse jämväl av vägkassan underhållna vägar inom distrikt, där vägkassan allenast delvis övertagit underhållet. Såsom i propositionen framhålles, torde emellertid ett vägkassans fullständiga övertagande av vägunderhållet böra betraktas som en nödvändig garanti för att underhållsbidraget skall bliva till avsedd nytta för vägväsendet.»

Därvid framhåller man, att det möter svårigheter att se till att anslaget kommer till rätt användning, men just den skilda utdebiteringen kräver ju att räkenskaperna föras åtskilda. Kostnaderna för de vägar, som övertagits av vägkassan utdebiteras ju lika på samtliga väghållarna, såväl naturahållarna som övriga, och detta nödvändiggör ju en åtskillnad av räkenskaperna, för att man skall kunna göra denna utdebitering riktigt.

Andra kammarens protokoll 1926. Nr 31.

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Jag skall med dessa ord, herr talman, be att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande av herrar S. H. Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Efter det sakliga anförande, som herr statsrådet här höll, och i vilket han redogjorde för, hur han kommit till att intaga den ställning till den här frågan, som han har gjort, och som ju överensstämmer med vad såväl de sakkunniga, som varit tillkallade från olika delar av landet, som ock med, märk väl, vad så gott som samtliga länsstyrelser uttalat, skall jag be att med några ord få lägga en mera praktisk syn på denna vägförfråga.

Det är ju klart, att det här som i så många andra frågor alltid är svårt att gå ifrån det sämre till det bättre. Det finnes alltid en del, som hålla igen och vilja fortsätta på det gamla vanliga sättet, och jag anser, att reservanterna i detta fall tillhöra den kategorien. Men ingen, som något har rest i landet, kan väl bestrida, att vägarna befinna sig i ett förbättrat skick, ja, i betydligt förbättrat skick i de trakter, där vägkassorna övertagit underhållsskyldigheten. För var och en, som vill se med öppna ögon, borde det stå tydligt och klart att tillståndet härutinnan är betydligt förbättrat. Herr Olssons i Kullenbergstorp yttrande — i utskottet använde han på tal härom uttrycket vidskepelse och här i kammaren uttrycket slagord — att vägarna icke blivit bättre sedan vägkassan övertagit vägunderhållet, vittnar endast om, att herr Olsson i Kullenbergstorp icke i den utsträckning, som han egentligen bort, på ort och ställe gjort sina iakttagelser innan han uttalat denna uppfattning. Att de vägar, som övertagits av vägkassan, måste bli bättre underhållna förstår man ju, då man vet, att vägkassan använder en del vägmaskiner av olika slag, som ju vägkassorna kunna ha råd att skaffa sig. De enskilda väghållarna däremot och knappast ens sammanslutningar av dem kunna i någon vidare utsträckning skaffa sig dylika maskiner. Genom dessa vägmaskiner få ju vägarna den behandling, som kräves för att göra dem till goda vägar. Kurvorna få den inställning, som de böra ha, och sidorna av vägbanan kunna härigenom givas den lutning, som karakterisera en god väg. Då är det ju önskligt, att man, beträffande såväl de längre landsvägarna som tvärvägarna, så fort ske kan bör övergå till det nya systemet. Vi veta även, att det enligt den gamla metoden hände, att somliga väghållare höllo sina vägar väl i ordning, under det att andra däremot passade på att dagarna före vägsynen strö några gruskorn här och där för att få vägen att te sig så bra ut, då synen skulle hållas, att den kunde godkännas. Nu går det icke att på det sättet komma ifrån underhållet. Men förrän vägkassorna helt övertagit vägunderhållet få icke automobilvägarna det jämna utseende, som de böra ha, lika litet som man, då man åker på dem, får känslan av att det är en god väg, sådan den bör vara. Så länge det gamla systemet, då den ene väghållaren kanske håller sin väg bra och den andre håller sin väg dålig, får fortgå, komma vägarna alltid att bli gropiga och ojämna, och för dem, som nödgas fara vägen fram, är det ju icke så tilltalande att hoppa upp och ned i dessa gropar. Av dessa skäl anser jag det vara det enda riktiga att följa med på vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet har slutligen även föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående bidrag av automobilskattemedlen jämväl till köpingar och andra stadsliknande samhällen. I anslutning därtill vill jag, herr talman, blott uttala den förhoppningen, att det inte måtte dröja alltför länge, innan resultatet av denna utredning föreligger.

Jag har, herr talman, intet mer att tillägga utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang.
förrådning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Herr Schill: Herr förste vice talman! Jag har inte begärt ordet för att i likhet med en del reservanter rikta en anmärkning mot regeringen för att den i detta fall inte skulle gått de brukliga vägarna. När myndigheterna och de sakkunniga anvisat dessa vägar, så är det ju helt naturligt, att regeringen ansett sig kunna följa dem. Det tycker jag, att man rimligtvis bör kunna erkänna. Men att regeringen i detta fall, i motsats till många praktiskt erfarna män, inte tagit hänsyn till vad som verkligen är rättvisa i denna sak, har jag måst finna anmärkningsvärt, och det är därför jag har väckt min motion.

I likhet med vad en del myndigheter ha sagt, kan jag icke finna något skäl att undandraga de vägstyrelser bidrag av automobilskattemedel, vilka endast delvis övertagit vägunderhållet. Jag är säker om att därest de sakkunniga finge göra litet mera bekantskap med de verkliga förhållandena på detta område, så skulle flera av dem ändra åsikt. De vägstyrelseordförande, som jag kommit i tillfälle att tala med om denna sak, ha varit absolut på det klara med att ett övertagande av hela vägunderhållet inom deras distrikt skulle innebära en ekonomisk förlust för såväl staten som vägstyrelsen. Det finns ute i bygderna en mängd vägar, som trafikeras endast av orsborna. Dessa vägar lämpa sig bäst för naturaunderhåll. Detta blir både lättare och billigare och kan utföras på lämpliga tider. Skall underhållet av dessa vägar övertagas av väggassan, så blir kostnaderna högre, vilket även medför större utgifter för staten.

Jag blev förvånad över att i första kammaren se nästan hela norrlandsbänken rösta mot reservationen. Det finns väl inte ett enda ord i reservationen, som går i den riktningen, att vi skulle vilja neka norrlänningarna att överläta hela vägunderhållet på väggassan. Där uppe är det givetvis alldeles omöjligt med naturaunderhåll. De stora avstånden förbjuda det helt enkelt. Man har där haft hela vägunderhållet överlämnat åt väggassan långt innan denna lag kom till stånd. Det skulle därför förvåna mig, om norrlänningarna skulle missunna de vägdistrikt i mellersta och södra Sverige, vilka anse det klokare med att endast partiellt övertaga vägunderhållet av väggassan, att få någon del av automobilskattemedlen.

Herr statsrådet och likaså herr Anderson i Råstock pekade på den omständigheten, att dessa vägdistrikt dock i allt fall skulle bli delaktiga i utjämningsandelen. Ja, det vet jag också, men det blir dock ingen likställighet. Det ordinarie utgående bidraget komma de aldrig i åtnjutande av, och inte heller är det säkert, att de få någon ersättning för vinterväghållningen, fastän väggassan i regel sköter denna. Även många andra saker är det som de gå förlustiga.

Varken myndigheterna eller de sakkunniga eller regeringen ha behjärtat de svårigheter, som äro förenade med att låta väggassan övertaga hela underhållet. Jag anser mig därför böra en smula uppehålla mig därvid. Inom det distrikt, jag tillhör, ha vi många gånger haft denna sak uppe och resonerat om den. Men vi ha inte ansett oss kunna tvinga de små lantbrukarna i orterna att gå in på ett nytt system och betala vägskatten kontant. Det största hindret för ett fullständigt övertagande är, att vägskatten inte är proportionell för de olika skattedragarna. Så snart den orättvisan blivit undanröjd tror jag, att det skall bli lätt att få till stånd ett enhetligt underhåll i hela landet. På den tid då grunderna för vägskatten tillkommo, var det landsskjutsar ute på vägarna dagarna i ända. Nu kan man färdas timal utan att möta en enda landsskjuts. Nu är det bilstationerna och en helt annan grupp av medborgare, som trafikera vägar. Under sådana förhållanden anse vi det orimligt, att lantbrukets folk skall belastas fem gånger så hårt med vägskatt som övriga inkomsttagare. Detta är en synpunkt som man måste ta hänsyn till i detta sammanhang. När likstäl-

Ang.
förrättning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

lighet både beträffande bidrag och i skattehänseende kommer till stånd, skall jag inte en enda dag ställa mig tveksam mot väggkassans övertagande av hela vägunderhållet.

Herr Bengtsson i Norup talade om dessa samhällen — köpingar m. fl. — som inte få någon del av automobilskattemedlen. Det tycker jag inte är så förfärligt märkvärdigt. Jag känner till stora landsbygdsbyar, som ha miltals enskilda vägar att underhålla, innan de komma ut till de allmänna vägarna. Men de få inte någon lindring för det, och inte få de några automobilskattemedel till sina utfartsvägar heller. I vårt distrikt ha vi haft stora tvister med sådana samhällen, som avses i utskottets skrivelseförslag. Vi ha velat bibehålla dem i väghållningsdistriktet. Men då dessa samhällen äro mycket skattekraftiga i förhållande till den väg de få att underhålla, ha de inte slutat sin kamp, förrän de uttryckts ur väghållningsdistriktet. Jag vill nu ingalunda förneka dem möjlighet att få del av bilskattemedlen, ty man skall vara rättvis åt alla håll. Men då de äro så pass skattekraftiga och inte velat bidraga till landsbygdens väghållningsdistrikt, så anser jag det inte vara så nödvändigt, att den reformen kommer fortare än en del andra, som jag här pekat på. Jag skall inte vidare gå in på denna sak, men jag tycker, att det vore mycket lätt att ordna det så, att dessa samhällen, som uttryckts från landsbygdens väghållningsdistrikt, sammanföras med städerna och bli delaktiga i deras andel av automobilskattemedlen. Någon vidare utredning om den saken anser jag knappast nödvändig.

Då frågan utförligt klarlagts från flera håll, skall jag, herr förste vice talman, icke längre uppehålla tiden utan ber att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Med herr Schill förenade sig herrar *Lundén* och *Laurin*.

Herr **Bergström** i Bäckland: Herr talman! Jag kommer ihåg ett litet uttryck i en allmogeberättelse, som jag hört berättas i mina bygder, när jag tänker på mina vägmotioner: nappar det inte där, så nappar det här. Det var nämligen en gubbe, som satt och metade fisk i ett vattenfyllt kärrspår. När någon frågade efter meningen därmed, så gav han just det svaret. Det kan förefalla, som om jag skulle ha följt den metoden med avseende på dessa mina motioner. Sanningen är, att jag är lika intresserad för dem alla och gärna skulle sett, att de blivit bifallna av riksdagen. Men statsutskottet är ett föga givande fiskeställe för oss motionärer, och riksdagen följer i de flesta fall statsutskottet.

Jag vill emellertid med glädje anteckna, att det finnes en mycket stark reservation till förmån för de motioner — sålunda även min inbegripen — som beröra villkoren för bilskattemedlens fördelning.

Man kan säga, att intresset för vägväsendets utveckling ute på landsbygden kanske aldrig varit så stort som det nu är. Orsakerna därtill äro flera. De fördelar, som landsvägarna äga, ha förvisso hos byamännen inom från dessa vägar mera avlägset liggande byar väckt önskan efter att få utfartsvägar byggda. I järnvägsfattiga trakter strävar man efter att på bästa sätt tillgodogöra sig de kommunikationsmöjligheter, som onekligen ligga i bil- och omnibustrafiken. Man är på det klara med, att skall denna trafik bli till det gagn den kan bli, så måste vägarna iordningställas för densamma. Svenska vägföreningen har för visso också på ett kraftigt sätt bidragit till att väcka intresse för vägväsendets utveckling inom vårt land.

Var och en, som uti ett gott vägväsende ser en bidragande faktor till vårt lands utveckling och till att bereda människorna samhällslycka, bör glädja sig åt det intresse för vägnas förbättrande, som finnes hos den stora allmän-

heten och vara mån om att hålla detta intresse vid makt. Det vill jag ha sagt, att detta intresse är icke något stort träd med starka rötter, som man kan få handskas med hur som helst, utan snarare ett ungt träd, som bör vårdas och skyddas. Det råder, kan man säga, ute på landsbygden en slitning mellan fördelarna av vägar och den ekonomiska sidan av vägfrågorna och deras lösande. Emellertid måste man med glädje hälsa ett beslut om att en del av bilskattemedlen får komma att användas till vägunderhållet. Men jag kan inte förstå, varför man skall ha detta stränga villkor för medlens erhållande, att underhållet av alla vägar inom ett vägdistrikt skall vara överflyttat på vägkassan. Jag tror, att detta stränga villkor kommer att åtminstone i någon mån och kanske inte så litet skada det intresse, som finnes ute på landsbygden för vägväsendets utveckling.

När vägunderhållets överflyttande på vägkassan inom ett distrikt är en så pass stor ekonomisk fråga som den verkligen är, varför kunna då icke de väghållningsskyldiga få göra detta överflyttande så småningom — överflytta t. ex. underhållet av mera trafikerade vägar på vägkassan — och ändå erhålla bidrag av bilskattemedlen enligt reservanternas förslag, nämligen blott till de vägar, vilkas underhåll är överflyttat på vägkassan. Med den försiktighet, som riksdagen själv tillämpar, när det gäller ekonomiska frågor, borde det rent av vara en given sak, att riksdagen skulle vilja, att även vägdistrikten skulle gå fram med en viss försiktighet, när det gäller vägunderhållets överflyttande på vägkassan. Att använda detta villkor som en press på vägdistrikten för att framtinga ett överflyttande av vägunderhållet på vägkassan är icke lämpligt. Om inom ett vägdistrikt underhållet av vissa vägar överflyttas på vägkassan, så kan så småningom ledningen komma in i det nya systemet och bättre utnyttja det, när det senare skall tillämpas inom hela distriktet. Vägmaskiner och redskap skulle under sådana förhållanden få inköpas så småningom. Men det vill jag också ha sagt, att där inom en viss kommun i ett vägdistrikt vägarna skötas mönstergilt och det går att så göra genom tillgång till gott väggrus, där borde naturaunderhållet kunna få tillämpas för framtiden, om de väghållningsskyldiga så önska, och ändå borde distriktet erhålla bidrag av bilskattemedlen till de vägar, vilkas underhåll på grund av stor trafik måst överflyttas på vägkassan.

Det är en passus i utskottets utlåtande, som jag inte riktigt kan förstå. Den lyder så här: »Såsom i propositionen framhålles, torde emellertid ett vägkassans fullständiga övertagande av vägunderhållet böra betraktas som en nödvändig garanti för att underhållsbidraget skall bliva till avsedd nytta för vägväsendet.» Enligt reservanternas förslag kommer ju den del av bilskattemedlen, som får användas till vägunderhållet, endast de vägar till godo, vilkas underhåll är överflyttat på vägkassan. Utskottet erinrar om 4 § i förordningen angående bilskattemedlens fördelning. Jag får verkligen säga, att det är ett mycket magert ben, som räcker oss motionärer och liktänkande, när en så stor vägfråga skall avgöras.

Jag ber, herr förste vice talman, att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

Herr Wiklund: Herr talman! Det lär väl finnas ganska ringa förhoppning att reservationen skall bifallas, i synnerhet sedan första kammaren, efter vad jag förspott, bifallit utskottets förslag. Men jag har begärt ordet i alla fall för att giva till känna, att jag såväl på avdelningen som i utskottet biträtt det yrkande, som framställts av reservanterna och jag anser mig därför nu oförhindrad att yrka bifall till detsamma, ehuru jag av förbiseende icke kommit med bland reservanterna. Jag gör detta icke därför, att det skulle bereda någon fördel för det väghållningsdistrikt, jag tillhör. Ty där ha vi re-

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

dan beslutat, att alla vägar skola övertagas av vägkassan. Men vi veta ju alla, att det finns vissa väghållningsdistrikt, där endast de stora stråkvägarna, de vägar, som kräva ett dyrbart underhåll, övertagits av vägkassan. medan däremot mindre betydande vägar, vägar av enklare typ, som egentligen utgöra utfartsvägar från vissa byar och gårdar fram till de stora stråkvägarna, fortfarande underhållas genom naturaunderhåll. Det synes mig då vara orättvist, om sådana väghållningsdistrikt, där vägkassan sålunda övertagit underhållet av några, ehuru icke av alla vägar, inte skulle ha möjlighet att få bidrag av automobilskattemedlen till de vägar, som verkligen övertagits och underhållas av vägkassan. Jag kan inte finna någon rättvisa däri. I såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets betänkande framhålles, att ett vägkassans fullständiga övertagande av vägunderhållet bör betraktas som en nödvändig garanti för att underhållsbidraget skall bliva till avsedd nytta för vägväsendet. Men det är väl ändå tydligt, att samma garanti för att vägarna skola bli väl underhållna finnes, om medel lämnas till de vägar, som verkligen övertagits av vägkassan. Det har också sagts, att det skulle vara svårigheter med att föra räkenskaperna så, att därav skulle tydligt och klart framgå, vilka utgifter som förekommit för de vägar, som underhållas av vägkassan, då denna icke underhåller samtliga vägar. Men var och en, som haft någonting att göra med vägkassans räkenskaper och för övrigt med räkenskaper i allmänhet, måste väl inse och förstå, att det inte finns någon som helst svårighet i det avseendet. Det är väl ingen svårighet att föra dessa räkenskaper så, att det framgår vad som utgivits för underhåll av sådana vägar, som vägkassan underhåller.

Då jag som sagt inte kan finna det rättvist, att dylika väghållningsdistrikt skulle gå miste om bidrag av automobilskattemedlen, och då jag inte heller kan finna det lämpligt att på en sådan omväg underminera väghållningsdistriktens självbestämningsrätt, har jag för min del biträtt reservationen och ber, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

I detta yttrande instämde herrar *Hage, Nilsson* i Antnäs, *Hedström, Persson* i Falla, *Gustafsson* i Älvsered och *Björnberg*.

Herr *Andersson* i Grimbo: Herr talman! Jag skall först be att få vända mig mot ett uttalande av herr *Bengtsson* i Norup. Han sade nämligen, att vägarna underhållas bättre när vägkassan har hand om dem än när de skötas av enskilda. Jag vill säga herr *Bengtsson*, att min erfarenhet visar motsatsen. Det är tvärtom så vid vägsynerna, att de av vägkassan hållna vägarna få vara hur dåliga som helst. Vägkassan anses vara en så helig institution, att det aldrig kan anmärkas något mot den. Men när det gäller böndernas skötsel av sina väglotter, händer det många gånger, att man är kitslig. Herr statsrådet uppläste yttranden av länsstyrelser. Jag vill omnämna, hurusom en landshövding, vilken ivrade för vägkassans övertagande av underhållet, vid ett sammanträde med sina landsfiskaler och vägstyrelseordförande, då det anmärktes att bönderna voro emot det systemet, uppmanade landsfiskalerna att hålla efter bönderna, så att de skulle tröttna på det nu tillämpade systemet. Man kan gott förstå hur det är, när en landsfiskalernas förman yttrar sig på det sättet. Det är emellertid, som jag sade, min erfarenhet, att vägarna få vara hur dåliga som helst, i varje fall mycket sämre, när vägkassan handhar dem än när de underhållas av enskilda. Detta gäller i synnerhet de mindre trafikerade vägarna.

Vidare fingo vi en instruktion av herr *Bengtsson* i Norup i vägunderhåll o. d. Jag vet inte, om den egentligen hörde hit. Det var i alla fall något nytt för mig att höra, att det nya systemet skulle ha sådan verkan, att det blev riktiga

kurvor och kurvlutningar m. m. Detta blir väl inte beroende av om vägunderhållet ombesörjes av vägkassan eller in natura. Herr Bengtsson glömde bort det väsentliga i denna fråga: huruvida naturaunderhållet skall fortsätta eller icke. Saken uttryckes visserligen inte så i propositionen, men denna går i den riktningen och det är detta det gäller, om vi gå ut ifrån, att meningen med automobilskattemedlen varit, att de skola utgöra ersättning i någon mån för den slitning av vägarna, som genom automobilerna åstadkommes. Genom denna slitning blir det ju större vägunderhållskostnad för alla vägunderhållare i stort sett, ty så gott som alla vägar bli ju mer eller mindre slitna av biltrafiken. Det är väl då rättvist, att alla vägunderhållare få del av dessa automobilskattemedel, som ju gå upp till åtskilliga miljoner. Efter det föreliggande förslaget få emellertid naturaunderhållarna ingenting.

Ang.
förfordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Då säger man, att det är så svårt med kontrollen. Det har framförts en motion om, att det skulle vara lika för alla, men i det nuvarande läget tjänar det intet till att tala för motionen. Jag vill därför hålla mig till den ståndpunkt, som intages av reservanterna. Enligt denna skall, där väg delvis underhålls av kassan, man även kunna få del av automobilskattemedlen just för de delar som underhållas av kassan. Detta är utskottet emot. Om man tänker sig, hur det förhåller sig i verkligheten? Det kan inträffa, när ett förslag kommer upp om att hela vägunderhållet skall övertagas av kassan, att det befinnes lämpligt och praktiskt, att i en del av distriktet vägunderhållet bestrides in natura. Men då skulle distriktet inte kunna få något sådant underhållsbidrag eller också nödgas avstå från ett system som vore praktiskt och lämpligt. Bönderna i allmänhet måste så långt möjligt är söka undvika direkta utgifter, varför de föredraga att med sitt arbete och andra innaturaprestationer fullgöra ett åliggande framför att betala kontant. Denna strävan böra de aldrig uppgiva; de behöva först och sist spara sina kontanter.

På sin tid blev det förhållandet i fråga om sättet för beräkandet av vägtungans utgörande, att jordbruket fick fem gånger så stor börda som inkomsten, försvarat med att jordbruket hade den fördelen, att det kunde ordna saken med eget arbete. Detta arbete på vägunderhållet kunde anpassas efter jordbrukets drift. Så räknar man nog på sina håll fortfarande. Lantbrukarna önska också att i gengäld för den fem gånger större skatten få ha kvar denna fördel i fråga om sättet för skattens erläggande. I sådana distrikt, där vägkassan håller vissa vägar, skola nu jordbrukarna straffas. Om nu, därför att det är praktiskt, vägkassan i ett distrikt får övertaga underhållet av vissa vägar, de mest trafikerade, varför skall då inte distriktet få komma i åtnjutande av andel av ifrågavarande medel? Det kan för övrigt blott vara en del mindre vägar i utkanten, som underhållas in natura. En del vägdistrikt ha gått till väga på det sättet, att de ackorderat ut underhållet av dessa vägar till bönder, som få var sin bit, kanske sin gamla vägloft. Jag kan icke se annat än att den ståndpunkt, som innebäres i utskottets förslag, för med sig en uppenbar orättvisa, då vägdistrikt under av mig angivna förhållanden icke skola få någon andel av dessa tio procent.

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet har ju i dag uppträtt här och till försvar för sin proposition anført vad vissa länsstyrelser uttalat. Bl. a. framhölls att genom det förordade systemets tillämpning det kunde förväntas, att distrikten skulle övergå till mera rationella metoder och att tidsenligare väghållning skulle framtvingas. Det är alltså genom tvång denna s. k. förbättring skall ernås, ett tvång som icke medger, där man i distriktet så finner lämpligt, skyldighetens fullgörande in natura. Har man säkerhet för, att naturaunderhållet blir oklanderligt, varför då detta tvång? När kommunikationsministern till försvar för propositionen framhöll, att ett bifall till densamma skulle komma att påskynda vägkassornas övertagande

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

av underhållet, så vill jag säga, att det var mig mycket oväntat att från statsrådsbänken få höra ett sådant uttalande, vilket blottar en viss manöver för att på omvägar få fram ett önskemål. Är verkligen något sådant meningen, då förefaller det mig som herr statsrådet glömt bort den gamla satsen: likhet inför lagen. Den satsen kommer att här icke tillämpas, utan på detta sätt kommer det fram en ny princip. Om kommunikationsministern ser, att den nuvarande ordningen med naturaunderhåll av vägarna är olämplig och oriktig, vad är det då som hindrar att det lägges fram en proposition om lagändring? Det vore ju en rak väg, mera aktningsbjudande, enligt mitt sätt att se, än den av mig påtalade. Jag tager nämligen för givet, att herr statsrådet menade det han sade. Såväl när det gäller denna fråga som lagstiftning rörande andra saker, borde väl en sådan manöver icke få komma i fråga. När jordbrukarna icke kunna klandras för det sätt, varpå de skött väghållningen, utan gjort det till full belåtenhet, i varje fall så att deras skötsel kan mäta sig med vägkassornas, varför skola de då straffas? Ett bifall till utskottets förslag innebär en betänklighets orättvisa.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Bernström**: Herr talman! Då utskottet i nu föreliggande utlåtande vill såsom villkor för bidrag av bilskattemedlen till vägunderhållet bibehålla, att vägkassan skall ha övertagit underhållet av distriktets samtliga vägar, så är, förmodar jag, orsaken därtill den, att utskottet är övertygat, att ett frånfallande av detta villkor skulle riskera det mål, som man bl. a. avsett att vinna: ett rationellt vägunderhåll, en rationell skötsel av vägarna. Jag tror, att utskottet därvidlag har tagit miste. Ett rationellt vägunderhåll är fortfarande ett önskemål, på vars förverkligande vi alla hoppas. Men jag tror, att, såsom läget är i dag, förverkligas det snabbare och bättre, om man följer den väg, som reservanternas anvisat. Vi ha sett, att när detta villkor först infördes i lagstiftningen rörande automobilskattemedlens fördelning, så verkade det kraftigt och snabbt, så att på jämförelsevis kort tid inte mindre än 54 procent, såsom vi hörde av herr Anderson i Råstock, av landets väghållningsdistrikt övertagit väghållningen genom vägkassan. Men sedan tycks en viss paus ha inträtt, och detta är rätt förklarligt. En talare har anfört, att det är en stor ekonomisk fråga för ett väghållningsdistrikt att övertaga underhållet av samtliga vägar genom vägkassan. Och det förhåller sig så. Undra då på, om det förefinnes en viss tvekan, när det gäller att taga detta steg. Vill man underlätta det, tror jag, att man bör gå reservanternas väg. Man bör lämna vägdistriktet ett tillfälle att så att säga pröva sig fram genom att få övertaga en viss väg och då naturligtvis i första rummet den för trafiken viktigaste. Då kommer denna väg att bli väl skött, rationellt skött med maskinell utrustning, och det kommer att visa sig, att vägunderhållet, ordnat på detta vis, inte bara blir bättre utan även billigare än enligt det gamla systemet. Och då kommer man så småningom inom vägdistriktet att lägga allt fler vägstycken under den centrala förvaltningen. Jag anser således, att utskottets ståndpunkt är den teoretiskt riktiga men att däremot reservanternas anvisat den praktiskt mest framkomliga vägen. Av detta skäl — förutom av de skäl, grundade på billighet och ekonomiska synpunkter, vilka förut anförts av andra talare — ansluter jag mig, herr talman, till reservationen och ber att få yrka bifall till densamma.

Häruti instämde herrar *Winkler, Vennerström, Johansson* i Väby, *Johanson* i Huskvarna, *Lilliecreutz, Christenson* i Södertälje, *Gustafson* i Kasenberg, *Anderson* i Storegården och *Göranson*.

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! De flesta för att inte säga alla av de talare, som uppträtt till försvar för reservanternas ståndpunkt, ha argumenterat utifrån synpunkter, som ge en anledning antaga, att de icke riktigt satt sig in i vad den föreliggande frågan gäller.

Såvitt man kan döma av den förste ärade talarens uttalande, trodde han, att det här gällde att helt och hållet beröva vägdistrikt, som icke övertagit underhållet å alla vägar, all möjlighet att komma i åtnjutande av automobilskattemedel för vägunderhåll. Men så ligger inte saken till. Kungl. Maj:ts föreliggande av utskottet tillstyrkt förslag går ut på, att de distrikt, som övertagit samtliga vägar, automatiskt skola få ett bidrag av automobilskattemedel med 10 procent av havda utgifter, medan man för de övriga distrikten håller den väg öppen, som hittills funnits för alla distrikt, nämligen att för varje särskilt fall komma in med ansökan, åtföljd av arbetsplan och kostnadsberäkningar, om att komma i åtnjutande av bidrag av dessa medel. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att tillgången på bilskattemedel nu i sådan grad ökats, att den lilla del, som för nu ifrågavarande ändamål skulle behöva disponeras, belöper sig till icke mer än cirka 2 å 3 miljoner kronor, under det att den del, som står till buds för fördelning efter de gamla grunderna, sannolikt kommer att uppgå till 12—15 miljoner kronor. Jag tror alltså, att det hädanefter kommer att bli lika stor möjlighet i detta avseende som förut, ja, säkert större för de distrikt, som herr Olsson i Kullenbergstorp så varmt ömmar för, att få bidrag till underhåll av de starkt trafikerade vägarna, de vägar, som i alldeles särskild grad beröras av automobiltrafiken.

Då jag har varit med om att förberedelsevis utarbета det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt, vill jag först och främst bekänna, att jag tidigare principiellt varit på samma ståndpunkt som reservanterna i dag intaga. Men då vi som sakkunniga hade att gå till vår uppgift, förelåg det ett faktum, som för oss i det fallet var avgörande, nämligen att riksdagen vid två tillfällen, såväl 1924 som 1925, med stor majoritet avstyrkt förslag i sådan riktning. För mig och mina kamrater var det väsentligaste att få statsmakterna in för principen om obligatoriskt underhållsbidrag av automobilskattemedlen. Om vi hade gått in på den väg, som reservanterna nu förorda, så hade vi uppenbarligen riskerat att icke få någonting alls.

Reservationen, såsom den föreligger, skiljer sig ju ifrån de motioner, som tidigare framförts, däruti, att reservanterna vilja förbehålla denna obligatoriska andel åt endast de vägar, som hava övertagits av vägkassa, under det att det tidigare krav, som framförts i denna riktning, gått längre och fordrat, att bidraget borde tillkomma alla vägdistrikt, oavsett huruvida vägkassa övertagit något vägunderhåll eller icke. För mig ter sig den sist skisserade linjen som mera principiellt riktig och framför allt mera praktiskt framkomlig än den som anvisas av reservanterna i dag. Det förefaller som om de, vilka här uppträtt till försvar för reservationen och utgått ifrån, att det alltid å priori är de starkast trafikerade vägarna som övertagits av vägkassan, förbisett, att det på många orter i vårt land är tvärtom. Det finns i mellan-Sveriges skogsbygder många väghållningsdistrikt, som för rätt länge sedan ansågo det förmanligt att från delning utesluta sådana relativt litet trafikerade vägar, som herr Olsson i Kullenbergstorp kallade för tertiärvägar, och låta dessa underhållas av vägkassan. Det kunde oftast ske på billigt sätt, genom entreprenad under det att de mera starkt trafikerade vägarna delades upp mellan de naturunderhållsskyldiga. I reservationen förutsättes intet som helst undantag för förstnämnda vägar. Jag föreställer mig, att om riksdagen skulle gå in för reservanternas ståndpunkt, konsekvensen skulle bli den, att dessa vägdistrikt, i den mån det blir vid den gamla ordningen, skulle få andel i bilskattemedlen med obligatoriska 10 procent för underhållet av dessa tertiärvägar, un-

Ang.
förrordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

der det att huvudvägarna, som kanske alltfört äro delade på naturaunderhåll, icke skulle komma i åtnjutande av något bidrag alls efter den nu föreslagna grunden.

Det har från åtskilliga håll och senast med skärpa av herr Andersson i Grimbo antytts, att man här skulle vilja tvinga vägdistrikten att övergå från naturaunderhåll till underhåll genom vägkassan. Jag skall icke ingå på något resonemang om lämpligheten av det ena eller det andra systemet. Jag inser till fullo, att det kan finnas många förhållanden, som göra, att det kan vara fördelaktigare för vissa distrikt att stanna kvar vid de gamla förhållandena, men jag vill bestämt protestera mot, att det är meningen att tvinga något distrikt över på den nya linjen. Ty, som jag nyss antydde, möjligheten står alltid öppen — och den kommer att göra det, även om riksdagen bifaller utskottets förslag — för de väghållningsdistrikt, som ha starkt trafikerade vägar, att ansöka om och erhålla bidrag i förut vanlig ordning. Detta bidrag kommer att uppgå, i regel kan man säga, till mycket större belopp än vad dessa obligatoriska 10 procent komma att göra. Tidigare har Kungl. Maj:t tilldelat vägdistrikten för sådana ändamål upp till $\frac{2}{3}$ av de havda kostnaderna. I det förslag, som framlades av de sakkunniga, förutsattes det, att en revision av dessa författningar skulle ske, varigenom förhållandena reglerades så, att Kungl. Maj:t skulle kunna ge ända upp till 90 procent. Jag kan sålunda icke finna, att man genom ett biträdande av utskottets ståndpunkt tvingar distrikten mot deras vilja och för att vinna vissa ekonomiska fördelar in för ett system som i övrigt ansetts oförmånligt. För övrigt vill jag i det sammanhanget erinra därom, att riksdagen redan förut slagit in på en väg, som leder i samma riktning, nämligen då riksdagen beslöt sådan ändring i 60 § i väglagen, att ett väghållningsdistrikt, som har överlåtit samtliga vägars underhåll på vägkassan, skall få sitt statsbidrag beräknat efter den verkliga havda kostnaden, under det att övriga vägdistrikt, vare sig alla vägar äro delade på naturaunderhållare eller vissa vägar underhållas av kassan, få statsbidrag efter uppskattad kostnad. Det tror jag för min del är en sporre, som verkar kraftigare för en övergång till underhåll endast genom vägkassan. I regeln torde nämligen de ekonomiska fördelarna för vägdistriktet bli lika stora på det sättet, som de skulle bli genom att få 10 procent tillägg till statsbidraget genom automobilskattemedel.

Jag skall, herr talman, komma till ett yrkande om bifall till utskottets förslag. Jag framställer detta med så mycket bättre samvete, som vi alla äro fullt medvetna om, att de grunder, som nu gälla för fördelning av automobilskattemedlen och som komma att gälla, om riksdagen går in för den nu föreslagna ändringen, äro av provisorisk natur och att i samband med den nya väglagstiftningen och den revision av vägskattegrunderna, som vi alla vänta på, frågan om automobilskattemedlens fördelning kommer att slutgiltigt ordnas. Då måste deras plats i systemet bestämmas. Jag vill uttala den förhoppningen, att det inte kommer att dröja alltför länge, innan vi få denna revision av väglagstiftningen och vägskattegrunderna. Den är så mycket mera trängande, som de nu gällande grunderna för vägskattens utgörande äro ytterst orättvisa och för många lantmän betungande. Och det är, som förut sagts, särskilt i den förhoppningen, att det provisorium, som vi nu ha i fråga om väglagstiftningen och automobilskattens användande, skall bliva kortvarigt, som jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Att jag skulle få riktigt på pälsen till följd av mina kätterska åsikter i vägfrågan, det väntade jag, och det har jag också mycket riktigt fått. Jag skall ej uppehålla tiden med att replikera alla, det skulle taga alldeles för mycket tid.

Den siste ärade talaren sade, att han kunde med gott samvete gå in för utskottets förslag. Jag hade verkligen hoppats, att vi icke skulle behöva göra detta till en samvetsfråga, så att, vare sig jag vinner eller tappar i frågan, tycker jag, att det icke berör samvetet det allra minsta. Det får jag verkligen säga. För övrigt gick den ärade talarens anförande ut på att visa, att det blir en sådan god affär för dessa distrikt, som övertaga hela vägunderhållet genom vägkassan. Ja, det är det, som jag alltid misstänkt, att man ville kapa åt sig pengar till detta. Man har blott hållit fram som en skylt, att det blir ett sådant där utmärkt vägunderhåll. Det fölle av sig självt, blott vägkassan övertog det hela.

Ang.
fördelning om
fordelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Så var herr Bengtsson i Norup också ute på vägarna och sade, att den, som varit ute och rest någonting, kunde se, att det var utomordentligt mycket bättre, där vägkassan övertagit det hela. Ja, jag har rest litet i mina dagar jag också, och jag brukar se mig omkring, när jag reser, liksom herr Bengtsson. Men jag har ej kunnat upptäcka det, som herr Bengtsson upptäckt. Jag har aldrig påstått och kommer aldrig att påstå, att de enskilt underhållna vägarna äro bättre underhållna än de, som underhållas av vägkassorna, d. v. s. som allmän regel överallt. Men jag kan heller icke påstå motsatsen, att vägkassorna underhålla vägarna bättre än de enskilda. Det har varit synnerligen olika, där jag dragit fram. Det är helt andra faktorer, som göra sig gällande i ty fall. Därvidlag kan man icke taga en riktigt bestämd ståndpunkt och säga, att det ena slaget av underhåll är ovillkorligen överlägset det andra. Men vad man däremot bestämt kan säga, det är, att underhållet av de vägar, som lämna sig för underhåll av enskilda, de skötas mycket, mycket *billigare*, om de underhållas av enskilda, än om vägkassan skall sköta desamma. Man talar om, att det är sådan oerhörd skillnad på vägarnas kvalitet, där vägkassan övertagit underhållet, mot där de enskilda underhålla dem. Då kan jag säga herrarna, att om jag här pekar ut en väg, som går från Hälsingborg, så underhåller Hälsingborgs stad den, så länge den går genom stadens område, och det är rätt stort, ty den staden liksom andra har inkorporerat betydliga jordområden. Sedan kommer Luggude härad, där vägen är övertagen för tre år sedan av vägkassan. Den var då så starkt trafikerad, att de enskilda icke kunde underhålla den. Sedan kommer södra Åsbo härad i Kristianstads län, där vägkassan övertagit alla vägar. Nu kunna vi få se den synen, att de, som köra från Hälsingborg, köra på Luggude härads väg, men sedan ta de en annan väg inom Luggude härad, så att de få köra en halv mil längre, för att de skola slippa köra på den väg, som underhålles av vägkassan i Södra Åsbo härad. Det är ett faktum, herr Bengtsson i Norup, som ej kan bortresoneras. Det ha vi så många bevis på, att det ej kan förnekas. Det finnes ingen regel utan undantag. Det kan vara så även med det där underhållet genom vägkassorna. Det var ett möte i Malmöhus län, där man skulle diskutera vägkassornas övertagande av dessa vägar, om det borde komma till stånd eller icke, och bland dem, som voro närvarande, voro även två landsfiskaler. De höllo mycket starkt på, att alla vägar skulle övertagas av vägkassan. Då var det bland andra några enskilda jordägare, som även yttrade sig i frågan, och de sade: »Ja, det kan bli billigare på så sätt, att då behöver man ej syna vägarna, ty då underhållas de på sådant sätt, att vägsynerna kunna falla bort.» Då uppträdde landsfiskalerna och sade: »Nej det går icke alls. Det är åtskilliga vägdistrikt som övertagit några vägar, som kommit till sedan vägdelning förrättats — de kunna nämligen ej fördelas utan att ny vägdelning äger rum — och vi ha kommit underfund med, att aldrig eller åtminstone nästan aldrig göra sig vägstyrelsen någon brådska med att åstadkomma rättelse, då anmärkning gjorts.» Oaktat de höllo på, att samtliga vägar skulle tagas in till underhåll av vägdistrikten,

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

voro de på det klara med, att det ej bleve så idealiskt, att man kunde undvara vägsynerna. De trodde ej vägstyrelsen mer än jämt och nått.

Så var det herr Anderson i Råstock. Han sökte påstå, att jag hade olika mening vart år, en i fjol och en annan i år. Men det är ändå egendomligt, ty då skulle jag väl i fjol kunnat förena mig med dem, som stå som mina motståndare i år. Men de voro mina motståndare även i fjol. Det är konstigt, mycket konstigt. Herr Anderson läste upp ett uttalande av mig, att jag skulle vilja vara med om att taga upp hela frågan om vägunderhållet och automobilskattemedlens fördelning från grunden, så att man verkligen kunde komma till botten därmed. Ja, jag förmodar, att herr Anderson därmed menade, att det hade man gjort nu, det vill säga att de sakkunniga, som Kungl. Maj:t tillkallat, hade gjort det, så att jag kunde vara med om detta. De skulle ha tagit upp hela frågan. Nu är det ju mycket bra, när människor äro blygsamma i sina anspråk, men så blygsam trodde jag ändå icke, att herr Anderson i Råstock var, att han ansåg, att detta sakkunnigarbete var att taga upp hela frågan och gå till botten med den, ty det har verkligen varit att endast skumma litet av det översta skummet, ingenting annat. Skall frågan tagas upp från grunden, vill det helt annat till. Och då kanske herr Anderson förstår, varför vi stå på skilda ståndpunkter.

Så har jag herr statsrådet. Han var vänlig nog att läsa upp det första stycket i den kungl. propositionen, och det har även jag läst med sann tillfredsställelse. Och hade bara fullföljden av propositionen varit ett fullföljande av detta första, då hade statsrådet och jag stått på samma sida. Men det är tillämpningen, som icke riktigt överensstämmer med den första ingressen. Det tar litet grand emot. Herr statsrådet reciterade sedan den där riksdagsskrivelsen. Ja, det är alldeles sant, att om man blott håller sig till skrivelsen helt enkelt, så har statsrådet rätt i, att han effektuerat skrivelsen. Men jag trodde verkligen, då frågan gick till Kungl. Maj:t med uppslag av en dylik skrivelse, att Kungl. Maj:t skulle upptaga frågan helt och djupt, så att man fick en verklig rättsida på densamma. Men det har icke Kungl. Maj:t gjort, och det är det, som gör, att jag kanske skilt mig från Kungl. Maj:ts åskådning, såsom den visat sig, icke i de upplästa raderna utan i handling. Nu har man sagt, att om man tar de här 10 procenten, så kommer det icke synnerligen stort att inverka, ty det blir icke så mycket, utan det blir likväl pengar över till de här verkliga ombyggnaderna, som jag håller så starkt på. Ja, det är sant, att icke allt kommer att åtgå till att börja med. Men tro herrarna, att de bli nöjda länge dessa, som få 10 procent. Har det icke varit fråga om 15, 20 procent? Och sken det icke igenom hela detta resonemang, att det är pengar, som skulle kapas åt de där distrikten? Ty om vi blott få bestämt det, att inga andra distrikt få dessa särskilda medel än just de, som övertagit hela vägunderhållsskyldigheten i distriktet, så ligger däri det, att det skiner icke så fasligt igenom, att systemet blir så mycket dyrare att tillämpa på tertiärvägarna. Så länge vi ha så många usla primärvägar i vårt land, är det sannerligen obehövt. Det går jag för min del aldrig ifrån, att dessa tertiärvägar bli betydligt dyrare att underhålla efter den metoden, att vägkassorna skola ha hand om alla.

Nu hade herr statsrådet också den utomordentliga vänligheten att läsa upp yttranden från tre länsstyrelser. Och i ett av dessa, jag tror det var från Hallands län, eller kanske i allesammans framhölls det, att det där villkoret, att inga andra skulle få bidrag — tyvärr kan jag icke repetera orden, då jag endast hörde dem men icke antecknade dem, men meningen var, så vitt jag förstod, just denna — var det enda säkra medlet att få vägarna bättre underhållna. Då vill jag fråga statsrådet: har länsstyrelsen i Malmöhus län någonsin inrapporterat till statsrådet, att vägarna där äro dåligt underhållna? Äro de sämre underhållna i det länet än i andra län? Äro kostnaderna för primärvä-

garnas underhåll där mindre än i andra län? Kan man fälla det totalomdömet om Malmöhus läns vägar, att därom kan sägas, vad som Kungl. Maj:ts befallningshavande i Hallands län sagt, att de äro sämre än i de distrikt, där vägkassorna ha övertagit underhållet? Det är just det, som jag har bestritt, och som jag fortfarande bestrider. Det är icke med verkligheten överensstämmande. Vi ha i vårt län under många, många år tillbaka insett, att ett utomordentligt gott vägunderhåll är gagnande för oss alla. Och den parollen har gått från länsstyrelsen och ned till landsfiskalerna, och då ha vi rättat oss därefter. Men när biltrafiken rycker in, då hjälper icke något underhåll, då duger det ej med underhåll, utan då fordras att man bygger om. Det vägar jag påstå är det enda sättet. Och detta är icke den enskilda väghållarens sak. Men jag begriper icke, vad det verkligen är, vad det är för intresse man har i fråga om dessa vita fläckar, ty där finnas vägar och många vägar, sekundära och tertiära, vad det verkligen från det allmännas sida kan ha för intresse, att man där skall bekosta underhållet genom dessa medel, när de nuvarande väghållarna kunna tillfredsställande underhålla dem. Jag tycker tvärtom, att det skall vara av intresse för det allmänna, att man har pengar till de här stråkvägarna, där den stora trafiken är. Jag vill också säga, att när grunden slogs fast, varför motorfordonen skulle betala sin särskilda skatt, så var det ju med mycken tvekan, som man beslöt, att skatten skulle läggas på dem. Vad var skälet? Jo, naturligtvis, att de slet och förstörde våra vägar, så att man ej kunde tillfredsställande underhålla dem utan ombyggnad. Nu gå vi ut från, att skatten lagts på på den grunden, som den verkligen gjort, och skatten går till stora belopp. Då skall man väl i all rimlighets namn lägga ut denna skatt på de vägar, som slitas. Det finnes vägar där man endast kör en liten bit om dagen. Sådana vägar finnas i vårt land. Kan man tala om, att det skall verkligen vara bils katt för att hjälpa till med tio procent av underhållet på dessa? Förutom de 30 procent, som staten bidrager med.

Så talade statsrådet om den här synnerliga besvärigheten med bokföringen och kontrollen, om staten skulle ge 10 procent till underhåll av de vägar, som kassorna övertagit när dessa övertagit endast några vägar. Tror statsrådet verkligen, att vägstyrelserna i allmänhet äro bedragare? Annars kan jag ej se, var svårigheten med kontrollen skulle ligga. Det är så många tusen olika räkningar, som inkomma till statsverket från alla möjliga håll, och dessa kontrolleras, och jag tycker många gånger att det borde vara svårt att kontrollera dem, men det sker ändå. Det är statsbidrag eller andra förhållanden, som göra, att de skola kontrolleras. Då förvånar det mig verkligen, att statsrådet sätter i fråga, att detta skulle vara en sådan utomordentlig svårighet, när det är så lätt att föreskriva, att ett särskilt konto skall uppläggas för de vägar, som ett distrikt övertagit. Då räcker det. Men jag förstår, att i detta fall som i andra, då man ej vill något har man utomordentliga svårigheter och ser svårigheterna mångdubblade.

Så ville herr statsrådet icke medgiva den förändrade ståndpunkten sedan förra året. Ja, jag kanske sköt över målet en smula, när jag talade om *regeringens* förändrade ståndpunkt. Men om jag säger *regeringspartiets*, då är jag inne på rätt väg, ty det är endast tack vare understöd från regeringspartiet, som det hittills gått att motstå fordran på 10 à 20 % bidrag till vägdistrikt som till underhåll övertagit alla allmänna vägar inom distriktet. I annat fall hade det säkert icke gått. Och jag trodde, att regeringen stod i så pass kontakt med partiet, att det ej vore farligt att säga, att regeringen ändrat ståndpunkt. Men det är möjligt, att regeringen icke hade någon ståndpunkt, utan fått den under det sista året, och då får jag återtaga det påstående jag gjorde.

För övrigt har ingenting förekommit i diskussionen, som har rubbat min åsikt om, att i grund och botten, när man målar upp det så vackert från de här

Ang.
förrådning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

distrikten, som övertagit *alla* vägarna, om det utmärkta underhållet, så är *det* icke pudelns kärna, utan det är pengar, som man skall kapa åt sig genom dessa 10 procents bidrag.

(Forts.)

Herr **Kristensson** i Göteborg: När reservantintresset spikade sitt blod-omlopp på väggen, anade jag, att vi skulle få en långvarig debatt här, trots det förhållandet, att vi nu ha i flera år ingående diskuterat detta problem. Kungl. Maj:t har sedan tillsatt sakkunniga ur de olika politiska partierna, och dessa ha flera dagar suttit och gnuggat detta och kommit överens om en kompromiss, som från olika håll vitsordats såsom antagbar. Denna kompromiss är sedan tillstyrkt av regeringen. Den är tillstyrkt av statsutskottet. Jag skall tillåta mig att här berätta helt kort och gott, att då den avdelning, som hade ytterligare gnuggat det här, kom in med sitt utlåtande till statsutskottet, så behövde icke de ledamöter, som stodo bakom utskottets utlåtande, ens yttra sig i plenum i utskottet, ty från alla olika håll trädde man upp till förmån för den kungl. propositionen. Och för min del sätter jag fullt ut lika stark tilltro till herr Olssons i Kullenbergstorp partivän herr Nilsson i Gränebo, vilken deltagit som sakkunnig i frågan och varit med om att förorda det förslag, som föreligger, som till herr Olsson själv.

Med den lilla smula sunt bondförnuft, som jag har kvar från den tid, då jag föddes och uppföddes på landet, kan jag ej annat än instämma med herr Andersson i Rasjön, då han säger, att reservanternas nog icke ha tänkt sig fullkomligt in i saken, då de lägga fram det förslag, som här föreligger. Det kan icke bestridas, att det är förfärligt svårt att definiera, vad som enligt reservanternas mening är en sådan bilväg, att den skall få med av dessa 10 procent, och vilka vägar som icke äro sådana bilvägar. De allra flesta vägar trafikeras numera av bilar. I varje fall måste det bli en prövning i de särskilda fallen, och detta föranleder ett ganska stort arbete ifrån tjänstemannahåll, som kan vara onödigt med hänsyn till denna frågas ringa vikt, då man nämligen betänker, att det, som förut är sagt här, är fråga endast om ett provisoriskt förslag, som kan räcka några år framåt, och som förr eller senare kommer att efterträdas av en definitiv ordning av dessa förhållanden.

Jag har emellertid icke begärt ordet närmast härför, utan för att framhålla, att om denna kammare skulle taga reservationen, så torde det icke finnas någon möjlighet, eftersom första kammaren med stor majoritet tagit utskottets förslag, att komma fram med en sammanjämkning. Statsutskottet har sannolikt icke annat att göra än att komma med ett memorial till kamrarna med hemställan till den ena kammaren att biträda den andra kammarens beslut, och med hänsyn till den majoritet som fanns i första kammaren kan förslaget näppeligen bli annat än att andra kammaren ombedes biträda första kammarens beslut i ärendet.

Vid detta förhållande och med hänsyn till att det är en kompromiss, som är ingången, som alla olika ståndpunkter kunnat enas om, borde också herr Olsson i Kullenbergstorp denna gång kunna vara med om saken. Det synes mig också lämpligast, om vi skola kunna komma hem till pingst, att taga utskottets förslag, till vilket jag anhåller att få yrka bifall.

Herr **Nilsson** i Antnäs: Herr talman! Det ser ut, som skulle man hela tiden under den föregående behandlingen av denna fråga ha velat begagna en slags tumskruv för att få väghållningsdistrikten att övertaga vägunderhållet. Detta förhållande kan väl icke vara riktigt, ty detta spörsmål kan givetvis och måste ställas olika på olika platser. På somliga ställen kan man finna med sin fördel förenligt att helt eller delvis bestrida vägunderhållet medelst överlåtande till vägkassan, men på andra platser kan man finna det lämpligt,

att naturavägunderhållet fortfarande användes. Då kan det icke vara lämpligt, att man med både lock och poek försöker få väghållningsdistrikten att övertaga vägunderhållet, ty vi få komma ihåg att detta är också en ekonomisk fråga, som de väghållningsskyldiga ha stor känning av och det är de själva som allra bäst känna till hur saken bör ordnas.

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

När man säger, att det går icke an att hålla goda vägar med mindre väghållningsdistrikten övertaga underhållet är detta en överdrift. Det är något, som jag själv varit i tillfälle att se och bevittna, att man kan hålla goda vägar även på det andra sättet. Det är icke så, som herr Bengtsson i Norup vill göra troligt, att endast dessa vägmaskiner, som man fått tillfälle anskaffa, göra goda vägar. Jag har sett exempel även på detta, låt vara i mindre antal; börjar man lita för mycket på dessa vägmaskiner, bli vägarna därefter.

I ett av grann-distrikten övertog för ett par år sedan vägkassan vägunderhållet, och jag har hört vittnesbörd, som äro ganska belysande, från väghållarna i detta distrikt. Man klagar över att man fått de värsta utskylder tack vare vägunderhållet, men det visste vi icke, säger man, förrän vi övertagit vägarna.

Om vägunderhållet skötes sämre i det distrikt, där det utföres in natura, måste detta till väsentlig del bero på de landsfiskaler och fjärdingsmän, som ha att öva tillsyn över vägunderhållet. Sköta de sin uppgift, skola vägarna kunna hållas lika goda där.

Nu säger man, att i Norrland har man det svårt på grund av de stora avstånden. Just från det väghållningsdistrikt, som jag nyss omnämnde, där vägstyrelsen övertagit vägunderhållet, vittnas det om, att man förr kunde avtala om vägunderhållet med någon annan, som bodde lämpligare till, och att man då kunde få det uträttat för en bråkdel av vad man nu får betala för vägunderhållet, sedan vägkassan övertagit detsamma. Jag har ännu icke sett, att någon bonde i översta Norrland farit illa av att han själv underhållit sitt vägstycke och gjort det ordentligt, men jag undrar, hur det går, om man får det på debetsedeln. Då tror jag, att många komma att känna sig ganska rådlösa inför frågan, var de skola taga pengarna till detta, och detta oaktat vägunderhållet nu betungar fastigheterna så orättvist som det gör.

Jag tycker som sagt, att det är fullständigt orättvist, då man skall med denna tumskruv söka binda vägstyrelserna att övertaga underhållet. Låt väghållningsdistrikten vart för sig sköta om saken utan någon sådan tumskruv. Det bör få ske på frivillighetens väg, och man bör icke locka och pocka till det. Det är, som jag sade, en ganska stor ekonomisk fråga för dem det närmast gäller.

Ja, herr talman, i anledning av dessa synpunkter och på grund av den lilla erfarenhet jag har om denna vägtunga måste jag ansluta mig till reservationen och yrka bifall till densamma.

Herr Bengtsson i Kullen instämde häruti.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet för att bemöta herr Olssons i Kullenbergstorp påstående, att statsrådet Larssons partivänner bytt om ståndpunkt. Jag vet, att herr Olsson i Kullenbergstorp är rätt fördomsfri, men hur han kan komma med ett sådant påstående mot bakgrund av vad som står i punkt 12 i statsutskottets utlåtande över 6:e huvudtiteln år 1925, är svårt att förstå. Hur kan han göra det, när majoriteten i utskottet då skrev på följande sätt: »Att automobilskattemedlen böra komma till användning jämväl för att bereda lättnader i själva vägunderhållet och för täckande av de merutgifter, som automobiltrafiken otvivelaktigt medfört för de underhållsskyldige, är av riksdagen redan tidigare fastslaget. I detta avse-

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

ende får utskottet erinra bland annat om en vid senaste riksdag vidtagen förändring i gällande författning, varigenom avsågs att åt kraven på bidrag till själva vägunderhållet bereda full likställighet med de föreliggande intressena av att från automobilskattemedlen lämnades understöd till ombyggnads- och förbättringsarbeten.»

Och sedan säger utskottet på sid 15 i samma betänkande, sedan det redogjort för själva saken — det är för långt att citera det hela, men jag gör icke, som herr Olsson i Kullenbergstorp ville antyda, som en viss potentat, när han läser bibeln, ty det hela hänger ihop — följande: »Om än alltså utskottet finner vissa billighetsskäl tala för ifrågavarande motionsvis framförda förslag och jämväl hyser den uppfattningen, att detsamma med vissa — på grundval av verkställda nödiga utredningar — viktiga modifikationer skulle kunna innebära en godtagbar grund för åstadkommande av en bättre fördelning och utjämning av automobilskattemedlen, anser sig dock utskottet icke nu böra framkomma med någon hemställan i dylik riktning.» Och sedan säger utskottet i fortsättningen, att det var därför att man har så litet erfarenhet om detta, som man bör pröva på, hur det skulle fördelas på lämpligaste sätt.

Så förhåller det sig med talet om att kommunikationsministerns partivänner bytt om ståndpunkt, och det vill jag slå fast.

Då sedan herr Nilsson i Antnäs sade att vägunderhållet blivit dyrare, om det övertagits av väggassan, så tillfogade han försiktigtvis: »tror jag». Det är således bara en trossats, ty det förhåller sig, av all erfarenhet att döma, så, att det kan bli dyrare de första åren, men sedan man fått vägarna något så när i ordning, kommer det att bli betydligt billigare. Jag är själv från ett väghållningsdistrikt, där rena inkomsttagare äro i majoritet. Men de anse, att detta är det riktiga för att komma fram till ett lyckligt resultat, att det är den bästa möjliga vägen, och där har det icke rests någon opposition mot att väggassan övertager vägunderhållet. Man har där efter två år funnit, att det ställer sig billigare än att fortsätta på det gamla sättet.

Sedan kan jag förstås i all blygsamhet erinra om att i 1922 års särskilda utskott, som var tillsatt för vägväsendet, kom det fram sådana upplysningar, som t. ex. att det minsta vägstycke — det hör icke direkt till saken, men jag vill dock påpeka det — som någon fastighet fått sig tilldelat, var $\frac{1}{2}$ meter, icke kilometer, och det längsta avstånd, på vilket någon vägunderhållsskyldig bodde från sitt vägstycke, var 15 mil, icke 15 meter. När förhållandena äro sådana, förstår man, att det icke kan vara ett uppiiktigt intresse för de väghållningsskyldiga just, då man här talar, som man gjort, men det är tydligen så, att eftersom man icke får som man vill går man på reservationen.

Herr talman! Jag är ledsen att jag måste begära ordet en gång till, men jag har nödgats framhålla dessa små synpunkter, så att säga extra, ty jag har icke i debatten hört något bestridande av att icke väghållningen blir bättre, när väggassan övertager den. Jag har icke heller hört något bestridande av att de, som övertaga vägarna, kunna få bidrag till underhållet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit. Jag har icke hört något av detta bestridas; och då återstår icke mycket av argumenteringen, när man får vad man vill även på denna väg.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Persson i Falla: Herr talman! Denna fråga har så ingående och så länge diskuterats, att det nu icke kan vara mycket att säga i själva saken. Jag skall endast tillåta mig att göra några korta randanmärkningar till ett par föregående talareshöjanden.

Det var främst herr Andersson i Rasjön, som uppkallade mig. Han yttrade sig mycket bestämt för utskottets utlåtande, men den som kommer ihåg herr

Anderssons i Rasjön anförande i fjol, då samma fråga var under behandling, kan konstatera, att han gjort en fullständig omsvängning. Han erkände också själv, att han stått principiellt på annan linje förr, men att han av opportunitetshänsyn gått med på utskottets utlåtande nu. Jag får naturligtvis respektera de motiv, som varit vägledande för honom, men dessa opportunitetshänsyn äro givetvis ej vägledande för oss andra, som ha samma uppfattning i år som vi hade i fjol.

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

Nu säger herr Andersson i Rasjön, att denna sak är ett provisorium, och det är försvaret för den ståndpunkt han har, då han anser den icke principiellt riktig. Men jag frågar, om det icke är riktigare att gå in för ett provisorium, som man anser riktigt, även om man är övertygad om att det endast kan fortfara i åtskilliga år, än att gå in för ett provisorium, som man anser oriktigt?

Herr Kristensson i Göteborg talade om huru tillkallade sakkunniga under en lång tid varit sysselsatta med att ingående bereda och utreda frågan. En av de sakkunniga yttrade helt stilla, när han hörde detta, att de sakkunniga behandlat denna fråga i hela fem dagar, och jag tycker, att man får icke ha så synnerligen stora anspråk på en grundlig och uttömmande utredning, när den gjorts på endast fem dagar.

Sedan säger herr Kristensson, att den rest av sunt bondförstånd, som han har kvar sedan ungdomstiden, har gjort, att han ställt sig på utskottets linje. Jag får gratulera herr Kristensson att ha kvar en rest av sunt bondförstånd, men jag är övertygad att, om herr Kristensson haft kvar ännu mera av det sunda bondförstånd, som han säger sig haft i sin ungdom, skulle han ha ställt sig på den motsatta ståndpunkten.

Sedan erinrade herr Kristensson om första kammarens beslut och menade, att eftersom första kammaren godtagit utskottets utlåtande, borde också andra kammaren göra det. Jag må säga, att jag får gratulera herr Kristensson till att tillmäta första kammaren en så avgörande betydelse mot andra kammaren. Jag hoppas, att han även vid andra tillfällen fasthåller vid denna princip.

Det torde vara rätt betecknande för den sakliga positionens svaghet när herr Kristensson ansåg sig behöva mobilisera pingstkänslorna till förmån för utskottets förslag. Jag tycker dock, att en sådan praktisk fråga som denna bör man se kallt, nyktert och praktiskt på och icke behandla under en sådan pingst-rörelsestämmning, som herr Kristensson i Göteborg tydligen ville, att vi skulle behandla den under.

Vad sedan beträffar det yttrande, som herr Anderson i Råstock nyss höll, där han talade om en del erfarenheter, som han hade från sitt eget väghållningsdistrikt, där vägkassan övertagit underhållet och där man blivit mycket nöjd med detta trots att det var inkomsttagare, som voro i majoritet, så vill jag säga, att med de nuvarande erkänt orättvisa vägskattebestämmelserna så blir det i allmänhet billigare för inkomsttagarna, när vägkassan övertager vägunderhållet, men det blir däremot dyrare för de nuvarande naturaunderhållarna, och när nu herr Anderson i Råstock talar för bestämmelser som avse att tvinga vägkassorna att taga underhållet, så kan detta visserligen vara talat i deras intresse som nu äro lindrigt tryckta av dessa kostnader, men det är inte talat i deras intresse som äro hårdast pressade av det genom biltrafiken alltmer fördyrade vägunderhållet, och det är det, som gör skillna'n så stor, herr Anderson i Råstock, mellan en falsk och en äkta spanjor.

Sedan talade herr Anderson i Råstock om vissa missförhållanden, som voro rådande med avseende å naturaunderhållet, i det att det funnes naturaunderhållare, som bodde 15 mil från det vägstycke de skulle underhålla, under det att vägstyckens längd ibland kan vara endast en eller annan meter. Men där ha dock vägdistrikten möjlighet att själva ordna det på ett rationellt och lämpligt sätt, och jag förmodar, att det finnes så mycket förstånd bland dem, som

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

ute i vägdistrikten syssla med saken, att de utan tvångsmedel själva ordna det på bästa sätt. Jag tror således icke, att dessa tumskruvar äro nödvändiga.

Jag tror, att vi kunna låta denna sak ordna sig rent praktiskt. Jag är övertygad, att man kan ha det förtroende till de personer, som ute i vägdistrikten ha att sörja för underhållet och ha att sköta om saken, att de själva, efter de olika förhållanden, som råda på de olika orterna, skola söka komma till den bästa möjliga ordning. Det, tror jag, är det riktigaste sättet, och jag kan icke finna det rättvist att efter utskottsutlåtandets anvisning från de väggkassor, som ha övertagit de stora stråkvägarna och som äro hårt pressade av biltrafiken, undandraga den andel, som de andra kassorna skulle få.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Jag ber att få taga avstånd från den del av herr Olssons i Kullenbergstorp anförande, däri han beklagade, att regeringen har framlagt ett förslag, som skulle lätta vägskattebördan. Han menade nämligen, att hela vägskatten borde gå till vägförbättringar och icke till att lindra vägskatten. Jag finner icke, att han i detta uttalande gör sig till tolk för lantmänna- eller väghållareintressen.

Kort efter det att nu gällande väglagen genomförts, framkommo från lantmannahåll ideligen motioner, den ena efter den andra, med begäran att få skattelindring i det vägunderhåll, som tryckte lantmannanäringen så hårt. Man begärde ökat statsbidrag; men alltid, när lantmännen ha kommit med begäran om någon jämkning, har den fallit i kamrarna.

Nu har äntligen regeringen kommit med ett förslag, som skulle lindra vägskatten, som i vissa distrikt verkar ända till tio gånger bevillningen för jordbruksfastighet. I dag stå lantmännen splittrade, därför att förslaget icke omfattar alla väghållningsdistrikt. Jag vågar hemställa till lantmännen, om det icke är skäl, när vi kunna få lindring i vissa distrikt, att taga det förslaget nu, och sedan se till, om vi icke till ett annat år kunna utsträcka det till de väghållningsdistrikt, som blott delvis övergått från naturaunderhåll till underhåll genom väggkassan.

Vi skola också komma ihåg, att vi snart ha att förvänta en ny väglag, och jag förmodar, att denna nya väglag och frågan om vägskatten kommer att lösas i samband med kommunalskattefrågan, och då kommer naturligtvis hela vägskatten att omläggas. Jag tillstyrker alltså i dag förslaget såsom ett provisorium.

Det synes mig vara mycket olämpligt, att representanter för de distrikt, som icke skulle få den fördel, som nu föreslagits från regeringshåll, nu skola svika de övriga lantmännen, som skulle få denna lindring.

Jag vågar på dessa grunder hemställa, huruvida det icke är skäl att i dag taga det förslag, som Kungl. Maj:t har lagt fram. Jag skall icke ett annat år motsätta mig ett förslag till utvidgning av denna skattelindring genom automobilskattemedel, så att den även kan komma andra distrikt till godo, men därför att så icke kan ske i dag, finner jag icke vara skäl att motsätta sig förslaget.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag tycker, att det är tämligen starkt att säga till oss, som hysa en annan mening, att vi därigenom svika lantmännen. Jag hade aldrig trott, att jag skulle kunna komma i det predikamentet, som jag nu hör, att jag gjort. Jag hoppas också, att man måtte förlåta mig, ty jag inser icke, att jag gjort mig skyldig till detta. Det återstår för de övriga talarna, som ha en annan uppfattning än jag, att bevisa, att jag har svikit dem.

Till herr Anderson i Råstock skall jag be att få säga bara ett par ord, då han talade om att jag hade ändrat åsikt. Det har vartenda år förelegat motioner om att av bilskattemedel skulle utgå 10, 15, 20 procent till de väghållningsdistrikt, som ha övertagit underhållet av alla vägar. Detta har jag bekämpat, och det har jag bekämpat i år också. Jag tror nästan, att jag, åtminstone i förstone, hade herr Anderson i Råstock till hjälp på den linjen. I fjol vet jag dock icke, hur det förhöll sig. Då återstår endast, att jag skulle ha försyndat mig genom att icke ha anfört tillräckligt med motiveringar. Det förelåg också i fjol motioner i denna riktning, men de gingo icke igenom. Det är ju alldeles omöjligt för en enskild riksdagsman att skriva särskilda motiveringar för allt i utskottet, som han icke kan gilla. Huvudsaken åtminstone för mig är, att jag i yrkandet får uttryck för min mening, och då får jag vara nöjd. Så ligger verkliga förhållandet till. Om jag hade ändrat mening, vore det väl ändå märkvärdigt, om jag icke i fjol skulle stått på synnerligen god fot med dem, som gå emot mig i år, men så var icke alls fallet. Alltså skulle även de ha ändrat ståndpunkt.

Ang.
föreläggning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.
(Forts.)

Då man nu säger, att det är så lätt att få ett beslut om att vägkassan skall övertaga underhållet av alla vägar, vill jag fråga, hur man skall gå till väga, om de icke naturaskyldiga sätta sig emot saken. Visserligen kan naturligtvis länsstyrelsen ådöma dem det, men jag tvivlar på att någon länsstyrelse skall göra det, om en hel mängd av de icke naturaunderhållsskyldiga anse, att det är billigare att ha naturaunderhåll för tertiärvägarna, och på den grund ställa sig oförstående gentemot vägkassans övertagande av alla vägar. Man skall således icke inbilla sig, att de, som skola prestera naturaunderhållet av vägarna, ha hela frågan i sin hand. Så ligger det i verkligheten icke till.

Då man för övrigt talar om att dessa 10 procent skulle verka animerande på vägkassorna att övertaga allt vägunderhåll, vill jag fråga, varför man då icke lägger fram förslag härom och ändrar väglagen, så att man förbjuder naturaunderhåll. Det vore ju att gå rakt på saken. När vi hade slagits en gång om den saken, vore det nog. Det tycks dock, som om herr Anderson i Råstock föredrog att gå krokvägar i stället för att gå den raka vägen.

Herr Andersson i Rasjön: Herr talman! Med anledning av vad herr Persson i Falla anförde har jag tagit mig för att leta fram protokollet från fjolårets debatt och läst det yttrande, som jag då i all anspråkslöshet hade. Jag kan icke finna, att där förekommer något, som kan ge herr Persson i Falla anledning att tillvita mig, att jag har ändrat ståndpunkt från i fjol. Tvärtom säger jag där, att det har icke lyckats dem, som då stodo på samma ståndpunkt, som reservanterna i år intaga, att anvisa någon lämplig form för fördelning av sådana bidrag, varom var fråga och med anledning därav fann jag det omöjligt att gå in för de motioner, som då hade väckts i det syftet. Detta hindrar emellertid icke, att jag då i princip ansåg och alltfört anser, att det är oriktigt att beröva de distrikt, där vägkassan icke övertagit vägunderhållet, möjlighet att erhålla automatiskt utgående bidrag. Man har emellertid icke lyckats anvisa någon framkomlig väg för detta.

Jag vidhåller alltså min uppfattning, att den väg, som reservanterna i år anvisa, icke är lämplig, därför att den medför vissa olägenheter som jag berörde i mitt förra anförande.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Till herr Persson i Falla skulle jag endast vilja säga, att hemma i det vägdistrikt, som jag tillhör, förhåller det sig på det sättet, att det var lantbrukarna själva, som drevo igenom saken utan opposition från andra skattedragare. Så förhöll det sig med den saken. Man förstår det så väl, när det kunde inträffa sådant som att till exempel min

Ang.
förordning om
fördelning av
automobil-
skattemedel.

(Forts.)

far en gång i livet fick sätta till tre dagar per gång för att underhålla ett litet vägstycke två gånger om året. Sådana förhållanden, fastän herr Persson i Falla kanske icke känner till dem nere på slättbygden, förekomma i våra trakter. Det har gjort, att lantbrukarna själva velat komma ifrån det mycket dyrbara och onödigt dyrbara sätt för vägunderhåll, som förut fanns.

Så bara några ord till herr Olsson i Kullenbergstorp. Jag har icke förebrått honom, och det tror jag står klart också för kammaren, att han icke skrivit en särskild motivering för sin speciella ståndpunkt, utan vad jag förebrådde honom var, att han påstod, att kommunikationsministerns partivänner hade bytt om fot. Det ha vi icke gjort, och jag hänvisar därutinnan till vad vi gemensamt med andra skrivit i yttrandet över sjätte huvudtiteln i fjol, punkt 12.

Sedan skall jag också be att få säga, att ingen heller har bestritt, att det föreliggande förslaget innebär en väsentlig förbättring utöver vad man i fjol vågade drömma om.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Olsson i Kullenbergstorp begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 104, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarrens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Olsson i Kullenbergstorp, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 122 ja och 84 nej, varjämte 5 av kammarrens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

Ang.
avyttrande till
telegrafverket
av riksbankens
fastighet i
Umeå.

Vidare förelåg till avgörande bankoutskottets utlåtande, nr 40, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående avyttrande till telegrafverket av riksbankens fastighet i Umeå.

I anledning av en utav fullmäktige i riksbanken uti skrivelse till bankoutskottet den 8 april innevarande år gjord framställning angående avyttrande till telegrafverket av riksbankens fastighet i Umeå hemställde utskottet, att riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige i riksbanken att till telegrafverket överlåta den riksbanken tillhöriga fastigheten i Umeå mot en köpeskilling av 232,000 kronor och med förbehåll att riksbanken finge i enlighet med gällande hyresbestämmelser mellan riksbanken samt post- och telegrafverken fortfarande tills vidare under minst 10 år disponera den nuvarande banklokalen inom fastigheten.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Kloo**: Herr talman! Ehuru jag icke reserverat mig mot utskottets hemställan, anser jag, då jag inom utskottet röstat emot fullmäktiges förslag, att jag har rätt att här yrka avslag på utskottets hemställan. Jag finner det icke föreligga något som helst skäl för riksbanken att avhända sig denna fastighet. Det enda skäl, som har förebragts, har varit, att hyresgästen, telegrafverket, skulle begagna fastigheten mera än fastighetsägaren, riksbanken. Det föreligger dock icke någon risk för telegrafverket att bo kvar som hyresgäst, då det har visat sig, att riksbanken, så snart telegrafverket behövt några utvidgningar, verkställt dessa. Det är icke samma säkerhet för att riksbanken kan få nyttja fastigheten, sedan telegrafverket övertagit den, som om riksbanken behåller fastigheten. Man skulle kunna tänka sig, att inom ett visst antal år riksbanken får flytta och skaffa sig en ny fastighet.

Jag anser dessutom, att av de affärsdrivande verken är riksbanken mest lämpad att vara fastighetsägare.

Jag skall icke längre orda om denna sak utan ber helt enkelt att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr **Wikström**: Jag tänker, att kammaren är mest tillfredsställd med att jag icke ingår på något bemötande, och jag inskränker mig därför helt enkelt att kort och gott yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Kristensson** i Göteborg: Herr talman! Blott ett par ord!

Det förhåller sig så, att telegrafverket ovillkorligen kräver utvidgning av sina lokaler i denna fastighet. Vid det förhållandet, att det blir telegrafverket, som delvis måste bygga om fastigheten, synes det lämpligt, att telegrafverket också får stå som ägare till densamma. De olika verkens myndigheter ha därför enat sig om det förslag, som nu föreligger, vilket ur statens synpunkt i dess helhet torde vara både det billigaste och mest ändamålsenliga.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 7.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 41, i anledning av väckt motion om inrättande av ett riksbankens avdelningskontor i Hälsingborg. Ordet begärdes därvid av

Ang.
inrättande av
ett riksbankens
avdelnings-
kontor
i Hälsingborg.

Herr **Lovén**, som anförde: Herr talman! Det kan ju kanske förefalla underligt, att jag icke reserverat mig till förmån för min egen motion, då jag suttit i utskottet, men detta hänger tillsammans med det faktum, att utskottet skrivit så välvilligt, som det gjort, och då det icke är någon utsikt att få något bifall till motionen, har jag icke velat reservera mig.

Jag kan dock icke underlåta att säga, att bankofullmäktiges avstyrkande utlåtande är ett mycket svagt aktstycke i denna del. Att icke majoriteten i utskottet kommit att tillstyrka motionen, hänger ihop med det, att man funnit, att, så länge riksbanken för en sådan isolerad bankpolitik, som den gör, har det icke varit någon mening i att utöka riksbankens avdelningskontor. Så länge riksbanken endast är en mellanhand mellan sedelpressarna och de affärsdrivande bankerna, en mellanhand mellan allmänheten och storbankerna, har man icke

Ang.
inrättande av
ett riksbanks
avdelnings-
kontor
i Hålsingborg.
(Forts.)

velat vara med om att utöka avdelningskontoren. Tyska riksbanken, som i stort är en förebild för Sveriges riksbanks organisation, har över fyrahundra kontor över hela landet, och denna riksbank står på ett helt annat sätt allmänheten till tjänst med ordnandet av affärer, än Sveriges riksbank gör. Jag tror knappast, att det vore möjligt för en aldrig så solid firma att få sina bankaffärer ordnade i Sveriges riksbank, utan det skall gå genom en mellanhand av någon av vårt lands storbanks.

Det är icke utan, att det skulle kunna vara intressant nog att taga upp en debatt om en eventuell omläggning av riksbankens affärspolitik, men jag skall icke göra det nu. Jag skall komma tillbaka med motionen i en annan form, än den har i år, och då få vi se, vad resultatet blir.

Med dessa ord har jag velat angiva anledningen, varför jag icke reserverat mig i utskottet, och jag har, herr talman, icke något yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Första lagutskottets utlåtande, nr 28, i anledning av väckta motioner med förslag till lag, innefattande förklaring av stadgandet i 121 § tredje stycket utsökningslagen, som nu föredrogs, blev av kammaren godkänt.

§ 9.

Ang. vissa
taxor för
leverans av
elektrisk kraft.

Härefter föredrogs andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående taxorna för leverans av elektrisk kraft från statens tertiärstationer. Därvid yttrade:

Herr Eriksson i Västbro: Herr talman, mina herrar! Utskottet har funnit det mindre lämpligt, att riksdagen på grund av den föreliggande motionen ingår på en prövning av taxefrågan, då det enligt utskottets mening kunde ifrågasättas, huruvida den av motionärerna förordade maximaltaxan kan anses vara den för flertalet distributionsföreningar å landsbygden lämpligaste. Nu har en dylik taxeform emellertid visat sig vara synnerligen lämplig vid föreningar, som erhålla kraft från privata kraftverk, och vid dessa kraftverk blivit jämnare utnyttjad. Denna jämnare utnyttjning har befordrats just genom taxans form, varigenom medelkostnaden för den elektriska energien minskas vid jämnare utnyttjning. Att även vattenfallsstyrelsen hade detta klart för sig, framgår tydligt av styrelsens skrivelse den 24 april 1917, som bifogats jordbruksutskottets utlåtande nr 64 samma år. I denna skrivelse har vattenfallsstyrelsen framlagt riktlinjerna för sin landsbygdselektrifiering, vilka riktlinjer riksdagen godkänt. I enlighet härmed levereras kraft enligt två olika taxor (sid. 20) dels den s. k. 10 och 25 öres taxan, dels just samma maximaltaxa, som begärts i den nu föreliggande motionen. Vattenfallsstyrelsen anför själv om dessa taxor, att den förra lämpar sig bäst på lantbruk med då rådande låga utnyttjningstid av c:a 600 timmar om året, under det att maximaltaxan lämpar sig bättre för användning med jämnare utnyttjningstid, såsom ett villasamhälle eller en kvarn. Styrelsen anför, att dess pris på kraft till lantbruk vid den beräknade utnyttjningstiden är praktiskt taget 11.5 öre pr kilowattimme »ehuru det existerar möjlighet för lantbruket att komma ned till lägre kraftpris i den mån, kraften blir jämnare utnyttjad, ungefär som vid industrien».

Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på ovan citerade uttalande av styrelsen, vilket måste innebära, att landsbygdsföreningarna skulle få välja den senare, för dem lämpligaste taxan, sedan kraften kunde komma till mera

intensiv användning. Detta har numera inträffat. Utnyttjningstiden har nu ungefär fördubblats, men föreningarna tillåtas ej övergå till den alternativa taxan.

Det är en bekräftelse av en statlig utfästelse, som begärts i den föreliggande motionen. Vattenfallsstyrelsen håller i sitt yttrande över motionen före, att »motionen är ett nytt exempel på huru orienterande upplysningar åberopas som utfästelser med bortseende från såväl föreliggande juridiskt bindande avtal, som även från de förutsättningar, på vilka förstnämnda upplysningar varit baserade». Härtill ber jag få påpeka, att förutsättningarna voro desamma för de båda samtidigt offentliggjorda taxorna. Att endast den ena blev juridiskt bindande visar, att upplysningarna ej voro fullt orienterande, utan missvisande. I sitt svar den 23 april 1926 å den av utskottet åberopade interpellationen framhåller statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet, att valfrihet för abonnenterna mellan rabatttaxan och maximaltaxan icke borde ifrågakomma, men att i de fall, där någon distributionsförenings ställning blivit ohållbar, kunde det för vattenfallsstyrelsen liksom för föreningens kreditgivare vara av intresse att genom lämpliga åtgärder söka bereda möjlighet för föreningens fortsatta verksamhet. Den senare delen av detta uttalande vittnar beklagligt om samma grad av intresse för landsbygdselektrifieringen, som gjort vattenfallsstyrelsen ryktbar inom stora delar av landet. Vattenfallsstyrelsen har visat, att den benhårt håller fast vid sin en gång intagna ståndpunkt, men att herr statsrådet så helt följer styrelsen, har blivit en stor besvikelse.

Det är tydligen Kungl. Maj:ts liksom vattenfallsstyrelsens mening att stödjande åtgärder böra ifrågasättas först, när det visat sig, att en distributionsförenings ställning blivit ohållbar. Jag vill bestämt påpeka, att ett sådant tillvägagångssätt icke är affärsmässigt.

Nu har det framhållits, att de lindringar, som vidtagits i den s. k. rabatttaxan, skulle utgöra en avsevärd eftergift, — jag vill ej nu närmare ingå på denna fråga, men envar, som haft erfarenhet av landsbygdselektrifieringen, medgiver säkerligen, att denna lindring kan betraktas såsom betydelselös. Det är hela denna rabatttaxas utformning, som gör den så olämplig och osympatisk, och torde vara i sitt slag absolut enastående.

Vid interpellationsdebatten den 23 april tillät jag mig anföra rabatttaxan och ber få hänvisa därtill. Här vill jag endast påpeka, att distributionsföreningarna *utom avgift* för energi få erlagga särskild avgift för s. k. tariffenheter, varmed för jordbruk menas i stort sett antalet hektar odlad jord, vari *trädgårdar, gårdsplaner*, bebyggda tomter, åkervägar och diken genom den odlade arealen medräknas. I mina bygder, där kraft erhålles från Trollhättan, ha på sina ställen omkring hälften av medlemmarna i distributionsföreningarna utträtt ur dessa under förklaring, att de ej vilja vara trollhättetorpäre. Att bönderna härmed mena, att de ej vilja betala denna grundskatt, som ingår i rabatttaxan torde ej förvåna kammaren.

Utan riksdagens mellankommande torde säkert en hel del distributionsföreningar komma att ekonomiskt duka under. Det har ställts i utsikt, att de därefter skola erhålla hjälp, men då är det för sent. I ett annat — för några år sedan mycket omtalat — fall hjälpte styrelsen ett döende industriföretag genom att återköpa ett kraftkontrakt, som i annat fall hade annullerats av sig självt. Denna affärsmässiga transaktion betungar, enligt vattenfallsstyrelsens egen statistik, Trollhätte kraftverk med över 700,000 kronor årligen. Enbart denna »affär» föranledde nära dubbelt så stor inkomstminskning för statsverket, som ett övergående till den i motionen föreslagna taxan skulle medföra vid nuvarande utnyttjning. Då säkerligen en billigare taxa skulle väsentligt öka förbrukningen, bleve denna inkomstminskning endast tillfällig. Taxeförändringen skulle emellertid förhindra ruin för ett stort antal föreningar och möj-

Ang. vissa
taxor för
leverans av
elektrisk kraft.
(Forts.)

Ang. vissa
tazor för
leverans av
elektrisk kraft.
(Forts.)

liggöra ett allmännare tillgodogörande av den elektriska kraften, vilket statsmakterna tydligen givit till känna — *skulle* uppmuntras även om elektrifieringen ej kan förväntas mera omedelbart giva ett i statsekonomiskt avseende gynnsamt resultat.

Ja, herr talman, utan att nu framställa något yrkande anhåller jag om kammarens välvilliga intresse och förståelse för denna så viktiga fråga, vilken torde återkomma till nästa års riksdag.

Herr Lindberg: Herr talman! Jag vill på utskottets vägnar blott säga ett par ord och därvid påpeka, att motionärerna icke krävt en utredning utan de ha begärt, att riksdagen skulle uttala sig för en viss bestämd taxa. För utskottet har det varit omöjligt att pröva denna taxas vare sig tekniska eller ekonomiska lämplighet, och jag tror icke heller, att riksdagen nu kan ingå på en sådan prövning.

På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Kammarerna biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Vid härpå skedd föredragning av andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion angående utredning om de ekonomiska faktorer, som verka bestämmande på den moderna filmverksamheten m. m., biföll kammarerna utskottets hemställan; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 11.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande, nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag rörande avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 7 januari 1926 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1926—1927 hade Kungl. Maj:t, under rubrik Utgifter för kapitalökning med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att ej mindre antaga i statsrådsprotokollet angivet förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, än även för avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1926—1927 anvisa dels enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel ett belopp av 4,000,000 kronor, dels ock såsom överskott å statsverkets fond av rusdrycksmedel ett förslagsanslag av 2,700,000 kronor.

Förenämnda förslag till förordning var av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1 mom. Av statsverkets behållna inkomster av brännsvinstillverknings-skatt, rusdrycksförsäljningsmedel, omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, maltskatt samt statsverket tillkommande andel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst skall för varje statsregleringsår till en särskild fond avsättas ett belopp av 4,000,000 kronor.

2 mom. Under ett vart av nedan angivna statsregleringsår skall för stats-skuldens amortering användas den del av de i 1 mom. omförmälda inkomster, som efter den i samma mom. stadgade avsättning må överstiga följande belopp, nämligen:

för statsregleringsåret	1926—1927	kronor	85,000,000
»	» 1927—1928	»	83,000,000
»	» 1928—1929	»	81,000,000
»	» 1929—1930	»	79,000,000
»	» 1930—1931	»	77,000,000
»	» 1931—1932	»	75,000,000

2 §.

Fonden, som benämnas statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1926 och gäller till och med den 30 juni 1932.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

de likalydande motionerna nr 183 inom första kammaren av herr *Bergman m. fl.* och nr 238 av herr *Bengtsson* i Norup *m. fl.*, i vilka motioner föreslagits, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag under »Utgifter för kapitalökning» 2. »Avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel» med den ändring, att § 2 i förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skulle erhålla följande lydelse:

2 §.

Fonden, som benämnas statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande;

de ävenledes likalydande motionerna nr 184 inom första kammaren av herr *Bergman m. fl.* och nr 237 inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Norup *m. fl.*, däri motionärerna — under framhållande att den inledande bestämmelsen till den föreslagna förordningen borde givas följande innehåll, nämligen »Häriigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skola, för tiden till och med den 30 juni 1932, erhålla följande ändrade lydelse»: o. s. v., — hemställts, att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag i ämnet beakta sålunda angivna synpunkt; samt

motionen nr 260 inom andra kammaren av herr *Lithander*, som föreslagit, att riksdagen med ändring av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående stats-

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelfonden
m. m.
(Forts.)

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

verkets fond av rusdrycksmedel ville besluta, att någon kapitalavsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel icke vidare skulle äga rum.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och med bifall till motionerna I:183 och II:238 ävensom motionerna I:184 och II:237 samt med avslag å motionen II:260 måtte

I) antaga vid utlåtandet fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel (Bil. A); samt

II) för avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1926—1927 anvisa

a) enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusdrycksmedel i dess sålunda angivna förändrade lydelse ett förslagsanslag av 2,300,000 kronor; och

b) såsom överskott å statsverkets fond av rusdrycksmedel ett förslagsanslag av 2,700,000 kronor.

Den under I) av utskottets hemställan omförmälda bilagan var av följande lydelse:

Bil. A.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häriigenom förordnas, att 1 och 2 §§ i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skola, för tiden till och med den 30 juni 1932, erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

1 mom. Av statsverkets behållna inkomster av brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel, omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, maltskatt samt statsverket tillkommande medel i aktiebolaget Vin- och spritcentralens vinst skall för varje statsregleringsår till en särskild fond avsättas så stort belopp, att detta, jämte till fonden för samma tid enligt 4 § lagd ränteavkastning, uppgår till 5,000,000 kronor.

2 mom. Under (se statsverkspropositionen) — — — — — 75,000,000.
nämligen — — — — —

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling, varjämte bidrag ur fonden kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1926.

Reservation hade avgivits av herr Olsson i Kullenbergstorp, vilken beträffande 2 § i den föreslagna förordningen ansett, att utskottet bort, med tillstyrkan- de av Kungl. Maj:ts förslag i denna del, hemställa om följande lydelse av para- grafen:

2 §.

Fonden, som benämnes statsverkets fond av rusdrycksmedel, är avsedd att användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Till det föreliggande utskottsutlåtandet har jag tillåtit mig foga en reservation. Den går emellertid icke ut på någon förändring av den föreslagna summan och berör överhuvud taget icke den överenskommelse, som är gjord, utan den är egentligen endast dikterad av formella hänsyn.

För att klargöra detta skall jag be att få anföra något angående behandlingen av en motion, jag tillät mig väcka, jag tror det var vid 1920 års riksdag, och däri jag föreslog, att viss del av de medel, staten intjänat på försäkring av fartyg och last under kriget, skulle avsättas till att bilda en grundpelare i en eventuell pensionsfond för handelsflottans personal. Den hade nämligen en gammal pensionsfond, som var alldeles otidsenlig och som det icke var mycket med, och det hade länge varit tal om att göra någonting på detta område. När nämnda yrkesgrupp hade vågat sitt liv under så prekära förhållanden, som den gjort under världskriget, och hade skött sig på sådant sätt, att staten fått ett så stort överskott på denna sin försäkringsrörelse, i motsats till vad fallet var med nästan allt annat, vad staten företog sig under kristiden, då tyckte jag, att det icke var mer än rätt och skäligt, att sjömännen fingo en del av detta överskott till hjälp för sin pensionering. Men jag hade verkligen gjort upp räkningen utan värden. Jag blev synnerligen illa åtgången i diskussionen här i kammaren, framför allt av numera avlidne Nilson i Örebro. Han påstod, att jag var alldeles bakom i detta fall, då jag ifrågasatte någonting så efterblivet, som att en viss statsinkomst skulle disponeras till viss statsutgift. Jag sökte ju att protestera, så gott jag kunde, men det hjälpte icke mycket, utan kammaren slog fast med stark och stor majoritet, att jag hade orätt. Man skulle strängt upprätthålla den principen, att man icke finge disponera en viss statsinkomst för en viss statsutgift.

Nu är det emellertid så, att majoriteten i utskottet går till väga just på det sättet, att den vill disponera en viss statsinkomst för en viss statsutgift. Man kan icke komma ifrån, att det är en statsinkomst, det här gäller, ty staten har beslutat, vilka pålagor, som skola åvila rusdryckerna, och enligt utskottets förslag här skulle staten även besluta, att av denna statsinkomst skulle bidrag kunna lämnas för åtgärder, som befrämja nykterheten. När jag då själv en gång blivit så grundligt undervisad om att det icke lät sig göra att taga viss statsinkomst till viss statsutgift, tyckte jag, att jag icke kunde låta detta passera, utan jag ansåg, att kammaren borde vara konsekvent, eller åtminstone skulle det konstateras, att kammaren ändrat mening, i det att den gjordes uppmärksam på att den intagit en annan ställning förut, än utskottet nu vill, att den skall intaga. Om utskottets förslag bifalles, blir följden solklart den, att man får en privat budget på detta område. Denna fond får vissa inkomster ävensom vissa utgifter, och båda komma att beslutas av staten. Det är just för att herrarna åtminstone med öppna ögon skola se, att ni bryta mot vad ni förut ha beslutat, som jag ansett mig icke kunna gå med på utskottets förslag, sådant det föreligger, utan ansett mig nödsakad att yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition i fråga om § 2. Där återfinnes nämligen icke den av mig påtalade bestämmelsen, och den kan därför naturligtvis icke bli föremål för anmärkning i samma riktning, som jag framfört mot utskottets förslag.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka avslag på utskottets förslag i § 2 och bifall till reservationen, vilken i denna punkt innebär detsamma som Kungl. Maj:ts förslag.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen ånyo övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag har, när detta ärende nu föreligger till kammarens avgörande, ansett mig böra uttala ett beklagande av att utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka den kungl. propositionens förslag till lösning av denna fråga, då enligt min mening det kungl. förslaget innebär en mera berättigad lösning av de stridigheter i denna fråga, som här förevarit under de senast gångna åren.

Det avsteg från 1913 års riksdagsbeslut, som togs redan i den kungl. propositionen, är enligt min uppfattning tillräckligt stort ändå, utan att tillstyrkandet av den Bergmanska motionen skulle behöva kosta fonden en ytterligare avknappning å cirka 10 miljoner kronor under de sex provisorieår, som här föreslås. Det är sålunda med synnerligen blandade känslor man konstaterar, att man i statsutskottet icke kunnat komma till en lösning, som bättre motsvarar vad man tänkte sig i fjol. Lösningen hade säkerligen blivit bättre, därest den kungl. propositionen kunnat tillstyrkas av utskottet. Då nu emellertid ett sådant läge uppstått, att riksdagens borgerliga nykterhetsgrupp har ansett sig kunna ansluta sig till detta förslag, ha vi från socialdemokratiskt nykterhetshåll ansett oss även böra godtaga det och icke resa ett motstånd, som endast skulle komma striden angående detta spörsmål att fortsätta.

När jag, herr talman, nu fått ordet, anser jag mig också böra med tillfredsställelse konstatera, att utskottet i år godtager principen om frigörelse. Utskottet säger på sid. 4, att förslaget måste anses »utgöra en lyckligt funnen lösning av de föreliggande svårigheterna att å ena sidan kunna tillmötesgå kraven på en successiv minskning av budgetens beroende av rusdrycksmedel och å andra sidan begränsa de årliga avsättningarna till rusdrycksmedelsfonden». Det är just den mening, som under de gångna årens strider här i kammaren har hävdats från nykterhetshåll, och det var samma synpunkter, vi framhöllo i fjol, då statsutskottets ärade vice ordförande ville göra gällande, att vi icke voro fullgoda nykterister, då vi ställde oss på denna ståndpunkt. Jag gläder mig särskilt över denna statsutskottets fjärde avdelnings omvändelse, och jag ber att få med tillfredsställelse inregistrera densamma.

Så endast till sist några ord om vad utskottet i sitt utlåtande yttrar om framtiden och som jag anser det vara synnerligen betydelsefullt, att vi i dag hava ögonen öppna för. På slutet av sid. 4 står det följande: »Till ytterligare belysning av fondens tillväxt vid genomförande av ett dylikt system må nämnas, att fonden vid 10:e budgetsårets slut skulle hava vuxit med 50 miljoner kronor eller till mer än 127 miljoner.» Utskottet fortsätter sedan och talar om, att efter ytterligare 10 år, d. v. s. således från i dag 20 år framåt i tiden, skall fonden utan avsättningar med ränta på ränta ha stigit till 187 miljoner kronor. Jag kan, herr talman, ur detta icke utläsa något annat, än att hela denna skildring av förloppet 20 år framåt i tiden är sådan, att man har all anledning tänka, att författaren av dessa rader menar, att man i dag lägger grunden till fondens avveckling. I annat fall vore det icke nödvändigt att vid beslutet om ett provisorium för sex år skissera upp, hur tillståndet skall vara 20 år framåt i tiden. Detta nödgar mig, herr talman, att till kammarens protokoll få med styrka betona, att den kompromiss, som nu är sluten här, gäller icke längre än till år 1932. Vad därefter skall följa, det vet ingen i dag, och det lär väl då icke gå som i dag, att man kommer till ett resultat,

utan att det sker en verkligt klargörande uppgörelse mellan anhängarna av 1913 års principer och motståndarna till såväl rusdrycksmedelsfonden som statens ekonomiska frigörelse överhuvud taget.

Med tanke på den slutliga uppgörelsen hälsar jag emellertid statsutskottets utlåtande i dag såsom i viss mån betydelsefullt, därför att det ger oss ett hopp om att, hur striden i fortsättningen än kommer att utfalla, så stå vi numera, statsutskottet å ena sidan och vi å den andra sidan, eniga i det stycket, att vi skola gå fram efter den linjen, att det skall bli *en successiv minskning av budgetens beroende av rusdrycksmedlen*, och just detta konstaterande synes det mig angeläget att vi göra i dag och hålla i minnet, när denna fråga nästa gång kommer upp till riksdagens prövning.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

Herr talman! Jag har i det läge, vari frågan befinner sig, intet yrkande.

Herr Mosesson: Herr talman! Jag kan i det väsentliga instämma i vad herr Olsson i Gävle sade, men utöver vad han anförde, skall jag be att till herr vice ordföranden på fjärde avdelningen och i statsutskottet, som jag ser vara antecknad på talmannens lista, få rikta den frågan, vad skälet kan vara till att fjärde avdelningen och statsutskottet, som godkänt den princip, som ligger till grund för den kungl. propositionen, icke desto mindre ha föreslagit ett annat och avsevärt lägre belopp än det herr finansministern föreslagit i propositionen.

Här har statsutskottet hänvisat till räntetillväxten. Det är väl icke något för fjärde avdelningen obekant, att man alltid, när det är fråga om fondbildning, jämväl räknar med, att det för visst ändamål avsatta beloppet växer genom ränta. Detta kan väl således icke vara skälet till att man kommit med denna starka nedskärning. Kan det, som herr Olsson i Gävle undrade, vara den omständigheten, att statsutskottet konfronterats med herr Bergmans motion, som gjort, att statsutskottet vidtagit denna beskärning?

Jag skulle, herr talman, vara tacksam, att i det anförande, som jag nu med mycken spänd uppmärksamhet avvaktar, få svar på dessa mina frågor.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag nödgas till en början med beklagande förklara, att den siste ärade talaren icke kan få annat svar på sina frågor, än att det här är en kompromiss, där man har måst väga de olika intressena mot varandra för att komma till det resultat, som nu i dag föreligger. Däri finns icke ett spår av principer, liksom det överhuvud taget icke brukar finnas sådana i någon kompromiss. Ty det är på det sättet, herrar Mosesson och Olsson i Gävle, att om man hållit på principer, hade man haft svårt att ena de fyra eller fem olika åskådningarna i denna fråga.

Jag vill säga att jag ger herr Olsson i Gävle fullkomligt rätt i, att det här är endast en kompromiss, avsedd att räcka för den tidsperiod, han själv angav. Jag vill å mina och för övrigt också de övriga intressenternas i denna kompromiss vägnar betyga, att jag är herr Olsson tacksam för att han strök under, att detta icke är ett evighetsverk utan att man skall resonera vidare om saken, när tiden har gått ut. Men jag vill säga, att jag tror, att statsutskottets fjärde avdelning och utskottet i sin helhet kunde vara förjanta av en viss tacksamhet, för att vi i alla fall vågat oss på det djärva försöket att under den tid, som kompromissen skall gälla, åstadkomma en avspänning i den annars ärligen återkommande striden i denna sak. Detta har ju icke lyckats under de år, vi ha haft sammansatt utskott. Men när nu detta ärende kom att behandlas av statsutskottet ensamt, var det ju klart, att eftersom man där var mera van vid att försöka jämka ihop olika meningar, borde man också lättare kunna lyckas därutinnan. Jag tror också, att man har gjort det, och att döma av de anföranden, som nu ha hållits, finner jag mig styrkt i denna min uppfattning.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

Vidare vill jag säga herr Olsson i Kullenbergstorp, att han naturligtvis har rätt, och likaså herr Adolv Olsson, i påståendet att det varit onödigt att ge efter beträffande sättet för användandet av rusdrycksmedelsfondens pengar. Men detta är i det stora hela en lapprisak. Jag vill påstå, att inför en så stor kompromiss som den föreliggande har man att se bort från småsaker. Och det kommer utan varje tvivel, efter mitt sätt att se, att bli varken mer eller mindre användning av pengarna för nykterhetsändamål, därför att man kan disponera dem i budgeten. Jag kan heller inte tänka mig, att statsutskottet på grund av detta skall slappna i fråga om vaksamheten över avvägningen av de krav, som komma att ställas om anslag till det ena eller det andra ändamålet, och detta tycker jag att herrarna samtliga kunnat komma underfund med för länge sedan. Jag kan inte begripa att man kan sätta sig emot detta, även av nog så viktiga budgettekniska skäl och även om detta i alla fall är väsentliga skäl, och bråka om en ur alla andra synpunkter så oväsentlig sak som denna. Ty jag kan här inte se några farliga principer på något som helst sätt fastslagna, eftersom det i allmänhet inte finns några principer i en kompromiss, och allra minst i denna kompromiss.

Det är alldeles onödigt att vi ge oss in längre i denna fråga. Här ligger saken till så, att vi i fjärde avdelningen svurit ett fostbrödralag att slåss för kompromissen. Om det kniper, är jag beredd att taga upp en dust även med dem, som vilja hela fondens avveckling. Men jag är heller inte sinnad att taga vad som helst från den andra sidan, utan jag håller på den i utskottet träffade uppgörelsen. Jag hoppas också att herr Olsson i Kullenbergstorp inte skall visa några alltför sura miner för att han i sak har rätt, men på grund av sakens natur nödgas få orätt.

Eftersom ingen har yrkat bifall till statsutskottets förslag förut är det mig — jag höll på att säga en kär — plikt att göra det i detta sammanhang.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Jag vill beträffande det anförande som hölls av herr Olsson i Gävle säga, att jag kan instämma i detta i så måtto, att även vår nykterhetsgrupp helst hade önskat att Kungl. Maj:ts förslag hade bifallits med den ändring, som förekommer i nykterhetsgruppens motion. Men det är ju helt naturligt, att så som frågan nu ligger, är det alls ingen anledning att väcka upp någon strid, utan jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag. För att slippa att alltjämt kämpa med varandra få vi taga detta, tills den tid förflutit, som det här gäller. Visserligen hade vi gärna sett, att vi fått mera till fonden, men som saken nu ligger, ha vi, som sagt, inte velat, varken i utskottet eller i kamraren, resa något motstånd mot utskottets kompromisslinje.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Det är ej för att förlänga debatten onödigtvis, som jag nu tar till orda, men det är klart, att eftersom jag haft någon del i åstadkommandet av den kompromiss, som nu har skett, vill jag gärna uttala min tillfredsställelse över, att det verkligen varit möjligt att finna en väg, som under de närmaste åren skall avföra denna tvistefråga från dagordningen.

Jag kan likväl inte, eftersom det ändå kommit till en debatt, underlåta att säga, att jag är en smula ledsen över att det varit nödvändigt att för att få till stånd en sådan kompromiss offra den visserligen inte riksviktiga, men från budgetsynpunkt ändå ganska viktiga ståndpunkten, att det som fonderas skall

fonderas, och det som skall användas för budgetändamål skall klart och tydligt gå till budgeten. Nu har man fortfarande behållit konsthögheten att man låtsar, som om man avsätter fem miljoner om året till rusdrycksmedelsfonden, för att i nästa ögonblick plocka tillbaka så och så många hundra tusen kronor att användas till löpande utgifter. Det förefaller mig, som om man från den sida, som överhuvud taget inte med blida ögon sett på hela anordningen med rusdrycksmedelsfonden, och som därför gärna kritiserat den från den synpunkten att det är ett bakvänt system att först avsätta pengar och sedan taga dem tillbaka — det förefaller mig, säger jag, som om de skulle ha kunnat stå på sig något bättre, när det gällde att taga ställning till motionen, och sålunda fullt ut hävdad sunda och budgetmässiga principer. Det är tydligt av det tillmötesgående, som från nykterhetsgruppernas sida visats, där man till och med gått med på en mindre avsättning än den jag föreslagit, att de i själva verket varit mycket villiga till en uppgörelse. Det förefaller mig alltså, som om man från fjärde avdelningens i statsutskottet sida borde ha kunnat lyckas att taga bort denna lilla skönhetsfläck på betänkandet, ty en sådan tycker jag att det är.

I fråga om den andra avvikelser, som utskottet gjort från Kungl. Maj:ts proposition, då man nämligen minskat avsättningen till fonden från de fyra miljoner, som jag har föreslagit, till nu närmast mellan två och tre, vilket sedan ytterligare kommer att sjunka, får jag i motsats till herr Adolv Olsson i Gävle säga, att det för mig inte varit en hjärtesak, inte ens en personlig övertygelse, att just fyra miljoner var den enda lämpliga siffran. Det har inte varit något annat än ett kompromissanbud från min sida, för att få nykterhetsvännerna med på denna anordning. För mig står fortfarande från nykterhetssynpunkt begränsningen som det viktigaste, och avsättningen till rusdrycksmedelsfonden spelar en mycket underordnad roll, för att ej säga ingen roll alls. Sålunda, även en fullständig avskrivning av varje avsättning till rusdrycksmedelsfonden förefaller mig fullständigt acceptabel från nykterhetsvännernas sida, och på denna punkt kan jag således inte anmäla något som helst missnöje gent emot den kompromiss, som här har ingåtts.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 12.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen jämte i ämnet väckta motioner. Därvid anförde:

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag har i utskottet förbehållit mig rätten att här i kammaren få anmäla, att jag ansett, att den reservation, som herr Kvarnzelius har bifogat detta betänkande, är av den beskaffenheten att den i år bort av riksdagen bifallas. Jag kan givetvis inte i det läge, vari frågan nu kommit, göra något yrkande, men jag har, som sagt, förbehållit mig rätten att betona, att man bör starkt skjuta på denna fråga om lönerreglering åt de människor, det här gäller och som i vissa avseenden råkat bli alltför dåligt ställda, så att den kan komma till en snar och rättvis lösning.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Ang.
avsättning till
rusdrycks-
medelsfonden
m. m.
(Forts.)

Ang. tillfällig
löneförbättring
för viss
personal inom
den civila
statsförvalt-
ningen.

§ 13.

Ang. om-
klassificering
av post-
kontoren m. m.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner; och begärdes ordet därvid av

Herr **Forssell**, som yttrade: Herr förste vice talman! I den nu föreliggande frågan har jag tillsammans med herrar Lithander och Christenson väckt en motion, som går ut på att vissa tjänstemän vid en del av kommunikationsverken skola få vissa lönetillägg. Statsutskottet har till detta yrkande givit ett avstyrkande utlåtande, men det har gjort det på ett mycket välvilligt sätt, för vilket jag ber att få framföra ett tack. Statsutskottet erkänner, att billighetsskäl tala för det i motionen framställda förslaget, men särskilt med hänsyn till svårigheterna att överblicka konsekvenserna har, säger utskottet, utskottet måst ställa sig avvisande till det i motionen framställda yrkandet.

Jag ber att få understryka, att statsutskottet erkänner, att billighetsskäl tala för det i motionen framställda yrkandet. När man emellertid finner, att statsutskottet ställer sig på den ståndpunkten, att frågan ytterligare behöver utredas i fråga om konsekvenserna, så måste man ju genast fråga sig: vem i all världen skall åstadkomma denna utredning? Man kan ju inte gärna ifrågasätta, att enskilda motionärer skola återkomma med en sådan utredning som den, vilken statsutskottet här framhåller såsom nödvändig. Om man tänker sig att en motion i ärendet återkomme nästa år bleve det ungefärligen samma historia igen. Statsutskottet funne sig förvisso självt förhindrat, på grund av de göromål som stapla upp sig fram på vårsidan, att åstadkomma en sådan utredning. Jag kan därför, herr förste vice talman, inte läsa denna formulering på annat sätt, än att häri ligger en uppmaning till Kungl. Maj:ts regering att taga denna fråga om hand, och det är i förhoppningen att denna tolkning är riktig, herr förste vice talman, och att sålunda Kungl. Maj:ts måtte med anledning av detta statsutskottets utlåtande taga hand om frågan, som jag ber att få rekommendera den tanke, som ligger i motionen, till riksdagens välvilliga omprövning i fortsättningen.

Jag har intet yrkande, herr förste vice talman.

Häruti instämde herr *Christenson* i Södertälje.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 14.

Jordbruksutskottets utlåtande, nr 47, i anledning av väckt motion om ersättning åt jägmästaren W. Fellenius för kostnader och utlägg vid uppförande av jägmästarebostad i Dorotea föredrogs; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 15.

Ang. pris åt
uppfinnare av
lantbruks-
maskiner.

Vid föredragning härpå av jordbruksutskottets utlåtande, nr 48, i anledning av väckta motioner om anslag för tilldelande av pris åt uppfinnare av lantbruksmaskiner anförde

Herr **Osberg**: Herr talman! Endast några ord i denna fråga.

Vid riksdagens början fick jag en påstötning från en av de bestämmande i lantbruksstyrelsen, som har mest med dessa spörsmål att skaffa, att jag ånyo

skulle föra fram detta förslag. Det lilla belopp, som fanns kvar, var nämligen inte tillräckligt för att tillgodose de krav, som kunde tänkas bli ställda på fonden under den närmaste framtiden, emedan många ansökningar lågo inne. Jag tillät mig alltså väcka den nu föreliggande motionen. Under arbetets gång fick jag sedan en upplysning från en av herrarna i jordbruksutskottet, att lantbruksstyrelsen hade så gott som avstyrkt förslaget, d. v. s. själva motiveringen tydde på ett avstyrkande, ehuru man så småningom kom fram till ett tillstyrkande av förslaget. Detta föreföll mig något egendomligt, och jag uppsökte därför vederbörande i lantbruksstyrelsen, som rätt mig att åter föra fram saken till riksdagens prövning. Han upplyste då, att han kände sig mycket ledsen över det förlopp, som frågan fått, men förhållandet var, att han låg på ett vilohem, då lantbruksstyrelsen, dit ärendet remitterades från jordbruksutskottet, yttrade sig över denna remiss.

Det yttrande, som lantbruksstyrelsen har fällt, anser jag mycket egendomligt. Där har nämligen påpekats, att de uppfinningar, som blivit prisbelönade, i vissa fall enligt styrelsens uppfattning inte ha kommit till den nytta, som man tänkt sig, och att det i ett par fall inte kommit till någon nämnvärd tillverkning av de uppfinningar, som prisbelönats. Detta är i själva verket fel. Till en av de mera värdefulla uppfinningarna, som här åsyftas, nämligen en potatisupptagare, har Gävle redskapsfabrik nu förvärvat sig tillverkningsrätten, och den kommer där att tillverkas i stor skala. En annan uppfinning, som inte har kommit till någon nämnvärd användning, är en vasskärningsmaskin. Den kom emellertid i bruk under själva kristiden, men har sedan inte behövt bli använd, så att med den blir det ju en sak för sig. Vidare är det beträffande dessa ärenden så, att statens redskapsprovsningsnämnd först lämnar sitt yttrande, varefter sedan lantbruksstyrelsen har att antingen avstyrka eller tillstyrka de inkomna ansökningarna om pris, och då har ju styrelsen givit sig själv ett ganska dåligt betyg, då den alltså skulle ha tillstyrkt pris åt sådana uppfinningar, som inte varit fullvärdiga.

Jag har emellertid den uppfattningen, att de av riksdagen beviljade medlen kommit till god användning. I synnerhet den uppfinning, som jag vill ställa i första rangen, nämligen Hässleholms täckdikningsmaskin.

Till sist vill jag säga, herr talman, att när utskottet har yttrat sig så sympatiskt, som här är fallet, och med hänsyn också till den omständigheten, att det finns kvar 12,500 kronor i fonden, håller jag jordbruksutskottet räkning för vad det har gjort i denna fråga. Det har ju pekat på, att därest här skulle uppstå ett behov så borde Kungl. Maj:t göra framställning om ytterligare anslag. Det hoppas jag även att Kungl. Maj:t skall göra, ty jag anser att den väg vi slagit in på är den rätta. Och det är därför, som jag inte skall göra något yrkande, herr talman.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Slutligen föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 49, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängd giltighetstid av avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket jämte en i ämnet väckt motion;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt be-

fattningshavare i de till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer; och

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 17.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 11 juli 1924 angående postgiro-rörelse;

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlönings- och pensionsförmåner för personal vid Kävlinge—Sjöbo järnväg, som vid statens övertagande av nämnda järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, i vad angår pensionsförmåner;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt provisoriskt ordnande av den militära pensioneringen; och

nr 186, i anledning av väckt motion om understöd.

§ 18.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden:

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt nordiska museets personal;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1926—1927 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1926—1927 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från inbetalning till kyrkofonden av vissa för avlöning åt extra-ordinarie präster i Stockholm utbekomna medel;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt sakkunniga i befodringsärenden vid universiteten i Uppsala och Lund samt Karolinska institutet m. m.;

nr 114, i anledning av två inom riksdagen väckta motioner angående anslag till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen;

nr 115, i anledning av väckt motion om militärmusikens bibehållande såsom en statsinstitution;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till befattningshavare vid länsstyrelserna;

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddskoppypningen; och

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till offentliga arbetsförmedlingen i riket m. m.;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 42, i anledning av väckt motion om höjning av dagtraktamentena till kyrkomötets ledamöter;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkten 11 av elfte huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till allmänna indragningsstaten;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen, i vad avser pensions- och indragningsstaterna; och

nr 45, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för vissa befattningshavare vid Tumba bruk; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstidens begränsning dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 21, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 23, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslag) dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 19.

Justerades protokollsutdrag.

§ 20.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Svedman</i>	under	5 dagar	fr. o. m.	den	7 maj,	
» <i>Norling</i>	»	3	»	»	7	»
» <i>Jeppsson</i>	»	5	»	»	7	»
» <i>Ros</i>	»	2	»	»	6	»
» <i>Borg</i>	»	4	»	»	7	» och
» <i>Johansson</i> i Väby	»	4	»	»	8	» .

Kammararens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.